Forest Department

ASSAM PROJECT ON FOREST & BIODIVERSITY CONSERVATION

AGENCE FRANÇAISE DE DÉVELOPPEMENT

উদিত সূৰুয যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতি (জে এফ এম চি)

কাকপথাৰ বনাঞ্চলিক, ডুমডুমা বন সংমণ্ডল

তিনিচুকীয়া জিলা, অসম

Approved

Divisional Forest Officer
Doomdooma Division
Doomdooma

ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা

(২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৫-২৬ লৈ)

কাকপথাৰ যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতি (JFMC)ৰ দ্বাৰা প্ৰস্তুত

সহায়কাৰী

অসম বন বিভাগ

আৰু

ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকাৰ সুযোগ বৃদ্ধিৰ বাবে গঠিত মহাজোঁট (কম্পেল', COMPELO)

[আই আই ই (IIE), আৰ জি ভি এন (RGVN) আৰু চি এম এল (CML)]

জুলাই, ২০১৬

সংক্ষিপ্ত শব্দৰ সম্পূৰ্ণ নামৰ তালিকা

সংক্ষিপ্ত	সম্পূৰ্ণ নাম
এ এফ চি (AFC)	সহকাৰী বন সংৰক্ষক (এছিষ্টেণ্ট কনজাৰভেটৰ অব্ ফৰেষ্ট)
এ এফ ডি (AFD)	এজেন্সী ফ্ৰান্সেইজ ডি ডেভেলপমেণ্ট
এ পি এফ বি চি (APFBC)	বন আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণৰ অসম প্ৰকল্প (আছাম প্ৰজেক্ট অন ফৰেষ্ট এণ্ড বায়'ডাইভাৰ্ছিটী কনজাৰভেচন)
এ পি এল (APL)	দাৰিদ্ৰ্য সীমাৰেখাৰ ওপৰৰ (এব'ভ পভাৰ্টী লাইন)
বি পি এল (BPL)	দাৰিদ্ৰ্য সীমাৰেখাৰ তলৰ (বিল' পভাৰ্টী লাইন)
চি চি এফ (CCF)	মুখ্য বন সংৰক্ষক (চীফ কনজাৰভেটৰ অব্ ফৰেষ্ট)
চি এফ (CF)	বন সংৰক্ষক (কনজাৰভেটৰ অব্ ফৰেষ্ট)
চি এম এল (CML)	ক্ষুদ্ৰ বিত্তীয় সাহায্য আৰু জীৱিকা কেন্দ্ৰ (চেণ্টাৰ ফৰ মাইক্ৰ'-ফাইনেন্স এণ্ড লাইভলিহুড)
কম্পেল' (COMPELO)	ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকাৰ সুযোগ বৃদ্ধিৰ বাবে গঠিত মহাজোঁট (কনছাল্টিং ছাৰ্ভিচ ফৰ মাইক্ৰ'প্লেনিং এনহেন্সিং লাইভলিহুড অপৰ্চুনিটিজ)
ডি চি এফ (DCF)	উপ-বন সংৰক্ষক (ডেপুটী কনজাৰভেটৰ অব্ ফৰেষ্ট)
ডি এফ অ' (DFO)	সাংমণ্ডলিক বন বিষয়া (ডিভিজনেল ফৰেষ্ট অফিচাৰ)
ই ডি চি (EDC)	পৰিৱেশ-উন্নয়ন সমিতি (ইক'-ডেভেলপমেণ্ট ছ'চাইটী)
ই পি এ (EPA)	প্ৰাৰম্ভিক কাৰ্যসূচী (এণ্ট্ৰি পইণ্ট এক্টিভিটী)
এফ চি এ (FCA)	বন (সংৰক্ষণ) আইন, ১৯৮১ (ফৰেষ্ট কনজাৰভেচন এক্ট, ১৯৮১)
এফ ডি (FD)	বন বিভাগ (ফৰেষ্ট ডিপাৰ্টমেণ্ট)
এফ আৰ এ (FRA)	বন অধিকাৰ আইন (ফৰেষ্ট ৰাইট্‌ছ এক্ট)
এফ ভি (FV)	বনগাঁও (ফৰেষ্ট ভিলেজ)
এফ ৱাই পি (FYP)	পঞ্চবাৰ্ষিক পৰিকল্পনা (ফাইভ য়েৰ্ছ প্লেন)
জি এইচ জি (GHG)	সেউজ গৃহ গেছ (গ্ৰীণ হাউছ গেছ)
জি অ' আই (GoI)	ভাৰত চৰকাৰ (গভৰ্ণমেণ্ট অব্ ইণ্ডিয়া)
জি পি (GP)	গাঁও পঞ্চায়ত
এইচ এ (Ha)	হেক্টৰ
এইচ এইচ (HH)	পৰিয়াল (হাউছ হ'ল্ড)
আই আই ই (IIE)	ভাৰতীয় উদ্যমিতা প্ৰতিষ্ঠান (ইণ্ডিয়ান ইনষ্টিটিউট অব্ এণ্ট্ৰ'প্ৰিনিঅ'ৰশ্বিপ)
জে এফ এম চি (JFMC)	যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতি (জইণ্ট ফৰেষ্ট মেনেজমেণ্ট কমিটী)

এম অ' ই এফ চি চি (MoEFCC)	পৰিৱেশ, বন আৰু জলবায়ু পৰিৱৰ্তন মন্ত্ৰণালয় (মিনিষ্ট্ৰী অব্ এনভাইৰ'নমেণ্ট, ফৰেষ্টছ এণ্ড ক্লাইমেট চেঞ্জ)
এম টি (MT)	মেট্ৰিক টন
এন টি এফ পি (NTFP)	কাঠ ভিন্ন বন উৎপাদন (নন টিম্বাৰ ফৰেষ্ট প্ৰডিউচ)
অ' বি চি (OBC)	অন্যান্য পিছপৰা শ্ৰেণী (আদাৰ বেকৱাৰ্ড ক্লাছেছ)
এছ ডি পি (SDP)	দক্ষতা বিকাশ কাৰ্যসূচী (স্কিল ডেভেলপমেণ্ট প্ৰ'গ্ৰাম)
এছ টি (ST)	অনুসূচিত জনজাতি (ছিডিউল ট্ৰাইব)
এছ চি (SC)	অনুসূচিত জাতি (ছিডিউল কাষ্ট)
পি এইচ চি (PHC)	প্ৰাথমিক স্বাস্থ্য কেন্দ্ৰ (প্ৰাইমেৰী হেল্থ চেণ্টাৰ)
পি এম ইউ (PMU)	প্ৰকল্প নিৰীক্ষণ গোট (প্ৰজেক্ট মনিটৰিং ইউনিট)
পি আৰ এ (PRA)	অংশগ্ৰহণমূলক গ্ৰাম্য পৰিমাপ (পাৰ্টিচিপেটৰী ৰুৰেল এপ্ৰাইজেল)
আৰ অ' (RO)	বনাঞ্চলিক বিষয়া (ৰেঞ্জ অফিচাৰ)
এছ ডি জি (SDG)	বহনক্ষম উন্নয়ন লক্ষ্য (ছাছটেইনেবল ডেভেলপমেণ্ট গ'ল্ছ)
এছ এল এফ (SLF)	নিৰ্বাহক্ষম জীৱিকা ৰূপৰেখা (ছাছটেইনেবল লাইভলিহুড ফ্ৰেমৱৰ্ক)
এছ ডব্লিউ অ' টি (SWOT)	সবলতা, দুৰ্বলতা, সুবিধা আৰু শংকা (ষ্ট্ৰেন্থ, উইক্‌নেছ, অপৰ্চুনিটী এণ্ড থ্ৰেট)
ডব্লিউ পি চি (WPC)	কৰ্ম পৰিকল্পনা চক্ৰ (ৱৰ্কিং প্লেন চাৰ্কল)

উদিত সূৰুয যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতি
কাকপথাৰ বনাঞ্চলিক, তিনিচুকীয়া সংমণ্ডল

১০ বছৰৰ বাবে ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা
(জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা আৰু বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা)

সূচীপত্ৰ

অধ্যায়	শিৰোনাম	পৃষ্ঠা নং
১	ভূমিকা	৫
২	গাঁৱৰ আৰ্থ-সামাজিক ৰূপৰেখা	৬-১১
৩	জীৱিকাৰ সুবিধা বিশ্লেষণ	১১-১৭
৪	জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা	১৮
৫	কৰ্ম পৰিকল্পনা	১৯-২১
৬	বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা	২১-৪১
—	পৰিশিষ্ট তালিকা	৪২-৬৮

Divisional Forest Officer
Doomdooma Division
Doomdooma

১। ভূমিকা

প্ৰকল্প সম্পৰ্কে	অসম বন আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ প্ৰকল্প (আছাম প্ৰজেক্ট অন্ ফৰেষ্ট এণ্ড বায়'ডাইভাৰ্ছিটী কনজাৰ্ভেচন)ৰ উদ্দেশ্য হৈছে— 'নিৰ্দিষ্ট এলেকাৰ বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল জনগোষ্ঠীসমূহৰ অংশগ্ৰহণেৰে আৰু বনজ আৰু বনজবহিৰ্ভূত সম্পদৰ বহনক্ষম ব্যৱহাৰৰ জৰিয়তে তেওঁলোকৰ জীৱিকা সুনিশ্চিত কৰিবলৈ বিশেষ গুৰুত্ব আৰোপ কৰাৰ লগতে বহুমুখী সু-সংহত পৰিকল্পনাৰে অসমত স্থিতিশীল বন আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ আৰু পৰিচালনৰ ব্যৱস্থা কৰা।' প্ৰকল্পটোৰ লক্ষ্য হৈছে— 'বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল জনগোষ্ঠীসমূহৰ সহযোগত তেওঁলোকৰ জীৱিকা আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্যৰ সংৰক্ষণ আৰু স্থিতিশীল ব্যৱহাৰৰ জৰিয়তে বনাঞ্চল সংৰক্ষণ আৰু পৰিৱেশতন্ত্ৰক পুনৰুদ্ধাৰ কৰা।' এই প্ৰকল্পটোলৈ আৰ্থিক অনুদান আগবঢ়াইছে এজেন্সী ফ্ৰান্সিজ ডি ডেভেলপমেণ্ট অৰ্থাৎ ফ্ৰান্স ডেভেলপমেণ্ট এজেন্সীয়ে। সহযোগ কৰিছে অসম চৰকাৰে। প্ৰকল্পটোৰ পৰিকল্পনা, ৰূপায়ণ, নিৰীক্ষণ, সমন্বয় আৰু ব্যৱস্থাপনাকে ধৰি সকলো কামৰ দায়িত্বত আছে আছাম প্ৰজেক্ট অন ফৰেষ্ট এণ্ড বায়'ডাইভাৰ্ছিটী কনজাৰ্ভেচন ছ'চাইটী।
ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকা উন্নয়ন	বজাৰৰ সম্ভাৱনীয়তাভিত্তিক মূল্য সংযোজনৰ জৰিয়তে জীৱিকাৰ কাম-কাজ উন্নত কৰিবলৈ প্ৰকল্পটোত উদ্যোগমূলক বিকাশ, উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ প্ৰক্ৰিয়াকৰণৰ জৰিয়তে মূল্য সংযোজন আৰু বিপণনৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিয়া হৈছে। জনসংখ্যা বৃদ্ধিৰ লগে লগে বনজ সম্পদ ওপৰত বৃদ্ধি পোৱা হেঁচাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত এনে পদক্ষেপ জৰুৰী হৈ পৰিছে। বজাৰ সম্ভাৱনীয়তাৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি বৰ্তমানে উপলব্ধ বনজ আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সামগ্ৰী আৰু সেৱাসমূহত মূল্য সংযোজনৰ উপায় উদ্ভাৱন কৰাটো প্ৰয়োজন হৈ পৰিছে। তদুপৰি, বনাঞ্চলভিত্তিক জীৱিকাৰ বাহিৰে জীৱিকাৰ অন্য পথ বিচাৰি উলিওৱা আৰু দক্ষতা বিকাশ পদক্ষেপৰ জৰিয়তে সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ সক্ষমতা বৃদ্ধি কৰাও দৰকাৰ। প্ৰকল্পটোৰ অধীনত ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকা উন্নয়নৰ কাৰ্যসূচী ৰূপায়ণৰ বাবে ভাৰতীয় উদ্যমিতা প্ৰতিষ্ঠান (ইণ্ডিয়ান ইনষ্টিটিউট অব্ এণ্ট্ৰাৰপ্ৰিনিঅ'ৰশ্বিপ, আই আই ই), গুৱাহাটী আৰু ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰামীণ বিকাশ নিধি (আৰ জি ভি এন), আৰু 'চেণ্টাৰ ফৰ মাইক্ৰ' ফাইনেন্স এণ্ড লাইভলিহুড' (চি এম এল)ক লৈ এখন সমিতি গঠন কৰা হৈছে। এই সমিতিখনৰ নাম দিয়া হৈছে— ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকাৰ সুযোগ বৃদ্ধিৰ বাবে গঠিত মহাজোঁট (কনছাল্টিং ছাৰ্ভিচ ফৰ মাইক্ৰ'প্লেনিং এনহেন্সিং লাইভলিহুড অপৰ্চুনিটিজ)' চমুকৈ কম্পেল'। প্ৰকল্পটোৰ নিৰ্দেশনা মতে এই ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাত অন্তৰ্ভুক্ত হৈ আছে 'গাঁও আৰু বন বিভাগৰ বিভিন্ন অভিযান... বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল সদস্যক জীৱিকাৰ ক্ষেত্ৰত সহায় কৰা আৰু স্থিতিশীল বন ব্যৱস্থাপনাক এক প্ৰসাৰিত লক্ষ্য হিচাপে গণ্য কৰা।' বন উন্নয়ন আৰু জীৱিকা উন্নয়ন উভয় লক্ষ্যকে এই প্ৰকল্পত সামৰি লোৱা হৈছে।
উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ বাবে ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা	অসমৰ তিনিচুকীয়া জিলাত অৱস্থিত উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ বাবে ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা এই নথিত প্ৰকাশ কৰা হৈছে। এই জে এফ এম চি ডুমডুমা বন সংমণ্ডলৰ অন্তৰ্গত কাকপথাৰ বনাঞ্চলিক প্ৰশাসনৰ অধীনত অৱস্থিত। এই ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা সম্প্ৰদায়টোৰ পুৰুষ-মহিলা উভয়ৰে সহযোগত প্ৰস্তুত কৰা হৈছে। এই তথ্য জুন,২০১৬ত চি এম এল গুৱাহাটীৰ বিষয়া আৰু সম্প্ৰদায়টোৰ

	সদস্যসকলৰ দ্বাৰা অংশগ্ৰহণমূলক গ্ৰামীণ মূল্যায়নৰ ফল হিচাপেই এই নথি প্ৰস্তুত হৈছে। প্ৰকল্প নিৰ্দেশিকাৰ ভিত্তিত চি এম এলৰ দ্বাৰা এই ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা যুগুতোৱা হৈছে। ২০১৬ চনৰ জুলাই মাহত এই তথ্যৰ ওপৰত হোৱা বিতং আলোচনাত চূড়ান্ত কৰি গ্ৰহণ কৰা হয়।

২। গাঁৱৰ আৰ্থ-সামাজিক ৰূপৰেখা

অৱস্থিতি	এখন গাঁও বা নাহৰিজান ক্লাষ্টাৰক লৈ উদিত সূৰুয জে এফ এম চি গঠন কৰা হৈছে। এই জে এফ এম চি দুৱামুৰা বন লাটৰ অধীনত পৰে। ডুমডুমা বন সংমণ্ডলৰ পৰা প্ৰায় ১৬ কিলোমিটাৰ নিলগত এই জে এফ এম চি অৱস্থিত। গাঁওখনৰ নিকটৱৰ্তী চহৰ হৈছে ডুমডুমা আৰু তিনিচুকীয়া আৰু উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ পৰা এই চহৰ দুখনৰ দূৰত্ব যথাক্ৰমে ৬ কিলোমিটাৰ আৰু ৮ কিলোমিটাৰ। গাঁওখনৰ পৰা জিলাসদৰ তিনিচুকীয়াৰ দূৰত্ব ৩৫ কিলোমিটাৰ। পৰিশিষ্ট-I ত গাঁৱৰ মানচিত্ৰ দিয়া হৈছে।
মূল তথ্য	**জে এফ এম চিৰ মূল্য তথ্য তলত উল্লেখ কৰা হ'ল ঃ** **তালিকা (ক) ঃ জে এফ এম চিৰ মূল তথ্য**

জে এফ এম চিৰ নাম	উদিত সূৰুয
জিলা	তিনিচুকীয়া
বন সংমণ্ডল	ডুমডুমা
বন আঞ্চলিক	কাকপথাৰ
গঠনৰ বছৰ	২০১৫-১৬
অধিকৃত বন এলেকা	৩০ হেক্টৰ
মুঠ পৰিয়াল	৪৩০
জে এফ এম চি গাঁৱৰ সংখ্যা	ছেলেংগুৰি
জে এফ এম চিৰ চাৰি সীমা	* উত্তৰ ঃ মেগেলা বৰপথাৰ
	* দক্ষিণ ঃ কাকপথাৰ
	* পশ্চিম ঃ লুখাং
	* পূব ঃ বৰাহচুক গাঁও
বন লাট কাৰ্যালয়	কাকপথাৰ

উৎস ঃ জে এফ এম চিৰ তথ্য আৰু ২০১৬ৰ জুনত অনুষ্ঠিত পি আৰ এ অনুশীলনৰ সময়ত হোৱা আলোচনা।

অতিৰিক্ত তথ্য নথি-I ৰ তালিকা-১ত প্ৰদান কৰা হৈছে (পৰিশিষ্ট দ্ৰষ্টব্য) ।

<table>
<tr><td>কাৰ্যকৰী আৰু সাধাৰণ সমিতিৰ সংক্ষিপ্ত বিৱৰণ</td><td>যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতিখনৰ কাৰ্যকৰী আৰু সাধাৰণ সমিতিৰ সংক্ষিপ্ত বিৱৰণ তলৰ তালিকাত দিয়া হ'ল।

তালিকা-খ ঃ কাৰ্যকৰী আৰু সাধাৰণ সমিতিৰ সংক্ষিপ্ত বিৱৰণ

<table>
<tr><td>সভাপতিৰ নাম</td><td>বীৰেশ্বৰ মৰাণ</td></tr>
<tr><td>সদস্য সচিবৰ নাম</td><td>প্ৰবীণ মহন্ত</td></tr>
<tr><td>কোষাধ্যক্ষৰ নাম</td><td>নাই</td></tr>
<tr><td>কাৰ্যকৰী সমিতিৰ সদস্য সংখ্যা</td><td>১০ (পুৰুষ ঃ ৯, মহিলা ঃ ১)</td></tr>
<tr><td>সাধাৰণ সমিতিৰ সদস্য সংখ্যা</td><td>৪৩০</td></tr>
</table>
উৎস ঃ জে এফ এম চিৰ নথি</td></tr>
<tr><td>পৰিয়াল আৰু জনগাঁথনি</td><td>জে এফ এম চি-ত আছে দুখন গাঁও, ছেলেংগুৰি আৰু উভোতা আৰু মুঠ পৰিয়ালৰ সংখ্যা ৪৩০ আৰু মুঠ জনসংখ্যা ৩১৪৯। মুঠ পুৰুষৰ সংখ্যা ১৫৫৬ আৰু মুঠ মহিলাৰ সংখ্যা ১৫৯৩। জে এফ এম চি-ত প্ৰধান ধৰ্ম হৈছে হিন্দু ধৰ্ম। বসবাসকাৰী সম্প্ৰদায়সমূহ হৈছে আহোম, মৰাণ আৰু নেপালী মুঠ জনসংখ্যাৰ প্ৰায় ৯০.৫০ শতাংশ অ' বি চি সম্প্ৰদায়ৰ। জে এফ এম চিৰ গাঁওসমূহত পৰিয়ালসমূহৰ গড় সদস্য সংখ্যা ৭.৩২ আৰু লিংগানুপাত হৈছে প্ৰতি ১০০০ পুৰুষৰ বিপৰীতে ৭৩২৩.২৬গৰাকী মহিলা।

পৰিয়ালসমূহৰ ওপৰত চলোৱা সমীক্ষা অনুসৰি ৬৭.২ শতাংশ পৰিয়াল হৈছে দাৰিদ্ৰ্য সীমাৰেখাৰ তলৰ (বি পি এল) আৰু ইয়াৰ বিপৰীতে ৩২.৮ শতাংশ হৈছে দাৰিদ্ৰ্য সীমাৰেখাৰ (এ পি এল) ওপৰৰ। বাকী পৰিয়ালসমূহৰ ওপৰত ক্ষেত্ৰ সমীক্ষা চলোৱা হোৱা নাই। ইয়াৰ পৰা স্পষ্ট হৈ পৰিছে যে জে এফ এম চি-ৰ অধিকাংশ পৰিয়ালৰ অৰ্থনৈতিক অৱস্থা ভাল নহয়। মাত্ৰ ৮৮৯টা পৰিয়ালৰ চৰকাৰী ৰেচন কাৰ্ড আছে।

উপৰোক্ত তথ্য-১ৰ অধিক বিৱৰণৰ বাবে তালিকা-২ ত উপৰ্যুক্ত বিষয়ত বিতং তথ্য দিয়া হৈছে।</td></tr>
<tr><td>শিক্ষা আৰু দক্ষতা উন্নয়ন</td><td>উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ সাক্ষৰতাৰ হাৰ ৫২ শতাংশ। এলেকাৰ প্ৰায় ১৬ শতাংশ পৰিয়াল নিৰক্ষৰ। জনসংখ্যাৰ অধিকাংশৰ পঢ়াশুনা মাত্ৰ চতুৰ্থ শ্ৰেণীলৈকে। এলেকাৰ মহিলা সদস্যসকলৰ বয়নত পৰম্পৰাগত দক্ষতা আছে। এলেকাৰ পুৰুষ সদস্যসকলৰ ৰাজমিস্ত্ৰীৰ কামৰ দক্ষতা আছে আৰু কাৰিকৰী দক্ষতা হিচাপে যুৱকসকলৰ মাজত ঘাইকৈ কম্পিউটাৰ জ্ঞান আৰু সাক্ষৰতা আছে।

উপাৰ্জনৰ বাবে পৰিয়ালসমূহ কৃষিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। কৃষিৰ ক্ষেত্ৰত তেওঁলোকৰ অধিকাংশই বৰযুণৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল ধান খেতি কৰে। প্ৰায় সকলো পৰিয়ালৰ কৃষি মাটি আছে আৰু তেওঁলোকে অন্যান্য ঋতুকালীন শস্য যেনে সৰিয়হ, সেউজ শাক-পাচলি, বেঙেনা, বন্ধাকবি, আদা আদিৰ খেতিত যুক্ত।

গাঁৱত শিক্ষা ব্যৱস্থা প্ৰাথমিক পৰ্যায়লৈকে সন্তোষজনক। গাঁৱত এখন প্ৰাথমিক বিদ্যালয়, এটা অংগনৱাড়ী কেন্দ্ৰ আছে। কিন্তু ইয়াৰ ওপৰৰ পৰ্যায়ৰ শিক্ষাৰ বাবে শিশুবিলাকে নিকটৱৰ্তী কাকপথাৰ চহৰলৈ যাবলগীয়া হয়।</td></tr>
</table>

	এইদৰে যিবোৰ কাম-কাজ এলেকাত দেখা পোৱা গ'ল সেইবোৰ হৈছে ঃ ১। কৃষি— ধান আৰু ৰবিশস্যৰ খেতি ২। পশুপালন
মাটি	উদিত সূৰুয জে এফ এম চি গাঁৱত তিনি প্ৰকাৰৰ মাটি উপলবদ্ধ ঃ বালিমিশ্ৰিত পলসুৱা আৰু আঠালেতীয়া পলসুৱা মাটি। ফলত গ্ৰীষ্মকালীন ধান (শালিধান), সৰিয়হ, মটৰ, ঋতুকালীন পাচলি, আদা আদি ৰবিশস্যৰ বাবে অঞ্চলটোৰ মাটি উপযোগী।
পানী	মাটিৰ তলৰ পানী খোৱাপানীৰ প্ৰধান উৎস। গোটেই বছৰজুৰি গাঁওবাসীয়ে ভাল পানী লাভ কৰে। প্ৰায় প্ৰতিঘৰ মানুহৰে দমকল বা কুঁৱা আছে। সৰু সৰু প্ৰাকৃতিক জলাশয় কিছুমানো আছে।
জলবায়ু ঃ **উষ্ণতা আৰু বৰষুণ**	জুলাই-আগষ্টত সৰ্বোচ্চ তাপমাত্ৰা হৈছে ৩৫ ডিগ্ৰী চেলচিয়াছ ডিচেম্বৰ-জানুৱাৰীত সৰ্বনিম্ন তাপমাত্ৰা হৈছে ৭-৮ ডিগ্ৰী চেলচিয়াছ। আৰ্দ্ৰতা পুৱাৰ ভাগত ৯০-৯৫ শতাংশ আৰু আবেলি ৫০-৭০ শতাংশ। উদিত সূৰুয জে এফ এম চিত বছৰি ২৩০০-৩০০০ মিলিমিটাৰ বৰষুণ হয়। অঞ্চলটোৰ বাৰ্ষিক গড় বৰষুণৰ পৰিমাণ হৈছে ২৮১৯ মিলিমিটাৰ। সাধাৰণ বৰষুণৰ পৰিমাণ (১৯০১-১৯৫০) হৈছে ২৭৯৬.৪ মিঃমিঃ। বাৰিষাৰ সময়ছোৱাত (জুন-ছেপ্টেম্বৰ) ৬৪-৬৮ শতাংশ আৰু প্ৰাক্-বাৰিষা (মাৰ্চ-মে') ২২-২৬ শতাংশ বৰষুণ হয়।
বন আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য	স্থানীয় বনাঞ্চলসমূহ বিস্তৃতভাৱে ট্ৰপিকেল সিক্ত চিৰসেউজ বনাঞ্চল হিচাপে শ্ৰেণীভুক্ত কৰা হৈছে। প্ৰধান বৃক্ষ প্ৰজাতিবোৰ হৈছে চিদা, ৰাধাচূড়া, ধূনা-ধূপ, ডিমৰু, কৃষ্ণচূড়া, ভেলেউ আৰু চেগুণ আদি। তদুপৰি এই বনাঞ্চলত হাতী আপেল, বাঁহ, খেৰ, পশুখাদ্য, বনৌষধি উদ্ভিদো আছে। এই সম্পৰ্কে অতিৰিক্ত তথ্য 'বনাঞ্চল উন্নয়ন পৰিকল্পনা'ত দিয়া হৈছে।
ভূমি ব্যৱহাৰৰ ধৰণ	গাঁৱৰ ভূমি ব্যৱহাৰৰ ধৰণ পৰিশিষ্ট-২ত বহলাই উল্লেখ কৰা হৈছে। এই পৰিশিষ্ট অনুসৰি পৰ্যবেক্ষণ কৰা কিছু গুৰুত্বপূৰ্ণ তথ্য নিম্নলিখিত ধৰণৰ ঃ কাঠখৰি ৰোপণ ঃ ৩০ শতাংশ ক্ষতিগ্ৰস্ত বনভূমি ঃ ১৫ শতাংশ ধাননি পথাৰ ঃ ১০ শতাংশ পুখুৰী ঃ ৫ শতাংশ পথ ঃ ৩ শতাংশ বসতিস্থান ঃ ৭ শতাংশ জলাধাৰ ঃ ১৫ শতাংশ বৃক্ষ আচ্ছাদিত অঞ্চল ঃ ৭ শতাংশ জলাশয় ঃ ৮ শতাংশ
ভূমি মালিকানাৰ ধৰণ	প্ৰতিটো পৰিয়ালৰ ভূমি মালিকানাৰ ধৰণ **তথ্য-(I)ৰ তালিকা-৩**ত উল্লেখ কৰা হৈছে। এই তালিকাৰ পৰা তলৰ তথ্যসমূহ পোৱা যায় ঃ ■ ৬২.৯৩ শতাংশ পৰিয়ালৰ (৭৩টা পৰিয়াল) কৃষিভূমি আছে

	■ বৃহৎ খেতিয়ক (> ১০ হেক্টৰ) ২.০৯ শতাংশ (৫টা পৰিয়াল) ■ ক্ষুদ্ৰ কৃষক (২-১০ হেক্টৰ) ৬.৯৭ শতাংশ (১৮টা পৰিয়াল) ■ উপান্ত কৃষক (< ২ হেক্টৰ) ৩৭.৪৪ শতাংশ (৫০টা পৰিয়াল) ■ ভূমিহীন ৫৩.৪৭ শতাংশ (৪৩টা পৰিয়াল)
পশুধন	যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতিৰ মুঠ পশুধনৰ সংখ্যা হৈছে ৬৫৪টা। পৰিয়ালসমূহে প্ৰতিপালন কৰা পশুধনৰ প্ৰকাৰ হৈছে এনেধৰণৰ ঃ * গাইগৰু ঃ ৩৮৭ * বলধ ঃ ৪২০ * ম'হ ঃ নাই * হাঁহ-কুকুৰা ঃ ২৩২৯ * গাহৰি ঃ ৬৬ * ছাগলী ঃ ৪৩৫ ওপৰত উল্লিখিত তথ্যৰ সবিশেষ বিৰৰণ **তথ্য-(I)**ৰ **তালিকা-৪**ত দাঙি ধৰা হৈছে।
গাঁৱৰ আন্তঃগাঁথনি আৰু যোগাযোগ ব্যৱস্থা	যিকোনো জনগোষ্ঠীতে সাধাৰণ আন্তঃগাঁথনিৰ উপলব্ধতাই জীৱিকাৰ স্থিতিশীল উপায় উন্নয়নত সহায় কৰে। গাঁওখনত বৰ্তমান উপলব্ধ আন্তঃগাঁথনিৰ অৱস্থা তলত উল্লেখ কৰাৰ ধৰণে ভাগ কৰিব পাৰি ঃ **বাস্তৱিক আন্তঃগাঁথনি ঃ** গাঁওখনত প্ৰাথমিক বাস্তৱিক উপাদানসমূহ যেনে বিজুলী, মোবাইল ফোন চাইকেল আৰু মটৰ চাইকেল আছে যোগাযোগ ব্যৱস্থা হিচাপে। গাঁওকেইখন প্ৰধান পথৰ লগত ভালদৰে সংযোজিত আৰু যিটোৱে তেওঁলোকক চহৰৰ লগত সংযোগ স্থাপন কৰাই দিছে। **শিক্ষা আৰু স্বাস্থ্য সেৱা ঃ** শিক্ষা আৰু স্বাস্থ্য ব্যৱস্থাৰ ভিতৰত আছে ৬খন নিম্ন প্ৰাথমিক বিদ্যালয়, ৯টা অংগনবাড়ী কেন্দ্ৰ, এটা চৰকাৰী স্বাস্থ্যকেন্দ্ৰ যিবোৰ গাঁৱৰ পৰিয়ালসমূহৰ বাবে পৰ্যাপ্ত। **চৰকাৰী কাৰ্যালয় ঃ** চৰকাৰী কাৰ্যালয়সমূহ যেনে গাঁও পঞ্চায়ত কাৰ্যালয়, ৰাজহ কাৰ্যালয়, স্থানীয় আৰক্ষী চকী, বন লাট কাৰ্যালয় আদি গাঁওখনৰ পৰা যথেষ্ট দূৰৈত অৱস্থিত। **বিত্তীয় প্ৰতিষ্ঠান ঃ** বেংক আৰু ডাকঘৰৰ দৰে বিত্তীয় প্ৰতিষ্ঠান ইয়াত উপলব্ধ যদিও সেইবোৰ গাঁৱৰ বসতিস্থানৰ পৰা যথেষ্ট দূৰৈত, প্ৰায় ৫ কিলোমিটাৰ দূৰৈত অৱস্থিত।
কৃষিজাত শস্য	যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতিৰ কৃষিশস্যৰ সবিশেষ **তথ্য-(I)**ৰ **তালিকা-৬**ত বিশদভাৱে উল্লেখ কৰা হৈছে। ■ মাত্ৰ ৬ শতাংশ পৰিয়াল শালিখেতিৰ লগত জড়িত। ■ ডুমডুমা চহৰ আৰু সীমিত ফাৰ্মৰ গৰাকীয়ে কৃষকসকলক কৃষিকাৰ্য আৰু পৰম্পৰাগতভাৱে উৎপাদন কৰা ফল যেনে মাটিকঁঠাল, আম, কল আৰু পাচলিক নিৰুৎসাহিত কৰি আহিছে। ■ কেইটামান পৰিয়ালে ক্ষুদ্ৰ পৰিসৰত চাহখেতি কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰিছে।

শস্য উৎপাদন ৰূপৰেখা	**তথ্য-(I)ৰ তালিকা-৭ত** সন্নিৱিষ্টি তথ্যত উৎপাদন আৰু ইয়াৰ হাৰ উল্লেখ কৰা হৈছে। উৎপাদিত শস্য আৰু উৎপাদন হাৰ তলত দিয়া ধৰণৰ। পৰিয়ালসমূহে কৰা কৃষি প্ৰধানতঃ বৰষুণৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল।
পশুখাদ্যৰ পৰ্যাপ্ততা	গাঁওখনত পশুখাদ্যৰ পৰ্যাপ্ততা **তথ্য-(I)ৰ তালিকা-৮ত** সন্নিৱিষ্ট কৰা হৈছে। জে এফ এম চিখনৰ পশুখাদ্যৰ মূল উৎসসমূহ হৈছে ঃ ক) শস্যৰ অৱশিষ্টাংশ খ) বনাঞ্চলৰ চৰণীয়া এলেকা গ) ঘৰুৱা পাচলিৰ অৱশিষ্টাংশ ঘ) সেউজীয়া খাদ্য
বজাৰ	যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতিৰ পৰা বিভিন্ন বজাৰৰ দূৰত্ব **তথ্য-(I)ৰ তালিকা-৯ত** উল্লেখ কৰা হৈছে। গাঁওবাসীয়ে ব্যৱহাৰ কৰা বজাৰসমূহ হৈছে ঃ ক) গেলামাল/সুলভ মূল্যৰ দোকান ঃ গাঁৱৰ পৰা প্ৰায় ১ কিঃ মিঃ নিলগত খ) সাপ্তাহিক/অৰ্ধ-সাপ্তাহিক বজাৰ ঃ প্ৰায় ৩ কিলোমিটাৰ দূৰৈত গ) প্ৰধান বজাৰ ঃ ডুমডুমা আৰু কাকপথাৰ (প্ৰায় ৩ কিলোমিটাৰ দূৰত)
জলসম্পদ	**তথ্য-(I)ৰ তালিকা-১০ত** জলসম্পদৰ বিষয়ে সন্নিৱিষ্ট কৰা হৈছে। পানী উপলব্ধ হোৱা প্ৰধান জল সম্পদসমূহ এনেধৰণৰ ঃ ক) দমকল ঃ ৪০০টা (পৰ্যাপ্ত) খ) নদী ঃ ১খন, (পৰ্যাপ্ত) ডিগবৈ নদী গ) কুঁৱা ঃ ১২টা
শক্তিৰ ব্যৱহাৰ	যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতিৰ শক্তিৰ মূল উৎসসমূহ **তথ্য-(I)ৰ তালিকা-১১ত** উল্লেখ কৰা হৈছে। ক) কাঠখৰি ঃ নিৰ্ভৰশীল পৰিয়াল ঃ ৪৬০টা, উৎস ঃ স্থানীয় বনাঞ্চল এলেকা খ) কেৰাচিন ঃ নিৰ্ভৰশীল পৰিয়াল ঃ ৪৬০টা, উৎস ঃ বাহিৰৰ বজাৰ গ) ৰন্ধন গেছ ঃ নিৰ্ভৰশীল পৰিয়াল ঃ ৫৭টা
আৰ্থ-সামাজিক স্থিতি	**সামাজিক গাঁথনি ঃ** গাঁওখনৰ বাসিন্দাসকল বেছিভাগেই অন্যান্য পিছপৰা শ্ৰেণীৰ। গাঁৱত গভীৰ সামাজিক বিভাজন নাই। মহিলাসকলৰ সামাজিক অৱস্থান সন্তোষজনক। **অৰ্থনৈতিক অৱস্থা ঃ** অঞ্চলটোৰ বাসিন্দাসকলৰ অৰ্থনৈতিক স্থিতি মুঠতে ক'বলৈ গ'লে সন্তোষজনক। পৰিয়ালসমূহৰ বাৰ্ষিক উপাৰ্জন ২০,০০০-১,৫০,০০০ টকাৰ ভিতৰত। অ' বি চিৰ পৰিয়ালসমূহ গাঁওখনৰ পৰা বেছি প্ৰব্ৰজন ঘটা নাই। কিন্তু কিছুমান আদিবাসী যুৱকে স্থায়ী সংস্থাপন বিচাৰি ওচৰৰ চহৰলৈ প্ৰব্ৰজন কৰিছে।

মানচিত্ৰ	অংশগ্ৰহণমূলক (পি আৰ এ) অনুশীলনৰ ভিত্তিত প্ৰস্তুত কৰা তলৰ মানচিত্ৰসমূহ পৰিশিষ্ট-Iত সন্নিৱিষ্ট কৰা হৈছে। * গাঁৱৰ মানচিত্ৰ * গাঁৱৰ সামাজিক মানচিত্ৰ (পি আৰ এ অনুশীলনৰ সদস্যৰ নাম আৰু সবিশেষ) * গাঁৱৰ সম্পদ মানচিত্ৰ

৩। জীৱিকা সুযোগ বিশ্লেষণ

পি আৰ এ অনুশীলন	গুৱাহাটীৰ চি এম এল দলে ছেলেংগুৰি গাঁৱত পি আৰ এ অনুশীলন সম্পন্ন কৰে। ইয়াৰ বিৱৰণ তলত উল্লেখ কৰা হ'ল ঃ তাৰিখ ঃ ০৭-১১-২০১৬ স্থান ঃ ছেলেংগুৰি গাঁও পঞ্চায়ত কাৰ্যালয় উপস্থিত লোকৰ সংখ্যা ঃ ৮৫ উপস্থিত থাকে ঃ জে এফ এম চিৰ বিষয়ববীয়াসকল, গাঁওবুঢ়া, সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকল আৰু বন বিভাগৰ বিষয়া আদি।
পি আৰ এৰ উদ্দেশ্য	অনুশীলনৰ মুখ্য উদ্দেশ্যসমূহ হ'ল ঃ ক) অঞ্চলটোত উপলব্ধ জীৱিকাৰ উৎসসমূহ বুজা, ইয়াৰ সম্ভাৱনা আৰু প্ৰতিবন্ধকতা সম্পৰ্কে জনা। খ) দুখীয়া লোকসকলক ঋণ সাহায্যৰ প্ৰয়োজনীয়তা সম্পৰ্কে ভালদৰে বুজা। বিত্তীয় প্ৰতিষ্ঠানসমূহৰ সেৱা আগবঢ়াবৰ বাবে ইয়াৰ সুযোগ, প্ৰতিবন্ধকতা আৰু সুবিধা পৰীক্ষা কৰা আৰু গ) উপলব্ধ জীৱিকা সহায়ক কাৰ্যসূচী চিনাক্ত কৰা আৰু উপাৰ্জন আৰু সংস্থাপন সৃষ্টিৰ বিকল্প উৎস হিচাপে লোকসকলক জীৱিকা সহায়ক সেৱা আগবঢ়োৱা।
পি আৰ এৰ ফলাফল আৰু ব্যৱহাৰ কৰা আহিলা	বিভিন্ন আহিলা ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে আৰু ফলাফল সংগ্ৰহ কৰা হৈছে। এইবোৰৰ ভিতৰত আছে ঃ সামাজিক মানচিত্ৰায়ন (মেপিং) সম্পদৰ মানচিত্ৰায়ন সম্পত্তি ৰেংকিং জীৱিকাৰ ঋতুকালীনতা ভেন ডায়েগ্ৰাম
স্থানাংক (ৰেংকিং)	নিম্নোক্ত বিষয়ত স্থানাংক (ৰেংকিং) নিৰ্ধাৰণ কৰা হৈছে ঃ * প্ৰাৰম্ভিক কাম-কাজ (ই পি এ) * জীৱিকা আৰু দক্ষতা উন্নয়ন পৰিশিষ্ট-৩ত এই বিষয়ে বৰ্ণনা কৰা হৈছে। ইয়াৰ পৰা, এইটো ক'ব পাৰি যে ঃ জীৱিকা আৰু দক্ষতা উন্নয়নৰ স্থানাংক ১) কৃষি ২) পশুধন ৩) ঔষধি উদ্ভিদ **প্ৰাৰম্ভিক কাৰ্যসূচীৰ স্থানাংক**

স্থানাংক	স্থানাংক অনুসৰি গাঁৱৰ ইপিএ	বিতং বিৱৰণ (পৰিশিষ্ট-৩ত অতিৰিক্ত বৰ্ণনা দিয়া হৈছে)	ধনৰ সম্ভাব্য উৎস / বিভাগ
১	পথ	ব্লেক টেপিং	পি এম জি এছ ৱাই/ গড়কাপ্তানি বিভাগ
২	ৰাজহুৱা সভাঘৰ	আধুনিক সা-সুবিধাসহ	পি এন আৰ ডি /ডি আৰ ডি এ
৩	অনাময়	আধুনিক অনাময় শৌচাগাৰ	স্বচ্ছ ভাৰত অভিযান
৪	এল পি জি	বিনামূল্যে এল পি জি সংযোগ	চৰকাৰী ৰাজ সাহায্য আঁচনি

জীৱিকা সুবিধা

জীৱিকা সুবিধাসমূহ তলত দিয়া ধৰণে চিনাক্ত কৰা হৈছে ঃ

গাঁওবাসীৰ বৰ্তমানৰ জীৱিকাৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি, জে এফ এম চিটোৰ দক্ষতা প্ৰয়োজন/দক্ষতা অগ্ৰাধিকাৰ বিষয়ত সামগ্ৰিক বিশ্লেষণ কৰা হয়। ইয়াৰ ভিত্তিত দুটা বিভাগত বিভক্ত কৰা হয়— কৃষি খণ্ড আৰু অনা-কৃষি খণ্ড। দক্ষতা বিকাশ প্ৰশিক্ষণ কাৰ্যসূচীত অগ্ৰাধিকাৰ ভিত্তি অংশগ্ৰহণকাৰীৰ সঁহাৰি তলৰ তালিকাত দিয়া হৈছে।

তালিকা I ঃ জীৱিকাৰ সুযোগ স্থানাংক

প্ৰশিক্ষণ কাৰ্যসূচীৰ প্ৰকাৰ	পছন্দৰ উপায়ত চিন দিয়া				
	১	২	৩	৪	৫
■ বয়ন	১	-	-	-	-
■ খাদ্য প্ৰক্ৰিয়াকৰণ	-	-	-	৪	-
■ কম্পিউটাৰ প্ৰশিক্ষণ	-	২	-	-	-
■ জৈৱিক চাহ উৎপাদন	-	-	-	৪	-
■ মীন পালন	-	-	-	৪	-

উৎস ঃ পি আৰ এ

পি আৰ এ অনুশীলনৰ সময়ত দেখা গৈছে যে বয়ন প্ৰশিক্ষণ কৰ্মসূচীয়েই হৈছে সৰ্বাধিক অগ্ৰাধিকাৰ। ইয়াৰ কাৰণ ইয়াৰ বাবে পৰ্যাপ্ত সম্পদ জে এফ এম চি এলেকাত আছে। দ্বিতীয় আৰু তৃতীয় অগ্ৰাধিকাৰ দিয়া হৈছে খাদ্য প্ৰক্ৰিয়াকৰণ আৰু কম্পিউটাৰ প্ৰশিক্ষণৰ ওপৰত। চতুৰ্থতঃ তেওঁলোকৰ জৈৱিক চাহ উৎপাদনত আগ্ৰহ আছে। মীন পালনৰ দৰে ক্ষেত্ৰত গুৰুত্ব কম দেখা গৈছে।

কৃষি আৰু উদ্যান শস্য	কৃষি আৰু উদ্যানশস্যৰ ক্ষেত্ৰত সুযোগ সম্পৰ্কে তথ্যসমূহ নথি-২ৰ **তালিকা-১২**ত পাব ঃ **প্ৰধান প্ৰধান বাধাবোৰ ঃ** ক) সাৰ-কীটনাশকৰ অতি কম ব্যৱহাৰ। খ) জলসিঞ্চন ব্যৱস্থাৰ অভাৱ। গ) কৃষি আন্তঃগাঁথনি, আধুনিক সা-সঁজুলি, যেনে ঃ পাৱাৰটিলাৰ, ট্ৰেক্টৰ আদিৰ অভাৱ। ঘ) অধিক উৎপাদনশীল বীজ ব্যৱহাৰ নকৰা। **সুযোগসমূহ ঃ** ক) উপযুক্ত আৰু নিয়ন্ত্ৰিতভাৱে কীট আৰু পতংগনাশক দৰৱৰ ব্যৱহাৰ খ) নতুন আৰু অত্যাধুনিক প্ৰযুক্তি ব্যৱহাৰ গ) সুসংগঠিত প্ৰশিক্ষণ কৰ্মসূচী পৰামৰ্শ দিয়া কৰ্মসূচীসমূহ হৈছে ঃ * ট্ৰেক্টৰ চালনা প্ৰশিক্ষণ। * কৃষি-দক্ষতা উন্নয়ন কৰ্মসূচী। * কীট-পতংগ নাশক, সংকৰ প্ৰজাতিৰ শস্য খেতি আদি বিষয়ত প্ৰশিক্ষণ
পশুধন	পশুধন পালন-প্ৰজননৰ সুযোগ সম্পৰ্কে অধিক তথ্য **তালিকা-১৩**ত দিয়া হৈছে। ক) শোচনীয় বিত্তীয় অৱস্থাৰ কাৰণে বজাৰৰ পৰা পশু খাদ্য ক্ৰয়ৰ অক্ষমতা খ) গছৰ পাত আদি পশুখাদ্য, শস্যৰ অৱশিষ্টা অংশ মাত্ৰ ৩-৬ মাহৰ বাবে চলে। গোটেই বছৰ ধৰি সেউজ পশুখাদ্য পাবলৈ নাই। গ) কোনো পশু চিকিৎসা কেন্দ্ৰ নাই। ঘ) যথোপযুক্তভাৱে পশুপালনৰ বিষয়ে জ্ঞানৰ অভাৱ। **সুযোগসমূহ ঃ** ক) পশুপালন-প্ৰজননৰ জৰিয়তে অধিক উৎপাদন খ) তিনিচুকীয়া জিলা মুখ্য কাৰ্যালয়ত গাখীৰৰ এখন চাহিদাপূৰ্ণ বজাৰ আছে। **পৰামৰ্শ দিয়া কৰ্মসূচীসমূহ ঃ** ১. গাহৰি পালন ২. কুকুৰা পালন
কাঠ ভিন্ন বনজ উৎপাদন (এন ডব্লিউ এফ পি)	এন ডব্লিউ এফ পিৰ সুযোগ সম্পৰ্কীয় তথ্য নথি-২ৰ **তাৰিকা-১৪**ত দিয়া হৈছে **প্ৰধান বাধাসমূহ ঃ** ক) এন ডব্লিউ এফ পি-ৰ কম পৰ্যাপ্ততা খ) কাৰিকৰী জ্ঞানৰ ব্যৱস্থা নাই। গ) সংসাধন গোট নাই। **সুযোগসমূহ ঃ** ক) সাৰুৱা পতিত মাটিৰ পৰ্যাপ্ততা **পৰামৰ্শ দিয়া কৰ্মসূচীসমূহ ঃ** ক) খাদ্য উদ্ভিদৰ খেতি খ) ভেষজ উদ্ভিদ আদি

বিশেষীকৃত দক্ষতা	দক্ষতা উন্নয়ন আৰু ইয়াৰ সুযোগ সম্পৰ্কীয় তথ্য নথি-২ৰ **তাৰিকা-১৫**ত দিয়া হৈছে **প্ৰধান বাধাসমূহ ঃ** ক) বিবিধ প্ৰকাৰ উৎপাদনৰ অভাৱ খ) উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ গুণগত মান সম্পৰ্কে গৱেষণাৰ অভাৱ গ) টি কিউ এম কলাকৌশলৰ অভাৱ **সুযোগসমূহ ঃ** ক) ভাল যোগাযোগ ব্যৱস্থাৰ সুবিধা প্ৰদান খ) দক্ষতা আহৰণকাৰীৰ প্ৰশিক্ষণ গ) চৰকাৰৰ তৰফৰ পৰা বিত্তীয় সাহায্য **পৰামৰ্শ দিয়া কৰ্মসূচীসমূহ ঃ** * আধুনিক যন্ত্ৰপাতি, সা-সঁজুলিৰ ব্যৱহাৰ সম্পৰ্কে প্ৰশিক্ষণ * গাঁওবাসীক আধুনিক প্ৰযুক্তি প্ৰদান * দক্ষতাৰ উন্নতকৰণ আৰু নতুন উৎপাদনৰ বিকাশ আৰু বিবিধ প্ৰকাৰৰ উৎপাদনৰ বাবে প্ৰশিক্ষণ * কেঁচামালৰ ভঁৰাল স্থাপন * প্ৰাতিষ্ঠানিক ক্ৰেতাৰ সৈতে উৎপাদিত সামগ্ৰী বৃহৎ পৰিমাণে ক্ৰয়ৰ ব্যৱস্থা প্ৰদান
ঋণৰ সুবিধা	এই সন্দৰ্ভত নথি-২ৰ **তালিকা-১৬**ত আলোচনা কৰা হৈছে **প্ৰধান বাধাসমূহ আৰু ইয়াৰ কাৰণবোৰ ঃ** ক) আৰ্থিক বহিৰ্ভূত খ) বেচৰকাৰী ঋণদাতাসকলৰ দ্বাৰা উচ্চ হাৰত সুদ ধাৰ্য কৰা **সুযোগসমূহ ঃ** ক) আধুনিক বিত্তীয় প্ৰতিষ্ঠান স্থাপন খ) পৰ্যাপ্ত সজাগতা **পৰামৰ্শ দিয়া কৰ্মসূচীসমূহ ঃ** ক) নিকটৱৰ্তী এলেকাত আধুনিক বিত্তীয় প্ৰতিষ্ঠান স্থাপন
কৌশলগত হস্তক্ষেপ	ওপৰত পৰামৰ্শ হিচাপে আগবঢ়োৱা কৰ্মসূচীসমূহৰ ভিত্তিত নিম্নোক্ত বিষয়সমূহক জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ বাবে কৌশলগত হস্তক্ষেপ হিচাপে গণ্য কৰিব পাৰি ঃ **১) কৃষি আৰু উদ্যান শস্য ঃ** ট্ৰেক্টৰ চলোৱাৰ প্ৰশিক্ষণ, কৃষি-দক্ষতা উন্নয়ন কৰ্মসূচী, কীটনাশক, পতংগ নাশক, শংকৰ প্ৰজাতিৰ শস্যৰ খেতি সম্পৰ্কে প্ৰশিক্ষণ। **২) পশুধন ঃ** গাহৰি আৰু কুকুৰা পালন। **৩) এন ডব্লিউ এফ পি ঃ** বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ খাদ্য-উদ্ভিদ, ভেষজ উদ্ভিদ আদিৰ খেতি। **৪) বিশেষ দক্ষতা ঃ** আধুনিক যন্ত্ৰপাতি আৰু সা-সুঁজলি সম্পৰ্কে প্ৰশিক্ষণ, গাঁওবাসীক আধুনিক প্ৰযুক্তি প্ৰদান, দক্ষতা উন্নয়ন আৰু সামগ্ৰী উৎপাদনসহ আন বিবিধ প্ৰকাৰ সামগ্ৰী উৎপাদন সম্পৰ্কে প্ৰশিক্ষণ প্ৰদান, কেঁচামালৰ ভঁৰাল স্থাপন, প্ৰতিষ্ঠানিক ক্ৰেতাসকলৰ সৈতে উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ বৃহৎ পৰিমাণে ক্ৰয়ৰ ব্যৱস্থা গ্ৰহণ। **৫) ঋণৰ ব্যৱস্থা ঃ** নিকটৱৰ্তী এলেকাত ক্ষুদ্ৰ বিত্তীয় প্ৰতিষ্ঠান স্থাপন।

জীৱিকা সুযোগ বিশ্লেষণ	তলত উল্লেখ কৰা মানৱ ভিত্তিত জীৱিকাৰ উপায় সম্পৰ্কীয় ৰূপৰেখাৰ বিশ্লেষণ কৰা হৈছে ঃ * জীৱিকা সম্পদ * জীৱিকাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিত * সম্ভাৱনীয় জীৱিকা সম্পৰ্কীয় অগ্ৰাধিকাৰ স্থানাংক ডি এফ ডি আই-ৰ (ডিপাৰ্টমেণ্ট অব্ ফাণ্ডিং ফৰ ইণ্টাৰনেচনেল ডেভেলপমেণ্ট)ৰ স্থিতিশীল জীৱিকা ৰূপৰেখাৰ ভিত্তিত পি আৰ এ অনুশীলনৰ সময়ত কাঁচিজান জে এফ এম চিৰ জীৱিকাৰ পৰিস্থিতি বিশ্লেষণ কৰা হৈছে। জে এফ এম চিৰ বৰ্তমান জীৱিকা পৰিস্থিতি নিম্নোক্ত বিষয়সমূহৰ ভিত্তিত চিহ্নিত কৰা হৈছে ঃ * প্ৰাকৃতিক মূলধন * বস্তুগত মূলধন * সামাজিক মূলধন * মানৱ সম্পদ * আৰ্থিক মূলধন **১। প্ৰাকৃতিক মূলধন** জৈৱ বৈচিত্ৰ্যৰ বাবে প্ৰকল্প এলেকাটো পৰিচিত। জে এফ এম চিৰ প্ৰধান প্ৰাকৃতিক মূলধন হৈছে— হলখ, গমাৰি, তিতাচপা, নাহৰ, বনচোম, বগীপমা, বলা আদি। এই উচ্চ মূল্য সম্পন্ন উদ্ভিদসমূহ আৰু তাৰ সম্প্ৰসাৰণত কাঠখৰি সংগ্ৰহ ঝুম খেতি আৰু কাঠ সংগ্ৰহৰ (স্থানীয় ব্যৱহাৰ বা নগৰাঞ্চলত বিক্ৰীৰ বাবে) ফলত বন ধ্বংস হ'বলৈ আৰম্ভ কৰিছে আৰু এইটো পোনপতীয়াভাৱে গ্ৰামীণ জীৱিকাৰ সৈতে সংযুক্ত। প্ৰকল্প এলেকাত প্ৰাকৃতিক সম্পদৰ ওপৰত এই বিস্তৃত নিৰ্ভৰশীলতাৰ বাবে আমি আশা কৰা ধৰণে প্ৰাকৃতিক সম্পদ সুৰক্ষা আৰু সংবৰ্ধনৰ বাবে গাঁওবাসীৰ মাজত সজাগতা সৃষ্টিত বেছি সফল হ'ব পৰা নাই। ইয়াৰ বিকল্প হিচাপে গাঁওবাসীক ৰন্ধন গেছৰ সংযোগ প্ৰদান কৰিব লাগে ৰন্ধন কাৰ্য তথা অন্যান্য কামৰ বাবে যাতে তেওঁলোকৰ বনৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীলতা কমি যায়। অন্য জীৱিকা কাৰ্যসূচীও সৃষ্টি কৰিব লাগে যাতে প্ৰকল্প এলেকাত প্ৰাকৃতিক সম্পদ সংৰক্ষিত কৰিব পৰা যায়। **২। বস্তুগত মূলধন** মানুহে জীয়াই থাকিবলৈ প্ৰয়োজনীয় প্ৰাথমিক আন্তঃগাঁথনিসমূহ বস্তুগত মূলধনৰ অন্তৰ্গত। ইয়াৰ উপৰি ব্যৱহাৰৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় সা-সৰঞ্জামসমূহো ইয়াৰ অন্তৰ্ভুক্ত। উদাহৰণস্বৰূপে পৰিবহণ আৰু যোগাযোগ ব্যৱস্থা, বাসস্থান, পানী আৰু অনাময় ব্যৱস্থা আৰু শক্তি। প্ৰকল্প এলেকাত বস্তুগত মূলধনৰ পৰ্যাপ্ততা নিৰীক্ষণ কৰি আমি দেখিলোঁ যে ইয়াৰ অৱস্থা অতি শোচনীয়। তাত কোনো ভাল ৰাস্তা নাই, পৰিবহণ আৰু যোগাযোগ ব্যৱস্থা অতি দুৰ্বল, পানী আৰু অনাময় ব্যৱস্থা পৰ্যাপ্ত নহয় আৰু বৈদ্যুতিকৰণৰ সুবিধাও শূন্য। প্ৰকল্প এলেকাৰ জীৱন ধাৰণ উন্নত কৰিবৰ কাৰণে জে এফ এম চি এলেকাটোৰ বস্তুগত আন্তঃগাঁথনি উন্নয়নৰ ওপৰত গুৰুত্ব প্ৰদান কৰিব লাগিব। ইয়াৰ ভিতৰত ৰাস্তা, পানী আৰু অনাময় সুবিধা পৰ্যাপ্তকৰণৰ লগতে বিদ্যুতৰ বিকল্প হিচাপে সৌৰ লাইট ব্যৱহাৰত গুৰুত্ব দিব লাগে।

৩। সামাজিক মূলধন

সমাজৰ বিভিন্ন গ্ৰুপৰ উন্নত অনুষ্ঠান-ৰীতি-নীতি প্ৰদৰ্শনৰ বাবে সামাজিক মূলধন ব্যৱহাৰৰ দিশটো ব্যাখ্যা কৰিব পাৰি।

প্ৰকল্প এলেকাটোত সীমিতসংখ্যক আত্মসহায়ক গোট উপলব্ধ। এই ক্ষেত্ৰত আত্মসহায় গোটসমূহক সৱলীকৰণ কৰাৰ প্ৰয়োজন আছে। আৰু গাঁওবাসীক আত্মসহায়ক গোট আৰু সমবায় সমিতি আদি গঠনৰ প্ৰতি আগবঢ়াই নিব লাগে। যাতে অঞ্চলটোত জীৱিকাৰ সুযোগ অধিক মাত্ৰাত সফলভাৱে সৃষ্টি কৰিব পৰা যায়।

এইটোও লক্ষ্য কৰা গৈছে যে মানুহৰ মাজত চৰকাৰী আঁচনিসমূহ ৰূপায়ণৰ হাৰ অতি কম। অঞ্চলটোত সামাজিক আঁচনি ৰূপায়ণ বৰ্তমানেও সুদূৰ পৰাহত।

৪। মানৱ সম্পদ

প্ৰকল্প এলেকাত মানৱ সম্পদ বিবেচনা কৰিলে দেখা যায় যে গাঁওবাসীয়ে পৰম্পৰাগতভাৱে কৃষিখণ্ডত দক্ষ। প্ৰকৃতগতভাৱে প্ৰতিটো পৰিয়ালেই কৃষক হিচাপে তথ্য লাভ কৰা হৈছে আৰু নিজস্ব প্ৰয়োজন পূৰণৰ বাবে তেওঁলোকে কৃষি কাৰ্য কৰি আহিছে। কৃষকসকলে তেওঁলোকৰ পৰিয়ালৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় খাদ্য উৎপাদনত গুৰুত্ব প্ৰদান কৰে। এই উৎপাদিত শস্যসমূহৰ পৰা মাত্ৰ কিছু পৰিমাণৰহে নাইবা অলপো ব্যৱসায়ৰ বাবে তেওঁলোকে ব্যৱহাৰ কৰিব নোৱাৰে।

সমীক্ষাৰ পৰা এইটোও দেখা গৈছে যে এলেকাটোত ৰেচম শিল্পৰ যথেষ্ট সম্ভাৱনীয়তা আছে। লগতে বয়ন আৰু বাঁহ-বেতৰ উদ্যোগৰো সম্ভাৱনীয়তা আছে।

প্ৰকল্প এলেকাটোত, এইটো দেখা গৈছে যে সৰহসংখ্যক পৰিয়ালেই মাটিৰ পৰিমাণ ২-১০ হেক্টৰ। এইটোৰেও দেখা গৈছে যে মাটিৰ পৰিমাণ অনুপাতে জীৱিকাৰ কাৰ্যসূচী গ্ৰহণ কৰাৰ ক্ষেত্ৰত গাঁওবাসীয়ে যথেষ্ট গুৰুত্ব দিয়া দেখা নাযায়।

এইটো পৰামৰ্শ দিব পাৰি যে বাঁহ-বেতৰ দক্ষতা বৃদ্ধিৰ প্ৰয়োজনীয়তা আছে, চিলাই আৰু অন্যান্য অনাকৃষি ভিত্তিক কাৰ্যসূচীৰ জৰিয়তে গাঁওবাসীক তেওঁলোকৰ জীৱিকাৰ বিবিধতা প্ৰদানৰ উৎস গ্ৰহণ কৰিব পাৰি।

নিৰ্বাহক্ষম জীৱিকা হ'ল মানুহৰ জীৱন ধাৰণৰ সক্ষমতা সন্তোষজনক কৰা আৰু কোনোধৰণৰ প্ৰতিবন্ধকতা নোহোৱাকৈ জীৱন ধাৰণ মানদণ্ড উন্নত কৰা। এই ক্ষেত্ৰত শিক্ষাই এক গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰে। দাৰিদ্ৰতা দূৰীকৰণ আৰু সামাজিক সৱলীকৰণৰ বাবে সকলো লোককে শিক্ষাৰ সুবিধা প্ৰদান কৰিব লাগিব।

প্ৰকল্প এলেকাটোত এইটো দেখা গৈছে যে উচ্চ শিক্ষা লাভ কৰাৰ কোনো সুবিধা নাই। সেয়েহে আনুষ্ঠানিকভাৱে অনানুষ্ঠানিকভাৱে অঞ্চলটোত দক্ষতা বিকাশৰ বাবে ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰাৰ প্ৰয়োজন আছে।

এখন সফল সমাজৰ বাবে তথ্যৰ উৎস সদায়েই এক প্ৰধান কাৰণ। বনাঞ্চলত আৰু অতি পিছপৰা ঠাইত অৱস্থিত হোৱা হেতু এই অঞ্চলসমূহ এনেধৰণৰ তথ্যৰ পৰা বঞ্চিত হৈ আছে। প্ৰকল্প এলেকাটোত ৰেডিঅ'ৰ বাহিৰে অন্য কোনো তেনেধৰণৰ মাধ্যম নাই। বন কাৰ্যালয়সমূহেও তথ্য যোগানৰ ক্ষেত্ৰত সদায়েই অনিহা প্ৰকাশ কৰি আহিছে। তথ্য আৰু যোগাযোগৰ উৎস এক গুৰুত্বপূৰ্ণ কাৰক হৈ পৰিছে যাৰ দ্বাৰা মানুহে তেওঁলোকৰ প্ৰয়োজনীয়তাসমূহ পূৰণৰ জৰিয়তে প্ৰতিযোগিতাত অৱতীৰ্ণ হ'ব পাৰে আধুনিক সমাজৰ লগত এক সুন্দৰ জীৱননিৰ্বাহৰ সুবিধা গ্ৰহণ কৰিব পাৰে।

	সংস্কৃতি আৰু পৰম্পৰাই এটা সম্প্ৰদায়ৰ সভ্যতা নিৰূপণ কৰে। প্ৰকল্প এলেকাটো সাংস্কৃতিকভাৱে অতি চহকী আৰু এই অঞ্চলটোত পৰম্পৰাগতভাৱে পৰ্যটনৰ যথেষ্ট সম্ভাৱনীয়তা আছে। প্ৰকল্প এলেকাটোত পুৰুষসকল বেছিভাগেই কৃষি কাৰ্যৰ লগত জড়িত। যেনে— খেতিপথাৰ চহোৱা, বীজ সিঁচা, নিৰণি কৰা আৰু চপোৱা। আনহাতে মহিলাসকল ৰন্ধাবঢ়া, শিশুৰ যতন লোৱা, পশুধন পালন আদি কামত জড়িত হৈ থাকে। দৈনন্দিন জীৱনত পুৰুষ মহিলা উভয়ে কেনেদৰে দক্ষতামূলক কামত জড়িত হৈ মূল্য সংযোজিতভাৱে জীৱিকা নিৰ্বাহ কৰিছে সেইটো বিশ্লেষণ কৰাটো অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ। মানৱ সম্পদ বিশ্লেষণৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰব্ৰজন হ'ল এক গুৰুত্বপূৰ্ণ কাৰক। ভাল জীৱিকাৰ সন্ধানত এই প্ৰব্ৰজন সংঘটিত হয়। প্ৰকল্প এলেকাটোত তেনেধৰণৰ কোনো প্ৰব্ৰজনৰ কথা পি আৰ এৰ সময়ত পৰিলক্ষিত হোৱা নাই। ইয়াৰ কাৰণ হিচাপে অঞ্চলটোত উচ্চশিক্ষিত লোকৰ অভাৱকেই উল্লেখ কৰিব পাৰি। উচ্চশিক্ষিত হাৰ বৃদ্ধিয়েই প্ৰব্ৰজনৰ হাৰ বৃদ্ধি কৰে। কাৰণ, উচ্চশিক্ষিত লোকসকলে ভাল জীৱিকাৰ সন্ধানত বাহিৰলৈ ঢাপলি মেলাৰ প্ৰৱণতা জাগি উঠে। পৰিয়ালৰ আকাৰো সীমিত। এইটো কাৰণতেই এই প্ৰকল্প এলেকাটোত এঠাইৰ পৰা আনঠাইলৈ প্ৰব্ৰজনৰ কথাটো এৰাই চলিব পৰা বিধৰ। **৫। বিত্তীয় মূলধন** বিত্তীয় মূলধনসমূহ হ'ল (নগদ, জমা/ঋণ, ছেভিংচ আৰু অন্যান্য অৰ্থনৈতিক সম্পত্তি, প্ৰাথমিক আন্তঃগাঁথনি, উৎপাদন সামগ্ৰী আৰু প্ৰযুক্তি) যিবোৰ যিকোনো জীৱন ধাৰণ কৌশল নিৰূপণৰ বাবে অতি প্ৰয়োজনীয়। প্ৰকল্প এলেকাটোত এইটোও দেখা গৈছে যে মাত্ৰ সীমিতসংখ্যক লোকৰ (মুঠ পৰিয়ালৰ দুই শতাংশ) হে বেংক একাউণ্ট আছে। অন্যান্য সুবিধা যেনে স্বাস্থ্য বীমা, শস্য বীমা, বেংক ঋণ, ক্ষুদ্ৰ বিত্তীয় সাহায্য আদি শূন্য। সেয়েহে অঞ্চলটোত বিত্তীয় মূলধন উন্নতকৰণৰ প্ৰয়োজনীয়তা আছে। ইয়াৰ বাবে গাঁওবাসীক বেংক একাউণ্ট, স্বাস্থ্য বীমা, শস্য বীমা, বেংক ঋণ আদি প্ৰদান কৰিব লাগে। যাতে তেওঁলোকৰ প্ৰয়োজন অনুসাৰে অঞ্চলটোত জীৱনধাৰণ প্ৰণালী উন্নত কৰিব পাৰে।
জীৱিকা পৰিপ্ৰেক্ষিত	উদিত সূৰুয জে এফ এম চিত জীৱিকা কাৰ্যসূচীসমূহ তলত দিয়া ধৰণে চিহ্নিত কৰা হৈছে। ❖ জে এফ এম চিটোৰ মুঠ উপাৰ্জনত নিৰ্দিষ্ট জীৱিকা কাৰ্যসূচীৰ বৰঙণি ❖ নিৰ্দিষ্ট জীৱিকা কাৰ্যসূচীত উপাৰ্জনকাৰী গ্ৰুপৰ অংশগ্ৰহণৰ শতাংশ ❖ সম্ভাৱনাপূৰ্ণ জীৱিকা কাৰ্যসূচীৰ অগ্ৰাধিকাৰ স্থানাংক।

৪। জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা (এল ডি পি)

উপাৰ্জন সৃষ্টি কাৰ্যসূচী	গাঁওকেইখনৰ বাবে পৰিকল্পনা কৰা মুখ্য উপাৰ্জন সৃষ্টি কাৰ্যসূচীসমূহ হ'ল **কৃষি খণ্ড ঃ** ❖ মীন পালন ❖ ৰেচম ❖ জৈৱিক চাহ উৎপাদন **কৃষি বহিৰ্ভূত খণ্ড ঃ** ❖ বয়ন ❖ খাদ্য প্ৰক্ৰিয়াকৰণ ❖ কম্পিউটাৰ প্ৰশিক্ষণ
আত্মসহায়ক গোটৰ কৰ্মসূচী	গাঁওখনৰ আত্মসহায়ক গোটবোৰে তলৰ কৰ্মসূচী সম্পৰ্কে পৰিকল্পনা কৰিব পাৰে ঃ ১) সজাগতা সৃষ্টি ২) গোট গঠন ৩) সমূহীয়াভাৱে জীৱিকাৰ কাম-কাজত গাঁওবাসীক চামিলকৰণ
শিক্ষামূলক ভ্ৰমণ	নিম্নোক্ত শিক্ষামূলক ভ্ৰমণৰ পৰিকল্পনা কৰা হৈছে ঃ ১) কৃষি বিশ্ববিদ্যালয়লৈ শিক্ষামূলক ভ্ৰমণ
কৰ্মআঁচনিৰ সাৰংশ	পৰৱৰ্তী পৃষ্ঠাত দিয়া হৈছে।
সংপৃক্তকৰণ	ভাৰত চৰকাৰৰ তলৰ আঁচনিসমূহৰ সৈতে পৰিকল্পনা কৰা কাৰ্যব্যৱস্থাসমূহ সংপৃক্ত কৰিব পাৰি। ক) ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰামীণ নিয়োগ নিশ্চিত আঁচনি- গ্ৰামীণ নিয়োগৰ বাবে খ) ৰাষ্ট্ৰীয় কৃষি বিকাশ যোজনা (RKVY)- কৃষি আৰু কৃষিজাত উন্নয়নৰ বাবে গ) স্বৰ্ণজয়ন্তী গ্ৰাম স্ব-ৰোজগাৰ যোজনা (SJGSY)-জলসিঞ্চন আৰু জলচ্ছেদ উন্নয়নৰ বাবে ঘ) ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰামীণ জীৱিকা অভিযান ঙ) দক্ষতা উন্নয়ন আঁচনি চ) গ্ৰামীণ উন্নয়ন আৰু জীৱিকাৰ বাবে উপযুক্ত অন্যান্য আঁচনি উপৰোক্ত সংপৃক্তকৰণে বৰ্তমানৰ পৰিকল্পনাসমূহ সফল কৰি তোলাৰ লগতে এই পৰিকল্পনাৰ কৰ্মসূচী ৰূপায়ণৰ পৰৱৰ্তী কালতো সহায় কৰিব।

৫। উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ কাৰ্য আঁচনি

ক্রঃ নং	কাৰ্যসূচী	সংখ্যা	পদ্ধতি	পৰিমাণ (টকা)
ক) অংশগ্রহণমূলক ক্ষুদ্র পৰিকল্পনা				
১	ক্ষুদ্র পৰিকল্পনাৰ প্ৰস্তুতি	১	পি আৰ এ, বেছলাইন ছাৰ্ভে	১,০০,০০০.০০
	মুঠ			**১,০০,০০০.০০**
খ) উৎপাদকসকলক সংগঠিত কৰা আৰু উদ্যমিতা সৃষ্টি আৰু প্ৰযুক্তিগত সক্ষমতা বৃদ্ধি				
১	সজাগতা সৃষ্টি কাৰ্যসূচী	১	সজাগতা কাৰ্যসূচী	২০,০০০.০০
খ১	দক্ষতা উন্নয়নৰ প্ৰশিক্ষণ			
১	পশুধন আৰু বয়নৰ ওপৰত প্ৰশিক্ষণ কাৰ্যসূচী	১	প্ৰশিক্ষণ পৰিচালনা	২,০০,০০০.০০
২	বয়নৰ ওপৰত দক্ষতা উন্নয়ন প্ৰশিক্ষণ কাৰ্যসূচী	১	দক্ষতা উন্নয়ন প্ৰশিক্ষণ কাৰ্যসূচী পৰিচালনা (৪০ দিন)	২,০০,০০০.০০
৩	ক্ষুদ্র এণ্টাৰপ্ৰাইজৰ ওপৰত প্ৰশিক্ষণ কাৰ্যসূচী	১	তিনিদিনীয়া উদ্যামিতা কাৰ্যসূচী	৫০,০০০.০০
	মুঠ			**৪,৭০,০০০.০০**
গ) সামাজিক গতিশীলতা				
১	সংগ্ৰহ গোট (যেনে ঃ আত্ম সহায়ক গোটৰ, সমাজৰ, এন জি অ'ৰ, ব্যক্তি বিশেষৰ উৎপাদন কোম্পানীসমূহৰ) গঠনৰ ওপৰত সজাগতাৰ শিবিৰ		৪ দিনীয়া সংগ্ৰহ গোট গঠন সম্পকীয় সজাগতা শিবিৰ সমবায়ৰ বিশেষজ্ঞৰ দ্বাৰা	৫০,০০০.০০
২	স্বনিয়োজন আৰু সংস্থাপনৰ বাবে সহায়তা আৰু সংযোগ স্থাপন কাৰ্যসূচী		চি এম এল বিশেষজ্ঞৰ দ্বাৰা ২০০১৭ চনৰ মাৰ্চ মাহলৈ	৫০,০০০.০০
	মুঠ			**১,০০,০০০.০০**

	ঘ) মূল্য শৃংখল উন্নয়ন				
	গ১	মূল্য শৃংখল উন্নয়নৰ দ্বাৰা উৎপাদন উন্নয়ন			
	১	ৰেডিমেড সাজ-পোছাকত মূল্য শৃংখল উন্নয়ন স্থাপন কাৰ্যসূচী	১	ডিজাইন বিবিধকৰণৰ ওপৰত ১০ দিনীয়া প্ৰশিক্ষণ	৫০,০০০.০০
	গ৩	আধুনিক সৰঞ্জাম যোগান			
		বয়নৰ বাবে আধুনিক	৭	আধুনিক সৰঞ্জাম যোগান	১,৫০,০০০.০০
		পশুধনৰ বাবে অত্যাৰশ্যকীয় সামগ্ৰী যোগান	১৫	স্পিনিং মেচিন যোগান	৭০,০০০.০০
	গ৪	উৎপাদন আৰু সংসাধন ক্ষমতা উন্নতকৰণ			১,৩০,০০০.০০
		মুঠ			**৪,০০,০০০.০০**
	ঙ) বজাৰ লাভৰ বাবে সহায়				
	ঘ১	প্ৰাতিষ্ঠানিক ক্ৰেতা আৰু চৰকাৰী সংস্থাৰ সৈতে সংযোগ স্থাপন (বছৰজুৰি)	২	ক্ৰেতা-বিক্ৰেতাৰ মুখামুখি আলোচনাৰে প্লেটফৰ্ম গঠন (২দিন)	৮০,০০০.০০
	ঘ২	বন বজাৰ স্থাপন	বছৰজুৰি	ভান বজাৰৰ জৰিয়তে সংযোগকৰণ	১,০০,০০০.০০
	ঘ৩	প্ৰদৰ্শনীত অংশগ্ৰহণ	১	বন বিভাগৰ জৰিয়তে এক প্ৰদৰ্শনীত অংশগ্ৰহণ	১,২০,০০০.০০
	ঘ৪	অন্য ভৌগোলিক বজাৰ লাভৰ বাবে প্ৰেৰণ	১	শিক্ষামূলক ভ্ৰমণ	১,২০,০০০.০০
	ঘ৫	ই পৰ্টোল, ব্ৰাউচাৰ, কেটেলগ আদিৰ জৰিয়তে প্ৰচাৰ	১	বিপণন বিশেষজ্ঞৰ সৈতে দুদিনীয়া প্ৰশিক্ষণ আৰু সজাগতা কাৰ্যসূচী গ্ৰহণ	৬০,০০০.০০
		সৰ্বমুঠ			**১৫,৫০,০০০.০০**

সংপৃক্তকৰণ	ভাৰত চৰকাৰৰ তলৰ আঁচনিসমূহৰ সৈতে পৰিকল্পনা কৰা কাৰ্যব্যৱস্থাসমূহ সংপৃক্ত কৰিব পাৰি। ক) ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰামীণ নিয়োগ নিশ্চিত আঁচনি- গ্ৰামীণ নিয়োগৰ বাবে খ) ৰাষ্ট্ৰীয় কৃষি বিকাশ যোজনা (RKVY)- কৃষি আৰু কৃষিজাত উন্নয়নৰ বাবে গ) স্বৰ্ণজয়ন্তী গ্ৰাম স্ব-ৰোজগাৰ যোজনা (SJGSY)-জলসিঞ্চন আৰু জলচ্ছেদ উন্নয়নৰ বাবে ঘ) ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰামীণ জীৱিকা অভিযান ঙ) দক্ষতা উন্নয়ন আঁচনি চ) গ্ৰামীণ উন্নয়ন আৰু জীৱিকাৰ বাবে উপযুক্ত অন্যান্য আঁচনি ছ) এমজিএনৰেগা/ডি আৰ ডি এৰ সৈতে জব কাৰ্ড ভিত্তিক কাম উপৰোক্ত সংপৃক্তকৰণে বৰ্তমানৰ পৰিকল্পনাসমূহ সফল কৰি তোলাৰ লগতে এই পৰিকল্পনাৰ কৰ্মসূচী ৰূপায়ণৰ পৰৱৰ্তী কালতো সহায় কৰিব।

৬। বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা (এফ ডি পি)

উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাৰ অংশ হিচাপে গাঁও অঞ্চলত বনোন্নয়ন পৰিকল্পনা বিস্তৃত পি আৰ এ অনুশীলনৰ পিছত প্ৰস্তুত কৰা হৈছে। এই পৰিকল্পনাৰ উদ্দেশ্যসমূহ হ'ল জৈৱ বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ, পাৰিৰেশিক কাৰ্যসূচী আৰু জে এফ এম চিৰ অন্তৰ্গত বনাঞ্চলত উৎপাদন সক্ষমতা; এক স্থিতিশীল ব্যৱস্থাৰে সম্প্ৰদায়ৰ ব্যৱহাৰ আৰু জীৱন ধাৰণৰ প্ৰয়োজনীয়তাসমূহ লাভ কৰা।

১। জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চলৰ অৱস্থা

উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ অন্তৰ্গত বনাঞ্চলসমূহৰ বাবে এই ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাই তলৰ বিভাগসমূহ বিবেচনা কৰিছে।

ক) বন বিভাগৰ দ্বাৰা জে এফ এম চিৰ অন্তৰ্গত বনাঞ্চলসমূহ আৰু

খ) বৃক্ষৰোপণ/ৰোপণৰ বাবে নিৰ্ধাৰিত সম্প্ৰদায়ৰ ভূমি আৰু অন্যান্য ভূমি, অধিসূচিত বনাঞ্চল এলেকাৰ বাহিৰত

উপৰোক্ত দুয়োটা বিভাগৰে জে এফ এম চি বনাঞ্চলৰ অৱস্থা সম্পৰ্কে তলত আলোচনা কৰা হ'ল ঃ

১.১। বনাঞ্চল আৰু তাৰ অৱস্থা

জে এফ এম চিৰ অন্তৰ্গত বনাঞ্চলৰ পূৰ্ণ বিৱৰণ প্ৰফ'ৰ্মা-৩ৰ অধীনত তালিকা-৩.১ত দাখিল কৰা হৈছে (**'বনোন্নয়ন পৰিকল্পনা'**), যিসমূহ এই ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাত পৰিশিষ্ট হিচাপে সংলগ্ন কৰা হৈছে। অন্যান্য বৃক্ষৰোপিত এলেকা (বা বৃক্ষৰোপণ কৰিবলগা) বিবেচনা কৰাৰ পিছত, কাঁচিজান জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চলৰ অৱস্থা তলত দিয়াৰ দৰে সাৰাংশ কৰা হৈছে।

তালিকা-১ ঃ উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চলৰ অৱস্থা

চিহ্নিতকৰণ	জে এফ এম চি বনাঞ্চলৰ আয়তন (হেক্টৰ)	গাঁৱৰ পৰা দূৰত্ব (কিঃ মিঃ)	বনাঞ্চলৰ অৱস্থা (ভাল-বনৰ ৪০% আৰু ততোধিক ক্ৰাউন ঘনত্ব বাকী- 'ক্ষতিগ্ৰস্ত')	সম্প্ৰদায়ৰ দ্বাৰা ব্যৱহাৰৰ ব্যৱধানতা (২-৩ মাহ/৩-৬ মাহ/৬-৯ মাহ/৯ মাহৰ বেছি)
(ক) ন্যস্ত বনাঞ্চল				
ডিগবৈ বনাঞ্চলিকৰ অন্তৰ্গত ইউডিআৰএফ (ডব্লিউ বি) পৰিসীমাত	~~৩০~~ ৫০	০	ভাল এলেকা ঃ ১৬ হেঃ ক্ষতিগ্ৰস্ত এলেকা ঃ ৫ হেক্টৰ	২-৩মাহ
(খ) অন্যান্য ৰোপিত এলেকা				
নিৰ্দিষ্ট সময়ত মুকলি কৰা ধনৰ পৰিমাণৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি	১৭২০ (এন আৰ ১২৯০ হেক্টৰ আই পি-৪৩০)		ভাল এলেকা ঃ নাই ক্ষতিগ্ৰস্ত এলেকা ঃ নাই	
মুঠ				

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, তালিকা ৩.১/বন বিষয়া আৰু গাঁওবাসীৰ সৈতে আলোচনা

ইয়াৰ পৰা দেখা গ'ল যে উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ অন্তৰ্গত ২১০ হেক্টৰ বনাঞ্চল, য'ত ১৬০ হেক্টৰ 'ভাল' আৰু ৫০ হেক্টৰ 'ক্ষতিগ্ৰস্ত'।

১.২। বনাঞ্চলৰ মাটিৰ প্ৰকাৰ ঃ

উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চল পলসুৱা প্ৰকৃতিৰ ভূমিত অৱস্থিত। তলৰ তালিকাত এই বনভূমিৰ কিছু বৈশিষ্ট্য উল্লেখ কৰা হ'ল ঃ

তালিকা- ২ ঃ উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ বনভূমিৰ প্ৰকাৰ

স্থিতি মাপ	ন্যস্ত বনাঞ্চলৰ অৱস্থা	বৃক্ষৰোপিত অন্যান্য এলেকাৰ অৱস্থা
উৰ্বৰতাৰ পৰ্যায়	২.৩ৰ পৰা ২.৯৪ শতাংশ জৈৱিক। এন, পি ২০৫, কে-২০ মৌলৰ পৰ্যাপ্ততা এই ভূমিত তুলনামূলকভাৱে কম	—
ভূমি ক্ষয়ৰ অৱস্থা	-	—
উপস্থিতি ঃ		
(ক) পলস	২৪%	—
(খ) বোকামাটি	৩১%	—
(গ) ন-উৰ্বৰ ভূমি	কম	—
(ঘ) বালিচাহি	৪৫%	

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, 'খ। বনভূমি প্ৰকাৰ' / বন বিভাগৰ বিষয়া আৰু স্থানীয় গাঁওবাসীৰ সৈতে হোৱা আলোচনা।

উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ বাবে বনভূমিৰ প্ৰকাৰৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ তলৰ সাৰাংশত দিয়া হ'ল ঃ

ক)   এণ্টিছ'ল (৩০.৩%)

খ)   ইনছেপ্টিছ'ল (৫১.৩%)

গ)   এলফিছ'ল (১১.৩%)

ঘ)   আল্টিছ'ল (৭.১%)

১.৩। বনাঞ্চলৰ বৰ্তমান উদ্ভিদসমূহ

উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চলৰ বৰ্তমান উদ্ভিদসমূহ তলত দিয়া হ'ল। এইটো মন কৰিবলগীয়া যে স্থানীয় বনাঞ্চলসমূহ সংৰক্ষিত বনাঞ্চলৰ শ্ৰেণীভুক্ত কৰা হৈছে।

তালিকা- ৩ ঃ উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চলৰ বৰ্তমান উদ্ভিদসমূহ

প্ৰজাতি	স্থানীয় নাম	বৈজ্ঞানিক নাম
মুখ্য বন প্ৰজাতি	চেগুণ	টেক্টোনা গ্ৰেণ্ডিছ লিন
সহযোগী প্ৰজাতি	গমাৰি	মেলিনা আৰব'ৰিয়া
গুল্ম	ঢেকীয়া	ফাৰ্নছ
	ভোটজলকীয়া	কেপছিকাম ছাইনেন্স
ভেষজ উদ্ভিদ	অৰ্জুন	টাৰ্মিনেলিয়া অৰ্জুনা
ভেষজ উদ্ভিদ	শিলিখা	টাৰ্মিনেলিয়া চেবুলা
	নিম	আজাডিৰাচ্টাইণ্ডিকা
	আমলখি	ফিলান্থাছএম্বেলিকা
উৎপাদন		
অন্যান্য যদি	জৰী বেত	কেলামাছ ইৰেক্টাছ
আছে	জাতি বেত	কেলামাছ টেনুইছ
	ৰাইডাং বেত	কেলামাছ ৰোটাং
	চুলি বেত	কেলামাছ ফ্লেগেল্লাম
	লেজাই বেত	কেলামাছ ফ্লৰিবাণ্ডুছ
	কেঁকো বাঁহ	ডি হেমিল্টনী
	পাহাৰীয়া জাতি বাঁহ	অ'ক্লিটেনথেৰা পাৰ্ভিফ'লিয়া
	ডলু বাঁহ	শ্বিজষ্টাচিয়ামডুলোৰা
	আমলখি	এমব্লিকা অফিচিনেলিছ্
	হলখ	টাৰ্মিনেলিয়া মাইৰিঅ'কাৰ্পা
	হোলোং	ডিপটেৰ'কাৰপাছমেক্ৰকাৰপাছ
	অৰ্জুন	টাৰ্মিনেলিয়া অৰ্জুন
	আগৰ	আকুইলাৰিয়াআগাল্লোচা

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, 'গ। বনাঞ্চলৰ বৰ্তমান উদ্ভিদসমূহ'/ বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

২। বনোন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ অন্যান্য কাৰ্যসূচী

তলৰ উপশাখাসমূহত উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ বনোন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ অন্যান্য কাৰ্যসূচীসমূহ দিয়া হ'লঃ

২.১। জে এফ এম চিৰ অতীতৰ সুৰক্ষা ব্যৱস্থা

উদিত সূৰুয জে এফ এম চিত অতীত লোৱা বন সুৰক্ষা ব্যৱস্থাসমূহ তলত আলোচনা কৰা হ'ল ঃ

ক) জড়িত পৰিয়াল ঃ ১৮৩

খ) জড়িত লোক ঃ ১৮৩ (প্ৰতি পৰিয়ালৰ এজন)

গ) গৃহীত ব্যৱস্থাৰ সাৰাংশ ঃ উপলব্ধ নহয়

ঘ) কোনো আনুষ্ঠানিক ব্যৱস্থা ঃ উপলব্ধ নহয়

(উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, 'জে এফ এম চিৰ অৱস্থা- viii + ix' / বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা)

২.২। বনজ উৎপাদনৰ ঘৰুৱা চাহিদা

স্থানীয় সম্প্ৰদায়ৰ ঘৰুৱা চাহিদাৰ বাবে বনজ উৎপাদনৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীলতাৰ তথ্য তলৰ তালিকাত দাঙি ধৰা হ'ল।

তালিকা- ৪ (ক) ঃ উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ প্ৰতিটো পৰিয়ালৰ বনজ উৎপাদনৰ ঘৰুৱা চাহিদা

বনজ উৎপাদনৰ নাম	পৰিয়ালৰ গড় চাহিদা		বৰ্তমান কেনেকৈ চাহিদা পূৰণ হৈছে	উৎস
	চাহিদাৰ সময় ব্যৱধান	আনুমানিক পৰিমাণ		
কাঠখৰি	নিয়মিতভাৱে	৬০-৭৫ কিঃ গ্ৰাঃ	-	বনাঞ্চল
ঘৰৰ বাবে কাঠ	বছৰত এবাৰ	২ টা	-	বনাঞ্চল
সঁজুলিৰ বাবে সৰু কাঠ	-	-	-	-
খুঁটা / বাঁহ	মাহত এবাৰ	২-৩ টা, প্ৰতিমাহ	-	বনাঞ্চল
বনাঞ্চলৰ পৰা পশুখাদ্য	নিয়মিতভাৱে	৫-৬ কিঃ গ্ৰাঃ/ দিনে	-	বনাঞ্চল
এন টি এফ পি	-	২-৩ কিঃ গ্ৰাঃ/ দিনে	-	বনাঞ্চল

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.২'/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

কাঁচিজান জে এফ এম চিত মুঠ ১১৬ ঘৰ পৰিয়াল আছে। ওপৰৰ তালিকা আৰু এই পৰিয়ালৰ সংখ্যাৰ পৰা প্ৰাপ্ত তথ্য অনুসৰি কাঁচিজান গাঁৱৰ বাবে বছৰি মুঠ বনজ উৎপাদনৰ চাহিদা নিজৰ ব্যৱহাৰৰ বাবে তলত দিয়া ধৰণৰ—

তালিকা- ৪ (খ) ঃ উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ সকলো পৰিয়ালৰ বনজ উৎপাদনৰ মুঠ বাৰ্ষিক চাহিদা

বনজ উৎপাদনৰ নাম	সম্প্ৰদায়ৰ চাহিদা বাৰ্ষিক কিঃগ্ৰাঃ (*)	মন্তব্য
কাঠখৰি	১২০৭০০	গোটেই বছৰ জুৰি
ঘৰৰ বাবে কাঠ	১১৬টা	ডিচেম্বৰ-জানুৱাৰী
সজুঁলিৰ বাবে সৰু কাঠ	—	—
খুঁটা / বাঁহ	৭৩০ বাঁহ	ডিচেম্বৰ-জানুৱাৰী
বনাঞ্চলৰ পৰা পশুখাদ্য	১৪০৮০০	গোটেই বছৰ জুৰি
এন টি এফ পি	২০৪০০০	গোটেই বছৰ জুৰি
অন্যান্য	-	-

উৎস ঃ ওপৰৰ তালিকা ৪, (ক) আৰু সম্প্ৰদায়ৰ তথ্যৰ মুঠ পৰিয়ালৰ সংখ্যা

(*) = পৰিয়ালসমূহৰ গড় চাহিদাৰ অনুমানিক পৰিমাণ (তালিকা- ৪ (ক)× ৬৫ টা পৰিয়াল

২.৩। গাঁওবাসীৰ দ্বাৰা বনজ উৎপাদন সামগ্ৰী সংগ্ৰহ আৰু বিপণন

পৰিয়ালৰ ঘৰুৱা ব্যৱহাৰৰ উপৰি এই ধৰণৰ সামগ্ৰী সংগ্ৰহ কৰি স্থানীয় বজাৰত বিক্ৰীৰ জৰিয়তে গাঁওবাসী বনজ উৎপাদনৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ গাঁওবাসীৰ দ্বাৰা বনজ উৎপাদন সংগ্ৰহ আৰু বিপণনৰ তথ্য তলৰ তালিকাত উল্লেখ কৰা হ'ল—

তালিকা- ৫ (ক) ঃ উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ গাঁওবাসীৰ দ্বাৰা বনজ উৎপাদন সংগ্ৰহ আৰু বিপণন

বনজ উৎপাদনৰ নাম	বিপণনৰ বাবে সংগ্ৰহ			সংগ্ৰহৰ স্থান
	ঋতু / মাহ	সংগ্ৰহকাৰী পৰিয়ালৰ সংখ্যা	সংগৃহীত সামগ্ৰীৰ গড় পৰিমাণ (কিঃ গ্ৰাঃ)	
কাঠখৰি	বছৰজুৰি	১৮৩	৪৩২০	বনাঞ্চল
ঘৰৰ বাবে কাঠ	ডিচে-জানু	১৮৩	৪	বনাঞ্চল
সজুঁলিৰ বাবে সৰু কাঠ	—	—	—	—
বাঁহ	ডিচে-জানু	১৮৩	১৬	বনাঞ্চল
খুঁটা	-	-	-	-
বনাঞ্চলৰ পৰা পশুখাদ্য	বছৰজুৰি	১৮৩	প্ৰতিদিনে ৮	বনাঞ্চল
এন টি এফ পি	বছৰজুৰি	১৮৩	প্ৰতিদিনে ৯-১১	বনাঞ্চল
অন্যান্য	—	—	—	—

উৎস ঃ প্ৰফৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.৩'/ বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা ওপৰৰ তালিকাত উল্লিখিত তথ্যৰ লগত সম্পৰ্কিত কিছু প্ৰাসংগিক তথ্য তলৰ তালিকাত দিয়া হ'ল।

তালিকা- ৫ (খ) ঃ বনজ উৎপাদন সংগ্ৰহ আৰু বিপণন— অতিৰিক্ত তথ্য উদিত সূৰুয জে এফ এম চি

বনজ উৎপাদনৰ নাম	উদ্বৃত্ত বিপণন (কিঃ গ্ৰাঃ)	কেনেদৰে বিপণন কৰা হয়	বনজ উৎপাদন বিক্ৰীৰ মাধ্যমেৰে প্ৰতিটো পৰিয়ালৰ গড় আয়
কাঠখৰি	১১৭০০/বছৰত	স্থানীয় বজাৰ	১৮০০-২১০০/মাহত
ঘৰৰ বাবে কাঠ	—	—	—
সজুঁলিৰ বাবে সৰু কাঠ	—	—	—
বাঁহ	২২-৪০/মাহ	স্থানীয় বজাৰ	৮০০-১২৫০/মাহত
খুঁটা	—	—	—
বনাঞ্চলৰ পৰা পশুখাদ্য	১২০০/বছৰত	স্থানীয় বজাৰ	৯০০-১৪০০/মাহত
এন টি এফ পি	—	—	—
অন্যান্য—	—	—	—

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.৪'/ বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

২.৪। **বনজ উৎপাদনৰ মুঠ চাহিদা— ঘৰুৱা ব্যৱহাৰ আৰু বিপণনৰ বাবে**

পূৰ্বে উল্লেখ কৰা উপ-শাখাৰ তথ্যৰ ভিত্তিত উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ বনজ উৎপাদনৰ মুঠ চাহিদাৰ সাৰাংশ তলত দিয়া হ'ল।

উৎস ঃ এই অধ্যায়ৰ **তালিকা-৪ (খ) আৰু ৫ (খ),** পৰৱৰ্তী পৃষ্ঠাসমূহত দিয়া হৈছে।

৩। বন সুৰক্ষা সংক্ৰান্ত বিষয়

৩.১। সুৰক্ষা সমস্যাসমূহ

উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চল সুৰক্ষাৰ বিষয়সমূহ সংক্ষিপ্তভাৱে তলত দিয়া হ'ল—

তালিকা- ৭ ঃ উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ বন সুৰক্ষা সংক্ৰান্তীয় বিষয়সমূহ

সমস্যাৰ ধৰণ	প্ৰাসংগিক (হয়/নহয়)	গুৰুত্ব (হয়/নহয়)
চৰণীয়া পথাৰ-স্থানীয় পশু	হয়	হয়
চৰণীয়া পথাৰ- অন্যান্য এলেকাৰ পশু	হয়	হয়
বেআইনিভাৱে কাঠকটা	নহয়	নহয়
কাঠ চোৰাং চালান	হয়	হয়
দুৰ্ঘটনাবশতঃ অগ্নিকাণ্ড	হয়	হয়
বনভূমি বেদখল	হয়	হয়
সাপে কামোৰাৰ ঘটনা/জীৱনৰ ভাবুকি/ বন সুৰক্ষাত বিপদ	হয়	হয়
ঔষধি গছৰ চুৰি	হয়	হয়

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.৫'/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

সেয়েহে, উপৰোক্ত জে এফ এম চিত বন সুৰক্ষা সংক্ৰান্তীয় বিষয়ত সন্মুখীন হোৱা বৈশিষ্ট্যসমূহ হ'ল—

ক) চৰণীয়া পথাৰ— স্থানীয় জন্তু

খ) অন্যান্য এলেকাৰ জন্তু

৩.২। বনাঞ্চল ক্ষতিৰ কাৰণসমূহ

উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চল ক্ষতিগ্ৰস্ত হোৱাৰ কাৰণসমূহ তলত উল্লেখ কৰা হ'ল ঃ

ক) কোনো বৈজ্ঞানিক পৰিকল্পনা নাই

খ) জনজাতীয় লোকৰ পৰম্পৰাগত কৃষি

গ) পাহাৰ অঞ্চলত উগ্ৰপন্থীৰ সমস্যা

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.৬'/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

৪। বনাঞ্চল উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ বিষয়সমূহ

উদিত সূৰুয জে এফ এম চিত বনাঞ্চল উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ বিষয়সমূহ তলৰ উপ-শাখাত দিয়াৰ দৰে উল্লেখ কৰিব পাৰি, যেনে সুৰক্ষাৰ পৰিকল্পনা, বন উন্নয়ন (পৰিচৰ্যা), নাৰ্ছাৰী উন্নয়ন, ব্যৱস্থাপনা আৰু অতিৰিক্ত ক্ৰিয়া।

৪.১। সুৰক্ষা পৰিকল্পনা

সুৰক্ষা পৰিকল্পনাৰ বিষয়সমূহ তলত দিয়াৰ দৰে— উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ বন সুৰক্ষা সম্পৰ্কীয় বিষয়সমূহ পূৰ্বে আলোচিত উপ-শাখা ৩.১ৰ পৰা আলোচনা কৰা হৈছে।

তালিকা- ৮ ঃ উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ সুৰক্ষা পৰিকল্পনা

সুৰক্ষা কৰ্ম (প্ৰযোজ্য হিচাপে প্ৰফ'ৰ্মা-৩ৰ তালিকা ৩.৭ৰ পৰা পূৰণ কৰা হ'ব	বনাঞ্চল এলেকাৰ অৱস্থিতি	ব্যৱস্থা গ্ৰহণৰ সংখ্যাগত মান নিৰ্ণয় (দৈৰ্ঘ্য, আয়তন, আকাৰ ইত্যাদি)	সময়-কাল	অগ্ৰাধিকাৰ (উচ্চ /মধ্যম/নিম্ন)
১.পহৰাদাৰ নিয়োগ	সংৰক্ষিত বনাঞ্চল	৩ কিঃমিঃ	সন্ধিয়া৬ বজাৰ পৰা পুৱা ৬ বজালৈকে	উচ্চ
২.তথ্য যোগানকাৰীৰ পুৰস্কাৰ	সংৰক্ষিত বনাঞ্চল	৩ কিঃমিঃ	যিকোনো সময়ত	উচ্চ
৩. অগ্নি প্ৰতিৰোধক	সংৰক্ষিত বনাঞ্চল	৩ কিঃমিঃ	সকলো সময়ত	উচ্চ

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.৭'/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

সেয়েহে এইটো দেখা গ'ল যে উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ বাবে পৰিকল্পনা কৰা সুৰক্ষা ব্যৱস্থাসমূহ (উচ্চ/মধ্যম অগ্ৰাধিকাৰ তলত দিয়াৰ ধৰণৰ।

ক) বেৰ নিৰ্মাণ

খ) অগ্নি সুৰক্ষা

৪.২। প্ৰস্তাৱিত কাৰ্যসূচীৰ প্ৰকাৰ

উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ ক্ষতিগ্ৰস্ত বন ভূমিৰ পৰিচৰ্যাৰ বাবে প্ৰস্তাৱিত কাৰ্যসূচীসমূহৰ প্ৰকাৰ তলত দিয়া ধৰণৰ।

তালিকা- ৯ ঃ উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ প্ৰস্তাৱিত কাৰ্যসূচীৰ প্ৰকাৰ

পৰিচৰ্যা	প্ৰয়োজনীয়তা (হয়/নহয়)	জে এফ এম চিৰ দায়বদ্ধতা	মাহ /বছৰ কেতিয়া কৰা হ'ব	পৰিচৰ্যাৰ বাবে প্ৰস্তাৱিত অঞ্চল পৰিবৰ্ধন(হেঃ)
ক্ষতিগ্ৰস্ত বনভূমি পুনৰ সৃজন	হয়	হয়	জুন-জুলাই	২০০
গছৰ কলম সুৰক্ষা	হয়	হয়	বছৰজুৰি	২০০
চালি নিৰ্মাণ	হয়	হয়	বছৰজুৰি	৫
পানী সংৰক্ষক	হয়	হয়	বছৰজুৰি	৫
বন-বাত নিৰণি কাৰ্য	হয়	হয়	বছৰজুৰি	-
বাঁহ-কাম আৰু মাটি পূৰণ	হয়	হয়	বছৰজুৰি	সংৰক্ষিত বনাঞ্চল
বীজ সিঁচা	হয়	হয়	বছৰজুৰি	-
মূঢ়া-শিপা উভলা আৰু ৰোপণ	হয়	হয়	বছৰজুৰি	-
ডাল কটা আৰু পৰিচৰ্যা	হয়	হয়	বছৰজুৰি	-
শিলৰ বেৰা/হেজ গছৰ বেৰ	হয়	হয়	বছৰজুৰি	২০০
সামাজিক বেৰ	হয়	হয়	বছৰজুৰি	২০০
অন্যান্য কাৰ্যসূচী (হাতী সুৰক্ষা)	হয়	হয়	বছৰজুৰি	সংৰক্ষিত বনাঞ্চল

উৎস ঃ প্ৰফৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.৯'/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

সেয়েহে এইটো দেখা গ'ল যে উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ বাবে প্ৰস্তাৱিত পৰিচৰ্যা কাৰ্যসূচীসমূহ তলত দিয়া ধৰণৰ

ক) বীজ সিঁচা

খ) শিপা-মূঢ়া উভলা আৰু ৰোপণ আদি

৪.৩। বনোন্নয়ন পৰিকল্পনা—অগ্ৰিম কাৰ্য আৰু সৃজন

ওপৰৰ বিষয় বস্তু সাপেক্ষে তলৰ তালিকাখনত বিস্তৃত বৰ্ণনা দিয়া হ'ল—

তালিকা- ১০ঃ উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ বাবে বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা

পৰিচৰ্যা	**ৰোপণ মডিউলৰ অন্তৰ্গত কালি**	**আবদ্ধ ৰোপণৰ অগ্ৰাধিকাৰ**	**প্ৰজাতি**	**ব্যৱধান মিটাৰ×মিটাৰ**
প্ৰাকৃতিক পুনৰ সৃজনত সহয়তা দূৰত্ব ৰোপণৰ সৈতে পুনৰ সৃজন	৪৫ হেক্টৰ এ পি এফ বি চিৰ দ্বাৰা এ এন আৰ	-	শালবহিৰ্ভূত এন টি এফ পি	২×২
আবদ্ধ ৰোপণ	-	-	-	-
নিম, আমলখি, মহুৱা, বহেৰাৰ বীজ সিঁচা (ঔষধি উদ্ভিদ)	১৫হেক্টৰ	-	ঔষধি উদ্ভিদ	-
সমৃদ্ধ ৰোপণ /বীজ সিঁচা	-	-	-	-
পোনপটীয়া ৰোপণ	-	-	-	-
অন্যান্য	-	-	-	-
মুঠ কালি (হেক্টৰ)	৬০ হেক্টৰ	-	-	-

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.৮'/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

৪.৪। **বনাঞ্চল উন্নয়ন — বাৰ্ষিক লক্ষ্য**

৫. তালিকা- ১০ (ক) আৰু (খ) ঃ উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ বাবে বন উন্নয়নৰ বাৰ্ষিক লক্ষ্য (বছৰ ১-৫) আৰু (বছৰ ৬-১০)

ওপৰৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত বাৰ্ষিক লক্ষ্য হিচাপে দহ বছৰ সময়ৰ বাবে তলত উল্লেখ কৰা হ'ল।

ৰোপণৰ নাম	ঃ	শালমিশ্ৰিত সহযোগীৰ সৈতে খণ্ড ৰোপণ
ৰোপণৰ সময়সীমা	ঃ	২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৫-২৬ (১০ বছৰ)
ৰোপণৰ এলেকা	ঃ	১০০ হেক্টৰ
স্থান ব্যৱধান	ঃ	৩×৩ মিটাৰ, প্ৰতি হেক্টৰত ১১০০ পুলি
বৃদ্ধি কৰিবলগীয়া উদ্ভিদৰ সংখ্যা	ঃ	১১০০০০ (বছৰি আনুমানিক ১১০০০)
খণ্ডৰ সংখ্যা	ঃ	১০টা (প্ৰতিটো ১০ হেক্টৰকৈ)
প্ৰজাতি	ঃ	শাল; সহযোগী —গমাৰি, চিচু, তিতাচপা আদি
হাৰ	ঃ	এ পি এফ বি চি এছৰ দ্বাৰা অনুমোদন ক্ৰমে (প্ৰতি দুবছৰ মূৰে মূৰে কুৰি শতাংশ হাৰত বৃদ্ধি)

রোপণ সৃজনৰ বাবে কৰ্ম আঁচনি		
বিত্তীয় বৰ্ষ	কাম-কাজ	পৰিমাণ (টকা)
২০১৬-১৭	পুনৰুজ্জীৱিতকৰণৰ বাবে উপযুক্ত স্থান চিনাক্ত, স্বাভাৱিকভাৱে বীজ পৰাৰ সম্ভাৱনা পৰীক্ষা, প্ৰাকৃতিক-জৈৱিক হস্তক্ষেপ আৰু তীব্ৰতা নিৰ্ণয়, ১০০ হেক্টৰৰ কম নহয়, ডিচেম্বৰ-জানুৱাৰী মাহত মাটিৰ সীমা চিনাক্ত, চাৰিটা খণ্ডত মাটি বিভাজন, মাটি উন্নয়ন, মাটিৰ কাম@ ১০০০ টকা প্ৰতি হেক্টৰ।	১০০০০০/-
২০১৭-১৮*	৩×৩ মিটাৰ খণ্ড ৰোপণ, ১১১১ পুলি প্ৰতি হেঃত ৰোপণ- এপ্ৰিল-জুন মাহত; এলেকাৰ জি পি এছ মাৰ্কিং	৪,৯৭,০০০/-
২০১৮-১৯*	৩×৩ মিটাৰ খণ্ড ৰোপণ, ১১১১ প্ৰতি হেক্টৰত ৰোপণ - এপ্ৰিল-জুন মাহত; এলেকাৰ জি পি এছ মাৰ্কিং	৪,৯৭,০০০/-
	প্ৰথম নিৰণি; পূৰ্বৰ বৰ্ষৰ মৃত/অৰ্ধমৃত পুলিবোৰ আঁতৰাই পেলোৱা	৬১,৬০০/-
২০১৯-২০*	৩×৩ মিটাৰ খণ্ড ৰোপণ, ১১১১ প্ৰতি হেক্টৰত ৰোপণ - এপ্ৰিল-জুন মাহত; এলেকাৰ জি পি এছ মাৰ্কিং	৫,৯৬,৪০০/-
	দ্বিতীয় নিৰণি; পূৰ্বৰ বৰ্ষৰ মৃত/অৰ্ধমৃত পুলিবোৰ আঁতৰাই পেলোৱা	৭৩,৯২০/-
২০২০-২১*	৩×৩ মিটাৰ খণ্ড ৰোপণ, ১১১১ প্ৰতি হেক্টৰত ৰোপণ - এপ্ৰিল-জুন মাহত; এলেকাৰ জি পি এছ মাৰ্কিং	৫,৯৬,৪০০/-
	তৃতীয় নিৰণি; পূৰ্বৰ বৰ্ষৰ মৃত/অৰ্ধমৃত পুলিবোৰ আঁতৰাই পেলোৱা	১,৪৭,৮৪০/-
২০২১-২২*	চতুৰ্থ নিৰণি; পূৰ্বৰ বৰ্ষৰ মৃত/অৰ্ধমৃত পুলিবোৰ আঁতৰাই পেলোৱা	২,৬৬,১১২/-
২০২২-২৩*	পঞ্চম নিৰণি; পূৰ্বৰ বৰ্ষৰ মৃত/অৰ্ধমৃত পুলিবোৰ আঁতৰাই পেলোৱা	৩,৫৪,৮৬১/-
২০২৩-২৪*	ষষ্ঠ নিৰণি; পূৰ্বৰ বৰ্ষৰ মৃত/অৰ্ধমৃত পুলিবোৰ আঁতৰাই পেলোৱা	২,৬৬,১১২/-
২০২৪-২৫*	সপ্তম নিৰণি	২,৬৬,১১২/-
২০২৫-২৬*	অষ্টম নিৰণি	২,৬৬,১১২/-
	প্ৰয়োজনীয় মুঠ বাজেট	৩৯,৮৯,৪২৪

*ৰোপণৰ পাঁচ বছৰ বিৰতিৰ পিছত বন-বাত নিৰণি কাৰ্য কৰিব লাগিব।

উৎস ঃ প্ৰফৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.১০'/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা ।

ৰোপণৰ নাম ঃ চেগুণ মিশ্ৰিত সহযোগীৰ সৈতে খণ্ড ৰোপণ, কাঠখৰি আৰু বাঁহ

ৰোপণৰ সময়সীমা ঃ ২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৫-২৬ (১০ বছৰ)

ৰোপণৰ এলেকা ঃ ১০০ হেক্টৰ

স্থান ব্যৱধান ঃ ২×২ মিটাৰ, প্ৰতি হেক্টৰত ২৫০০ পুলি

বৃদ্ধি কৰিবলগীয়া উদ্ভিদৰ সংখ্যা ঃ ১১০০০০ (বছৰি আনুমানিক ১১০০০)

খণ্ডৰ সংখ্যা ঃ ১০টা (প্ৰতিটো ১০ হেক্টৰকৈ)

প্ৰজাতি ঃ চেগুণ; সহযোগী —আজাৰ, কৰৈ, খয়েৰ, চিচু, জিয়া, অৰ্জুন, ঘোঁৰানিম বাঁহ (জাতি, কেঁকো, ভলুকা, বিজুলী) আদি।

রোপণ সৃজনৰ বাবে কৰ্ম আঁচনি		
বিত্তীয় বৰ্ষ	**কাম-কাজ**	**পৰিমাণ (টকা)**
২০১৬-১৭	পুনৰুজ্জীৱিতকৰণৰ বাবে উপযুক্ত স্থান চিনাক্ত, স্বাভাৱিকভাৱে বীজ পৰাৰ সম্ভাৱনা পৰীক্ষা-প্ৰাকৃতিক জৈৱিক হস্তক্ষেপ আৰু তীব্ৰতা নিৰ্ণয়, দহ হেক্টৰৰ কম নহয়, ডিচেম্বৰ জানুৱাৰী মাহত মাটিৰ সীমা চিনাক্ত, চাৰিটা খণ্ডত মাটি বিভাজন, মাটি উন্নয়ন, মাটিৰ কাম@ ১০০০ টকা প্ৰতি হেক্টৰ।	১০০০০০/-
২০১৭-১৮*	২×২ মিটাৰ খণ্ড ৰোপণ, ২৫০০ পুলি প্ৰতি হেক্টৰত ৰোপণ-এপ্ৰিল-জুন মাহত; এলেকাৰ জি পি এছ মাৰ্কিং	২,৬২,৫০০/-
২০১৮-১৯*	২×২ মিটাৰ খণ্ড ৰোপণ, ২৫০০ প্ৰতি হেক্টৰত ৰোপণ - এপ্ৰিল-জুন মাহত; এলেকাৰ জি পি এছ মাৰ্কিং	২,৬২,৫০০/-
	প্ৰথম নিৰণি; পূৰ্বৰ বৰ্ষৰ মৃত/অৰ্ধমৃত পুলিবোৰ আঁতৰাই পেলোৱা	২৬,৯৫০/-
২০১৯-২০*	২×২ মিটাৰ খণ্ড ৰোপণ, ২৫০০ প্ৰতি হেক্টৰত ৰোপণ- এপ্ৰিল-জুন মাহত; এলেকাৰ জি পি এছ মাৰ্কিং	৩১,৫০০০/-
	দ্বিতীয় নিৰণি; পূৰ্বৰ বৰ্ষৰ মৃত/অৰ্ধমৃত পুলিবোৰ আঁতৰাই পেলোৱা	৩২,৩৪০/-
২০২০-২১*	২×২ মিটাৰ খণ্ড ৰোপণ, ২৫০০ প্ৰতি হেক্টৰত ৰোপণ- এপ্ৰিল-জুন মাহত; এলেকাৰ জি পি এছ মাৰ্কিং	৩১,৫০০০/-
	তৃতীয় নিৰণি	৬৪,৬৮০/-
২০২১-২২*	চতুৰ্থ নিৰণি; পূৰ্বৰ বৰ্ষৰ মৃত/অৰ্ধমৃত পুলিবোৰ আঁতৰাই পেলোৱা	২,৬৬,১১২/-
২০২২-২৩*	পঞ্চম নিৰণি; পূৰ্বৰ বৰ্ষৰ মৃত/অৰ্ধমৃত পুলিবোৰ আঁতৰাই পেলোৱা	১,৫৫,২৩২/-
২০২৩-২৪*	ষষ্ঠ নিৰণি; পূৰ্বৰ বৰ্ষৰ মৃত/অৰ্ধমৃত পুলিবোৰ আঁতৰাই পেলোৱা	১,১৬,৪২৪/-
২০২৪-২৫*	সপ্তম নিৰণি	১,১৬,৪২৪/-
২০২৫-২৬*	অষ্টম নিৰণি	১,১৬,৪২৪/-
	প্ৰয়োজনীয় মুঠ বাজেট	২১,৪৯,৫৮৬/-

*ৰোপণৰ পাঁচ বছৰ বিৰতিৰ পিছত বন-বাত নিৰণি কাৰ্য কৰিব লাগিব।

৫.১। নাৰ্চাৰী উন্নয়ন পৰিকল্পনা

উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ নাৰ্চাৰী উন্নয়ন পৰিকল্পনা তলৰ নাৰ্চাৰীসমূহৰ প্ৰকাৰৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল

ক) জে এফ এম চি নাৰ্চাৰী (বিভাগীয় নাৰ্চাৰীসহিতে)

খ) অন্যান্য নাৰ্চাৰী -আত্মসহায়ক গোট আৰু ব্যক্তিগত

বিতং ব্যাখ্যা তলত দিয়া হ'ল—

জে এফ এম চি নাৰ্চাৰী

তলৰ তালিকাখনত উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ নাৰ্চাৰীসমূহৰ বিতং ব্যাখ্যা আগবঢ়োৱা হৈছে। ইয়াত অন্তৰ্ভুক্ত আছে বিভাগীয় নাৰ্চাৰীৰ জে এফ এম চি কাৰ্য।

তালিকা- ১১ (ক) ঃ উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ নাৰ্চাৰীসমূহ

নাৰ্চাৰীৰ অৱস্থান	প্ৰজাতি	উন্নয়নৰ বছৰ	বীজৰ সংখ্যা	মন্তব্য
কাঁচিজান জে এফ এম চি	বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ	২০১৬	৭,২০,০০০	প্ৰস্তাৱিত

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.১১'/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা ।

অন্যান্য নাৰ্চাৰী

তলৰ তালিকাখনত উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ অন্যান্য নাৰ্চাৰীসমূহৰ বিতং ব্যাখ্যা আগবঢ়োৱা হৈছে।

তালিকা- ১১ (ক) ঃ উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ নাৰ্চাৰীসমূহ

নাৰ্চাৰীৰ অৱস্থান	প্ৰজাতি	উন্নয়নৰ বছৰ	বীজৰ সংখ্যা	মন্তব্য
কাঁচিজান জে এফ এম চি	বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ	২০১৬	৭,২০,০০০	প্ৰস্তাৱিত

৫.২ প্ৰতিপালন পৰিকল্পনা- ১০ বছৰ

উদিত সূৰুয জে এফ এম চিত বৃক্ষৰোপণৰ প্ৰতিপালন পৰিকল্পনা তলত দিয়া হ'ল। ই দহবছৰীয়া সময়ৰ বাবে।

(ক) কাঠ প্ৰজাতি, গমাৰি, চেগুণ

তালিকা- ১২ (ক) ঃ উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ চেগুণ ৰোপণৰ প্ৰতিপালন পৰিকল্পনা

বছৰ	পৰিচৰ্যা
প্ৰথম বছৰ	পৰ্যায়ক্ৰমিক নিৰণি আৰু ক্ৰিপাৰ ৰিং আঁতৰোৱা
দ্বিতীয় বছৰ	সূৰ্য পোহৰক বাধা দিয়া অপতৃণসমূহ আঁতৰোৱা। ব্যৱধান পূৰণ পোনপটীয়াভাৱে উদ্ভিদসমূহ বাঢ়ি যোৱাৰ ক্ষেত্ৰত সহায় কৰা
তৃতীয় বছৰ	কাষৰ ডালসমূহ আঁতৰোৱা
চতুৰ্থ বছৰ	কাষৰ উদ্ভিদসমূহৰ ডাল-পাত আঁতৰোৱা
পঞ্চম বছৰ	কাষৰ উদ্ভিদসমূহৰ ডাল-পাত আঁতৰোৱা
ষষ্ঠ বছৰ	ব্যৱধান ৰোপণ
সপ্তম বছৰ	ব্যৱধান ৰোপণ
অষ্টম বছৰ	ব্যৱধান ৰোপণ
নৱম বছৰ	ব্যৱধান ৰোপণ
দশম বছৰ	চেগুণৰ বিকল্প শাৰীসমূহ আঁতৰোৱা

উৎস ঃ বন বিভাগৰ বিষয়া আৰু গাঁওবাসীৰ সৈতে আলোচনা

(খ) বাঁহ

তালিকা- ১২ (খ) ঃ উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ বাঁহ ৰোপণৰ প্ৰতিপালন পৰিকল্পনা

বছৰ	পৰিচৰ্যা
প্ৰথম বছৰ	নিৰণি আৰু অন্যান্য অপতৃণসমূহ আঁতৰোৱা পুলিৰ চাৰিওকাষে ৰিং গঠন
দ্বিতীয় বছৰ	নিৰণি আৰু অন্যান্য অপতৃণসমূহ আঁতৰোৱা পুলিৰ চাৰিওকাষে ৰিং গঠন
তৃতীয় বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা
চতুৰ্থ বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা
পঞ্চম বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা আৰু সুবিন্যস্তকৰণ
ষষ্ঠ বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা আৰু সুবিন্যস্তকৰণ পৰ্যাপ্ত পোহৰ আৰু বতাহ পাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
সপ্তম বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা আৰু সুবিন্যস্তকৰণ পৰ্যাপ্ত পোহৰ আৰু বতাহ পাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
অষ্টম বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা আৰু সুবিন্যস্তকৰণ পৰ্যাপ্ত পোহৰ আৰু বতাহ পাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
নৱম বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা আৰু সুবিন্যস্তকৰণ পৰ্যাপ্ত পোহৰ আৰু বতাহ পাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
দশম বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা আৰু সুবিন্যস্তকৰণ পৰ্যাপ্ত পোহৰ আৰু বতাহ পাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম

উৎস ঃ বন বিভাগৰ বিষয়া আৰু গাঁওবাসীৰ সৈতে আলোচনা

(গ) কাঠখৰি ৰোপণ

তালিকা- ১২ (গ) ঃ উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ কাঠখৰি ৰোপণ পৰিকল্পনা

বছৰ	পৰিচৰ্যা
প্ৰথম বছৰ	কাঠখৰিৰ বীজসমূহৰ চাৰিওকাষে নিৰণি আৰু ৰিং গঠন
দ্বিতীয় বছৰ	কাঠখৰিৰ বীজসমূহৰ চাৰিওকাষে নিৰণি আৰু ৰিং গঠন
তৃতীয় বছৰ	কাষৰ ডালসমূহ কটা, অন্যফালৰ ডাল-পাত আঁতৰোৱা
চতুৰ্থ বছৰ	কাষৰ ডালসমূহ কটা, অন্যফালৰ ডাল-পাত আঁতৰোৱা
পঞ্চম বছৰ	ৰোপিত পুলিত শাৰী তৈয়াৰ
ষষ্ঠ বছৰ	গছৰ গুৰি চিকণোৱা
সপ্তম	গছৰ ডাল -পাত কলম (১৫ বছৰৰ মূৰে মূৰে)

অষ্টম বছৰ	কাষৰ ডালসমূহ কটা আৰু নিৰণি
নৱম বছৰ	কাষৰ ডালসমূহ কটা আৰু নিৰণি
দশম বছৰ	কাষৰ ডালসমূহ কটা আৰু নিৰণি

উৎস ঃ বন বিভাগৰ বিষয়া আৰু গাঁওবাসীৰ সৈতে আলোচনা

(ঘ) এন টি এফ পি / ঔষধি ৰোপণ

তালিকা- ১২ (ঘ) ঃ উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ এন টি এফ পি / ঔষধি ৰোপণৰ প্ৰতিপালন পৰিকল্পনা

বছৰ	**পৰিচৰ্যা**
প্ৰথম বছৰ	বীজৰ চাৰিওকাষে নিৰণি ৰিং গঠন অন্তিম সীমাত কটা পৰৱৰ্তী ঋতুত ফল উৎপাদনৰ বাবে পিছুৱাবলৈ কলিসমূহ কটা
দ্বিতীয় বছৰ	বীজৰ চাৰিওকাষে নিৰণি ৰিং গঠন অন্তিম সীমাত কটা পৰৱৰ্তী ঋতুত ফল উৎপাদনৰ বাবে পিছুৱাবলৈ কলিসমূহ কটা
তৃতীয় বছৰ	ফল-বীজ সংগ্ৰহ আৰু মৃতবোৰ আঁতৰাবলৈ পাতলীয়া কলম
চতুৰ্থ বছৰ	ফল সংগ্ৰহ ইফালে-সিফালে বঢ়া-অতিৰিক্ত ডাল-পাতসমূহ আঁতৰাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
পঞ্চম বছৰ	ফল সংগ্ৰহ ইফালে-সিফালে বঢ়া-অতিৰিক্ত ডাল-পাতসমূহ আঁতৰাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
ষষ্ঠ বছৰ	ফল সংগ্ৰহ ইফালে-সিফালে বঢ়া-অতিৰিক্ত ডাল-পাতসমূহ আঁতৰাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
সপ্তম বছৰ	ফল সংগ্ৰহ ইফালে-সিফালে বঢ়া-অতিৰিক্ত ডাল-পাতসমূহ আঁতৰাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
অষ্টম বছৰ	ফল সংগ্ৰহ ইফালে-সিফালে বঢ়া-অতিৰিক্ত ডাল-পাতসমূহ আঁতৰাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
নৱম বছৰ	ফল সংগ্ৰহ ইফালে-সিফালে বঢ়া-অতিৰিক্ত ডাল-পাতসমূহ আঁতৰাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
দশম বছৰ	ফল সংগ্ৰহ ইফালে-সিফালে বঢ়া-অতিৰিক্ত ডাল-পাতসমূহ আঁতৰাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম

উৎস ঃ বন বিভাগৰ বিষয়া আৰু গাঁওবাসীৰ সৈতে আলোচনা

৫.৩ ঃ অন্যান্য কাৰ্য পৰিকল্পনা

উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ বাবে অন্যান্য কাৰ্য পৰিকল্পনাসমূহ তলত দিয়া হ'ল ঃ

তালিকা- ১৩ ঃ উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ অন্যান্য কাৰ্য পৰিকল্পনা

কাৰ্য	প্ৰয়োজনীয়তা হয়-নহয়	দায়বদ্ধতা	মাহ-বছৰ	কালি (হেক্টৰ)
১) চিকিৎসা/ স্বাস্থ্য যতন শিবিৰ	হয়	ভি এছ এছ	ফেব্ৰু-মাৰ্চ	জে এফ এম চি
২) অনানুষ্ঠানিক শিক্ষা কেন্দ্ৰ	হয়	ভি এছ এছ	ফেব্ৰু-মাৰ্চ	জে এফ এম চি
৩) ইন্ধন ৰক্ষা ডিভাইচ প্ৰৱৰ্তন	হয়	ভি এছ এছ	ফেব্ৰু-মাৰ্চ	জে এফ এম চি
৪) গো উন্নয়ন /স্বাস্থ্য উন্নয়ন	হয়	ভি এছ এছ	ফেব্ৰু-মাৰ্চ	জে এফ এম চি

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.১৩'/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা ।

বিপণন কাৰ্য

উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ উৎপাদনসমূহ বিপণন কাৰ্যৰ বাবে পৰিকল্পনা হ'ল

ক) জিলাখনৰ ভিতৰ-বাহিৰৰ ব্যৱসায়ীসকলৰ সৈতে সংযোগ স্থাপন কৰিব লাগিব

খ) বন বজাৰত বিক্ৰী

গ) প্ৰদৰ্শনীত অংশগ্ৰহণ

প্ৰত্যাশিত লাভ

এই উপ-শাখাত উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ সদস্যসকলৰ দ্বাৰা বন সুৰক্ষাৰ পৰা আশা কৰা লাভা-লাভৰ বিষয়ে উল্লেখ কৰা হৈছে, লগতে শ্বেয়াৰিং মেকানিজিমৰ লাভ সম্পৰ্কেও উল্লেখ কৰা হৈছে।

৫.৪ কাঠ আৰু ঘাঁহৰ পৰা প্ৰত্যাশিত লাভ

উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ বাবে ওপৰৰ সংক্ৰান্তত তলৰ তালিকাখন দিয়া হ'ল ঃ

এই বনোন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ অধীনত ইয়াৰ সদস্যসকলৰ দ্বাৰা বন সুৰক্ষাৰ পৰা আশা কৰা লাভসমূহ উল্লেখ কৰা হৈছে।

তালিকা- ১৪ ঃ উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ সদস্যসকলৰ দ্বাৰা বন সুৰক্ষাৰ পৰা আশা কৰা লাভ

সামগ্ৰী	**মাহ**	**বছৰ (নিৰ্দেশক)**	**পৰিমাণ**
কাঠখৰি	১২ মাহ	-	৬৫-৭৫ কিঃগ্ৰাঃ /মাহ
ঘৰৰ বাবে কাঠ	—	—	—
সঁজুলিৰ বাবে সৰু কাঠ	—	—	—
বাঁহ	১২ মাহ	৩২-৪০ টুকুৰা/মাহ	৭০০-১২৫০ কিঃগ্ৰাঃ/মাহ
খুঁটা	—	—	—
বনাঞ্চলৰ পৰা ঘাঁহ আৰু পশুখাদ্য	১২ মাহ	-	১৬০০-২০০০ কিঃগ্ৰাঃ/মাহ

৫.৫ নাৰ্ছাৰী উন্নয়ন পৰিকল্পনা

উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ নাৰ্ছাৰী উন্নয়ন পৰিকল্পনা তলত নাৰ্চাৰীৰ প্ৰকাৰ সমূহৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল

ক) জে এফ এম চি নাৰ্ছাৰী (বিভাগীয় নাৰ্ছাৰীৰ সহিতে)

খ) অন্যান্য নাৰ্ছাৰী- আত্মসহায়ক গোট আৰু ব্যক্তিগত

বিতং ব্যাখ্যা তলত দিয়া হৈছে।

জে এফ এম চি নাৰ্ছাৰী

উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ নাৰ্ছাৰীৰ বিস্তৃত ব্যাখ্যা তলৰ তালিকাত দিয়া হৈছে। ইয়াত জে এফ এম চি কাৰ্যত অন্তৰ্ভুক্ত বিভাগীয় নাৰ্ছাৰী অন্তৰ্ভুক্ত।

তালিকা- ১১ (ক) ঃ উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ নাৰ্ছাৰীসমূহ

নাৰ্ছাৰীৰ অৱস্থান	**প্ৰজাতি**	**উন্নয়নৰ বছৰ**	**বীজৰ সংখ্যা**	**মন্তব্য**
কাঁচিজান জে এফ এম চি	বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ	২০১৬	৭,২০,০০০	প্ৰস্তাৱিত

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.১১'/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা ।

অন্যান্য নাৰ্ছাৰী

তলৰ তালিকাখনত উদিত সূৰুয অন্যান্য নাৰ্ছাৰীসমূহৰ বিতং ব্যাখ্যা আগবঢ়োৱা হৈছে।

তালিকা- ১১ (খ) ঃ উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ ওচৰৰ অন্যান্য নাৰ্ছাৰীসমূহ

নাৰ্ছাৰীৰ অৱস্থান	**প্ৰজাতি**	**উন্নয়নৰ বছৰ**	**বীজৰ সংখ্যা**	**মন্তব্য**
কাঁচিজান জে এফ এম চি	বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ	২০১৬	৭,২০,০০০	প্ৰস্তাৱিত

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.১২'/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা ।

৫.৬ ঃ প্ৰতিপালন পৰিকল্পনা- ১০ বছৰ

উদিত সূৰুযত বৃক্ষৰোপণ সৃষ্টি কৰাৰ বাবে প্ৰতিপালন পৰিকল্পনা তলত দিয়া হ'ল। এই সময়সীমা দহ বছৰীয়া।

(ঙ) কাঠ প্ৰজাতি ঃ হলখ, গমাৰি, চেগুণ

তালিকা ১২ (ক) ঃ উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ চেগুণ ৰোপণৰ প্ৰতিপালন পৰিকল্পনা

বছৰ	**পৰিচৰ্যা**
প্ৰথম বছৰ	পৰ্যায়ক্ৰমিক নিৰণি আৰু অপতৃণ আঁতৰোৱা
দ্বিতীয় বছৰ	সূৰ্য পোহৰক বাধা দিয়া অপতৃণসমূহ আঁতৰোৱা। ব্যৱধান পূৰণ পোনপটীয়াভাৱে উদ্ভিদসমূহ বাঢ়ি যোৱাৰ ক্ষেত্ৰত খুঁটা পোতা
তৃতীয় বছৰ	কাষৰ ডালসমূহ আঁতৰোৱা
চতুৰ্থ বছৰ	কাষৰ উদ্ভিদসমূহ আঁতৰোৱা
পঞ্চম বছৰ	কাষৰ উদ্ভিদসমূহ আঁতৰোৱা
ষষ্ঠ বছৰ	ব্যৱধান ৰোপণ
সপ্তম বছৰ	ব্যৱধান ৰোপণ
অষ্টম বছৰ	ব্যৱধান ৰোপণ
নৱম বছৰ	ব্যৱধান ৰোপণ
দশম বছৰ	চেগুণৰ বিকল্প শাৰীসমূহ আঁতৰোৱা

উৎস ঃ বন বিভাগৰ বিষয়া আৰু গাঁওবাসীৰ সৈতে আলোচনা

(চ) বাঁহ

তালিকা- ১২ (খ) ঃ উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ বাঁহ ৰোপণৰ প্ৰতিপালন পৰিকল্পনা

বছৰ	**পৰিচৰ্যা**
প্ৰথম বছৰ	নিৰণি আৰু অন্যান্য অপতৃণসমূহ আঁতৰোৱা ৰিং গঠন
দ্বিতীয় বছৰ	নিৰণি আৰু অন্যান্য অপতৃণসমূহ আঁতৰোৱা ৰিং গঠন
তৃতীয় বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা
চতুৰ্থ বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা
পঞ্চম বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা আৰু সুবিন্যস্তকৰণ
ষষ্ঠ বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা আৰু সুবিন্যস্তকৰণ

	পৰ্যাপ্ত পোহৰ আৰু বতাহ পাবলৈ পাতলীয়া কলম
সপ্তম বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা আৰু সুবিন্যস্তকৰণ পৰ্যাপ্ত পোহৰ আৰু বতাহ পাবলৈ পাতলীয়া কলম
অষ্টম বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা আৰু সুবিন্যস্তকৰণ পৰ্যাপ্ত পোহৰ আৰু বতাহ পাবলৈ পাতলীয়া কলম
নৱম বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা আৰু সুবিন্যস্তকৰণ পৰ্যাপ্ত পোহৰ আৰু বতাহ পাবলৈ পাতলীয়া কলম
দশম বছৰ	ঘাঁহৰ আগ আঁতৰোৱা আৰু সুবিন্যস্তকৰণ পৰ্যাপ্ত পোহৰ আৰু বতাহ পাবলৈ পাতলীয়া কলম

উৎস ঃ বন বিভাগৰ বিষয়া আৰু গাঁওবাসীৰ সৈতে আলোচনা

(ছ) কাঠখৰি ৰোপণ

তালিকা- ১২ (গ) ঃ উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ কাঠখৰি ৰোপণ পৰিকল্পনা

বছৰ	**পৰিচৰ্যা**
প্ৰথম বছৰ	কাঠখৰিৰ বীজসমূহৰ চাৰিওকাষে নিৰণি আৰু ৰিং গঠন
দ্বিতীয় বছৰ	কাঠখৰিৰ বীজসমূহৰ চাৰিওকাষে নিৰণি আৰু ৰিং গঠন
তৃতীয় বছৰ	কাষৰ ডালসমূহ কটা, অন্যফালৰ ডাল-পাত আঁতৰোৱা
চতুৰ্থ বছৰ	কাষৰ ডালসমূহ কটা, অন্যফালৰ ডাল-পাত আঁতৰোৱা
পঞ্চম বছৰ	ৰোপিত পুলিত শাৰী তৈয়াৰ
ষষ্ঠ বছৰ	গছৰ গুৰি চিকণোৱা
সপ্তম	গছৰ ডাল -পাত কলম (১৫ বছৰৰ মূৰে মূৰে)
অষ্টম বছৰ	কাষৰ ডালসমূহ কটা আৰু নিৰণি
নৱম বছৰ	কাষৰ ডালসমূহ কটা আৰু নিৰণি
দশম বছৰ	কাষৰ ডালসমূহ কটা আৰু নিৰণি

উৎস ঃ বন বিভাগৰ বিষয়া আৰু গাঁওবাসীৰ সৈতে আলোচনা

(জ) এন টি এফ পি / ঔষধি ৰোপণ

তালিকা- ১২ (ঘ) ঃ উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ এন টি এফ পি / ঔষধি ৰোপণৰ প্ৰতিপালন পৰিকল্পনা

বছৰ	**পৰিচৰ্যা**
প্ৰথম বছৰ	বীজৰ চাৰিওকাষে নিৰণি ৰিং গঠন অন্তিম সীমাত কটা পৰৱৰ্তী ঋতুত ফল উৎপাদনৰ বাবে পিছুৱাবলৈ কলিসমূহ কটা
দ্বিতীয় বছৰ	বীজৰ চাৰিওকাষে নিৰণি ৰিং গঠন অন্তিম সীমাত কটা পৰৱৰ্তী ঋতুত ফল উৎপাদনৰ বাবে পিছুৱাবলৈ কলিসমূহ কটা
তৃতীয় বছৰ	ফল-বীজ সংগ্ৰহ আৰু মৃতবোৰ আঁতৰাবলৈ পাতলীয়া কলম
চতুৰ্থ বছৰ	ফল সংগ্ৰহ ইফালে-সিফালে বঢ়া-অতিৰিক্ত ডাল-পাতসমূহ আঁতৰাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
পঞ্চম বছৰ	ফল সংগ্ৰহ ইফালে-সিফালে বঢ়া-অতিৰিক্ত ডাল-পাতসমূহ আঁতৰাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
ষষ্ঠ বছৰ	ফল সংগ্ৰহ ইফালে-সিফালে বঢ়া-অতিৰিক্ত ডাল-পাতসমূহ আঁতৰাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
সপ্তম বছৰ	ফল সংগ্ৰহ ইফালে-সিফালে বঢ়া-অতিৰিক্ত ডাল-পাতসমূহ আঁতৰাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
অষ্টম বছৰ	ফল সংগ্ৰহ ইফালে-সিফালে বঢ়া-অতিৰিক্ত ডাল-পাতসমূহ আঁতৰাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
নৱম বছৰ	ফল সংগ্ৰহ ইফালে-সিফালে বঢ়া-অতিৰিক্ত ডাল-পাতসমূহ আঁতৰাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম
দশম বছৰ	ফল সংগ্ৰহ ইফালে-সিফালে বঢ়া-অতিৰিক্ত ডাল-পাতসমূহ আঁতৰাবৰ বাবে পাতলীয়া কলম

উৎস ঃ বন বিভাগৰ বিষয়া আৰু গাঁওবাসীৰ সৈতে আলোচনা

৫.৭ ঃ অন্যান্য কাৰ্য পৰিকল্পনা

উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ বাবে অন্যান্য কাৰ্য পৰিকল্পনাসমূহ তলত দিয়া হ'ল ঃ

তালিকা- ১৩ ঃ উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ অন্যান্য কাৰ্য পৰিকল্পনা

কাৰ্য	প্ৰয়োজনীয়তা হয়-নহয়	দায়বদ্ধতা	মাহ-বছৰ	কালি (হেক্টৰ)
১) চিকিৎসা/ স্বাস্থ্য যতন শিবিৰ	হয়	ভি এছ এছ	ফেব্ৰু-মাৰ্চ	জে এফ এম চি
২) অনানুষ্ঠানিক শিক্ষা কেন্দ্ৰ	হয়	ভি এছ এছ	ফেব্ৰু-মাৰ্চ	জে এফ এম চি
৩) ইন্ধন ৰক্ষা ডিভাইচ প্ৰৰৰ্তন	হয়	ভি এছ এছ	ফেব্ৰু-মাৰ্চ	জে এফ এম চি
৪) গো উন্নয়ন /স্বাস্থ্য উন্নয়ন	হয়	ভি এছ এছ	ফেব্ৰু-মাৰ্চ	জে এফ এম চি

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.১৩'/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা ।

বিপণন কাৰ্য

উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ উৎপাদনসমূহ বিপণন কাৰ্যৰ বাবে পৰিকল্পনা হ'ল

ক) জিলাখনৰ ভিতৰ-বাহিৰৰ ব্যৱসায়ীসকলৰ সৈতে সংযোগ স্থাপন কৰিব লাগিব

খ) বন বজাৰত বিক্ৰী

গ) প্ৰদৰ্শনীত অংশগ্ৰহণ

প্ৰত্যাশিত লাভ

এই উপ-শাখাত উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ সদস্যসকলৰ দ্বাৰা বন সুৰক্ষাৰ পৰা আশা কৰা লাভা-লাভৰ বিষয়ে উল্লেখ কৰা হৈছে, লগতে শ্বেয়াৰিং মেকানিজিমৰ লাভ সম্পৰ্কেও উল্লেখ কৰা হৈছে।

৫.৮ কাঠ আৰু ঘাঁহৰ পৰা প্ৰত্যাশিত লাভ

উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ বাবে ওপৰৰ সংক্ৰান্তত তলৰ তালিকাখন দিয়া হ'ল ঃ

এই বনোন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ অধীনত ইয়াৰ সদস্যসকলৰ দ্বাৰা বন সুৰক্ষাৰ পৰা আশা কৰা লাভসমূহ উল্লেখ কৰা হৈছে।

তালিকা- ১৪ ঃ উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ সদস্যসকলৰ দ্বাৰা বন সুৰক্ষাৰ পৰা আশা কৰা লাভ

সামগ্ৰী	মাহ	বছৰ (নিৰ্দেশক)	পৰিমাণ
কাঠখৰি	১২ মাহ	-	৬৫-৭৫ কিঃগ্ৰাঃ /মাহ
ঘৰৰ বাবে কাঠ	—	—	—
সঁজুলিৰ বাবে সৰু কাঠ	—	—	—
বাঁহ	১২ মাহ	৩২-৪০ টুকুৰা/মাহ	৭০০-১২৫০ কিঃগ্ৰাঃ/মাহ
খুঁটা	—	—	—
বনাঞ্চলৰ পৰা ঘাঁহ আৰু পশুখাদ্য	১২ মাহ	-	১৬০০-২০০০ কিঃগ্ৰাঃ/মাহ

৫.৯ বিতৰণ পদ্ধতি

উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ সদস্যসকলৰ বাবে সুফলসমূহৰ বিতৰণ পদ্ধতি তলত উল্লেখ কৰা হ’ল।

তালিকা- ১৫ ঃ উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ বাবে বিতৰণ পদ্ধতি

পদ্ধতি	সামগ্ৰী
সমভাৱে বিতৰণ কৰিব লাগিব	এন টি এফ পি, কাঠখৰি (যেনেকৈ ৰাজহ বণ্টন হয়)
সদস্যসকলৰ দ্বাৰা মুকলিকৈ সংগ্ৰহ কৰা হ’ব	কাঠখৰি
অন্যান্য পদ্ধতি	এন টি এফ পিৰ সংসাধন

পৰিশিষ্ট তালিকা

পৰিশিষ্ট নং	শিৰোনাম
১	**মানচিত্ৰ** সম্পদৰ মানচিত্ৰ সামাজিক মানচিত্ৰ জি আই এছ মানচিত্ৰ
২	**পি আৰ এ অনুশীলন** সামাজিক মানচিত্ৰায়ন সম্পদৰ স্থানাংক সময়সীমা পুনৰীক্ষণ জীৱিকাৰ ঋতুকালীনতা ভেন ডায়েগ্ৰাম চাপাট্টি ডায়েগ্ৰাম অগ্ৰাধিকাৰ স্থানাংক আৰু ই পি এ
৩	**আলোকচিত্ৰ**
৪	**জে এফ এম চিৰ সদস্যসকলৰ তালিকা**
৫	**পূৰণ কৰা তালিকা-প্ৰফৰ্মা ১-৪ (তালিকা ১-৩৭)**

১। সামাজিক মানচিত্ৰ ঃ

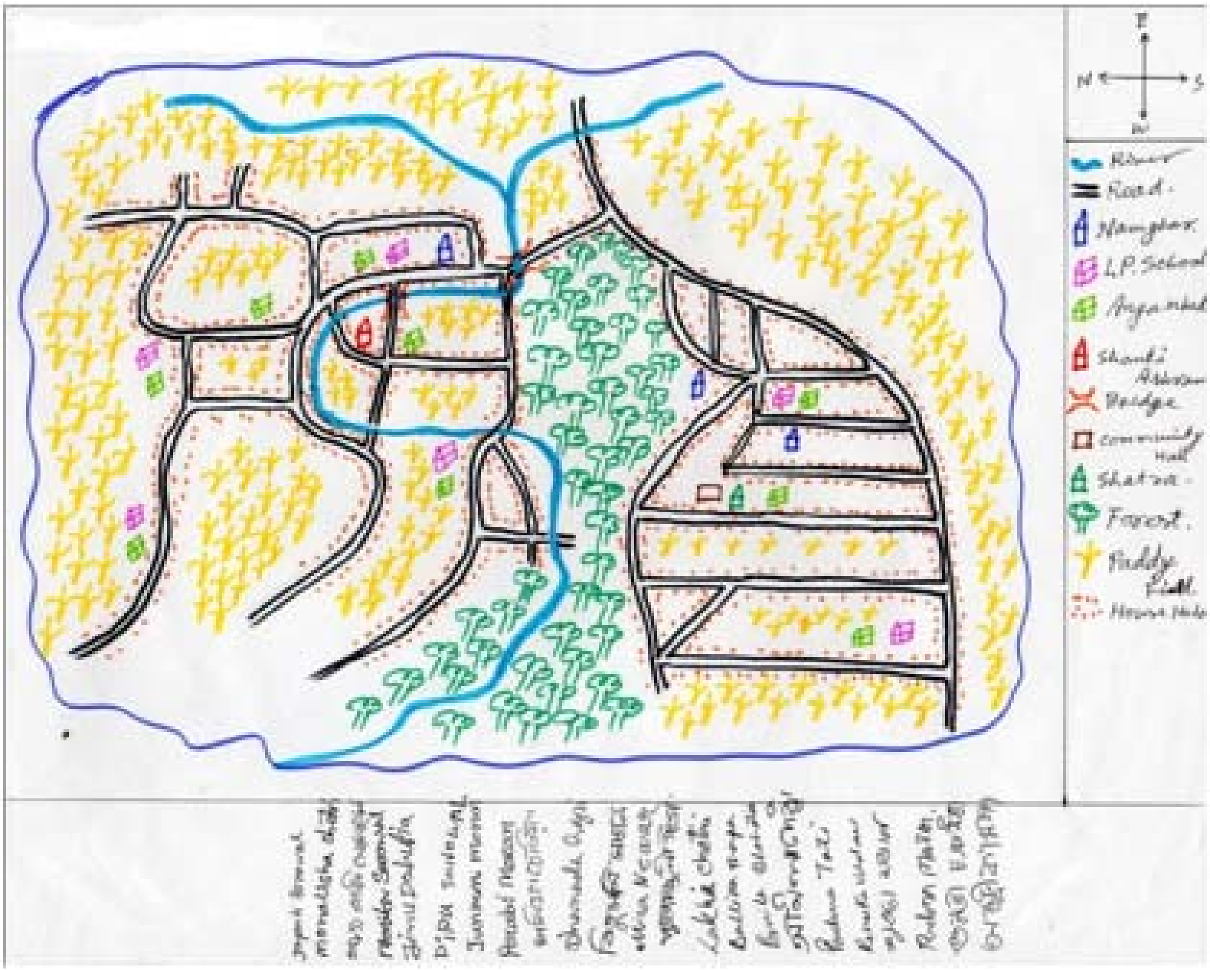

২। সম্পদৰ মানচিত্ৰ

৩। জি আই এছ মানচিত্র

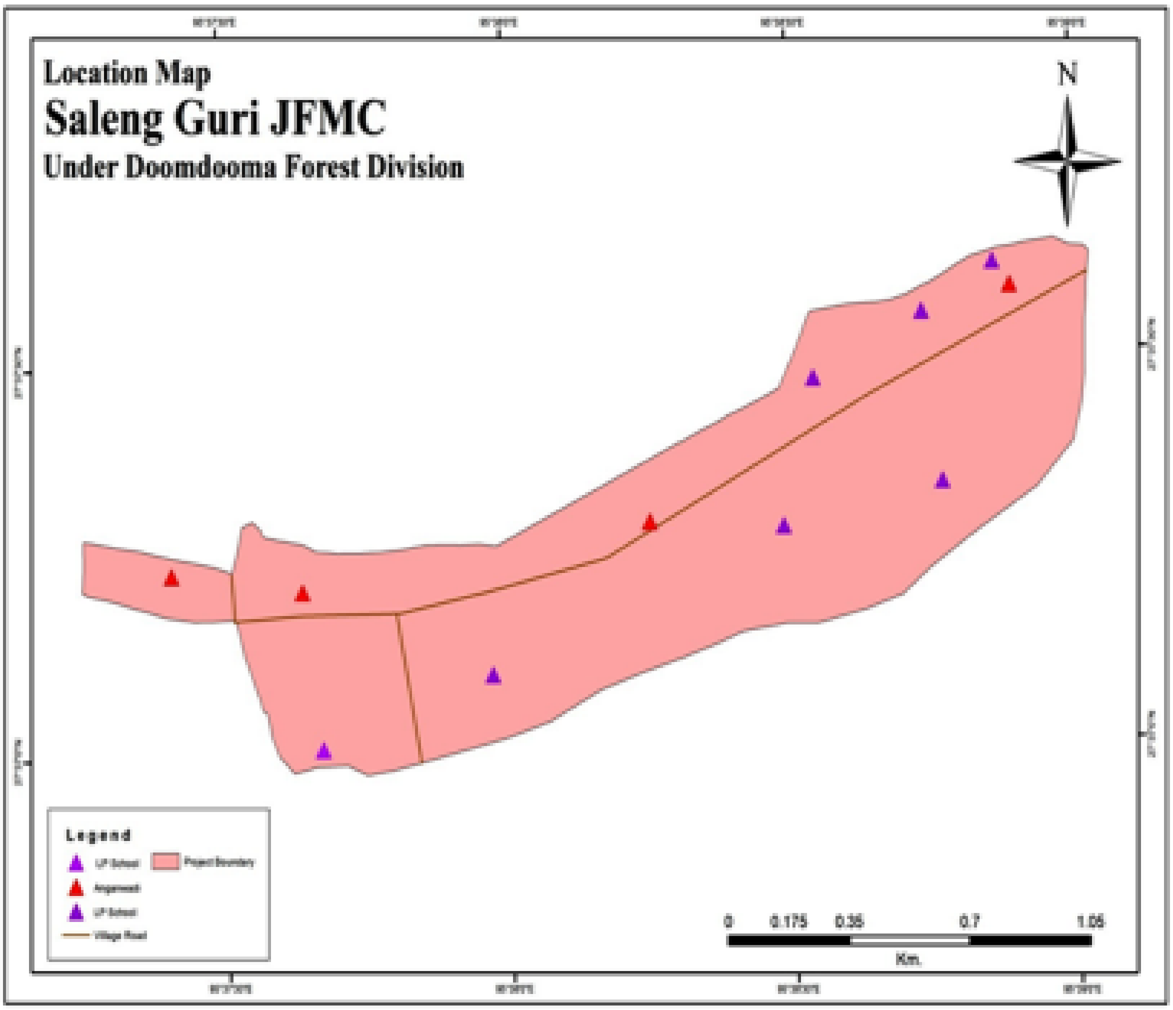

পৰিশিষ্ট ২ - পি আৰ এ কাৰ্যসূচী

পি আৰ এৰ স্থান আৰু সময়

অংশগ্ৰহণকাৰীৰ সংখ্যা ঃ	৫২
সময় ঃ	আবেলি ১.৩০
স্থান ঃ	ৰাজহুৱা সভাঘৰ

তালিকা ঃ ২.১ উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ অন্তৰ্গত গাঁওসমূহৰ সংক্ষিপ্তসাৰ

ক্ৰঃ নং	গাঁৱৰ নাম	পৰিয়ালৰ সংখ্যা	জনসংখ্যা		
			মুঠ	পুৰুষ	মহিলা
১	ছেলেংগুৰি	২৬০	১৬৯৭	৮৩৭	৮৬০
২	উভোতা	১৭০	১৪৫২	৭১৯	৭৩৩
	মুঠ	**৪৩০**	**৩১৪৯**	**১৫৫৬**	**১৫৯৩**

পি আৰ এ প্ৰযুক্তিত ব্যৱহৃত বিভিন্ন পি আৰ এ সঁজুলি

ক) সমূহীয়া আলোচনাৰ ওপৰত গুৰুত্ব

খ) ঋতুকালীনতা বিশ্লেষণ

গ) সামাজিক মানচিত্ৰায়ন

ঘ) সম্পদৰ স্থানাংক

ঙ) ভেন ডায়েগ্ৰাম

চ) চাপাট্টি ডায়েগ্ৰাম

ছ) অগ্ৰাধিকাৰ স্থানাংক— পি আৰ এ আৰু জীৱিকা

ক) সমূহীয়া আলোচনাৰ ওপৰত গুৰুত্ব

সমগ্ৰ সমূহীয়া আলোচনাৰ গুৰুত্ব গ্ৰামাণ অৰ্থনীতিৰ বিষয়সমূহৰ ওপৰত কেন্দ্ৰীভূত— যেনে জে এফ এম চিত প্ৰাথমিক জীৱিকাৰ উপায়সমূহ, কৃষি, পশুধন, দক্ষতাসমূহ, পৰ্যাপ্ত সহায়ক সেৱাসমূহ, আন্তঃগাঁথনি আদিৰ লগতে সমগ্ৰ আলোচনাত বনাঞ্চলত বৰ্তমান থকা গুৰুত্বপূৰ্ণ নিৰ্ণায়কসমূহো বিবেচনা কৰা হয়। সঁহাৰি দিওঁতাসকলৰ পৰা তথ্য সংগ্ৰহৰ ক্ষেত্ৰত এই সকলোবোৰ বিষয়ত গুৰুত্ব দিয়া হয়।

সমূহীয়া আলোচনাৰ পৰা প্ৰাপ্ত তথ্য

- জে এফ এম চিৰ গাঁওসমূহত বৰ্তমান জীৱিকাৰ পৰ্যাপ্ত উপায়সমূহ হৈছে দিন হাজিৰা আৰু নগণ্যসংখ্যক ব্যক্তিগত কামকাজ। জে এফ এম চিত কৃষি ব্যাপক নহয়, মাত্ৰ ৬ শতাংশ পৰিয়ালেহে ধানখেতি কৰে, যিটো আকৌ বৰষুণৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল।
- কিছু নতুন জীৱিকাৰ উপায় হৈছে মজলীয়া ধৰণৰ হাঁহ-কুকুৰাৰ ফাৰ্ম আৰু নিকটৱৰ্তী চাহ বাগানসমূহত দিন হাজিৰা।
- কৃষিৰ ক্ষেত্ৰত কোনো সহায়ক সেৱা উপলব্ধ নহয়।

- গাঁওবাসীয়ে গৰু, হাঁহ, স্থানীয় কুকুৰা আৰু গাহৰি প্ৰতিপালন কৰে। প্ৰায় ৯০ শতাংশ ক্ষেত্ৰত দেখা গৈছে যে ঘাইকৈ মহিলাসকলেই পশুপালন কৰে। কিন্তু পশুপালনৰ ক্ষেত্ৰত যেতিয়া ৰোগ বিয়পি পৰে আৰু বনৰীয়া জন্তুৱে আক্ৰমণ কৰে, তেতিয়া গাঁওবাসী গুৰুতৰ বিপদৰ সন্মুখীন হয়।
- যথোপযুক্তভাৱে পশুপালন নিশ্চিত কৰাৰ কাৰণে চৰকাৰী কৰ্তৃপক্ষৰ তৰফৰ পৰা কোনো সহায়ক সেৱা আগবঢ়োৱা নহয়। আনকি ডুমডুমাত থকা পশু চিকিৎসা উপকেন্দ্ৰয়ো কাম কৰি থকা নাই।
- বয়ন, ৰাজমিস্ত্ৰীৰ কাম, বাঁহশিল্প, ইলেক্ট্ৰিচিয়ান, পানীৰ পাইপৰ মিস্ত্ৰী কাম আদি কেতবোৰ ক্ষেত্ৰত গাঁওবাসীৰ দক্ষতা আছে। এইবোৰ ক্ষেত্ৰত মুষ্টিমেয় গাঁৱৰ বাসিন্দাই বন বিভাগৰ প্ৰকল্পৰ অধীনত বুনিয়াদী প্ৰশিক্ষণ লাভ কৰিছে।
- কেতবোৰ চৰকাৰী আঁচনিৰ দ্বাৰা গাঁওবাসী উপকৃত হৈছে। সেইবোৰ হৈছে এম জি এনৰেগা, ইন্দিৰা আৱাস যোজনা, দমকলৰ ব্যৱস্থা আদি। অৱশ্যে এইবোৰ সুবিধা গাঁওবাসীৰ মাত্ৰ ২০-৩০ শতাংশ লোকেহে লাভ কৰিছে।

খ) ঋতুকালীনতা বিশ্লেষণ

তথ্য সংগ্ৰহ আৰু বিপদ আৰু দুৰ্যোগৰ নিৰ্দিষ্ট সময়ক চিহ্নিত কৰাৰ বাবে ঋতুকালীনতা বিশ্লেষণ কৰা হৈছে। পি আৰ এৰ সময়ত সঁহাৰি দিওঁতাসকলৰ সৈতে সমূহীয়া আলোচনাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত ব্যয়, আয়, ঋণ আৰু সঞ্চয় আদি পৰীক্ষাৰ লগতে কেতবোৰ দিশ যেনে নিয়োগৰ প্ৰৱণতা, স্বাস্থ্যৰ অৱস্থা, শিক্ষা আদি কোনো পৰিয়ালৰ বৃদ্ধি বা হ্ৰাসত জড়িত বিষয়বোৰ পৰিমাপ হিচাপে ধৰি লোৱা হৈছে।

ব্যয় আৰু আয়

শিশুৰ শিক্ষা হৈছে অধিকাংশ পৰিয়ালৰ বাবে এক বিষয়, যাৰবাবে বছৰৰ আৰম্ভণিতে ব্যয় কৰা হয়। সাধাৰণতে জানুৱাৰীৰ পৰা মাৰ্চলৈকে স্কুলসমূহত নতুন শিক্ষাবৰ্ষ আৰম্ভ হয়। এই সময়ত নামভৰ্তি মাচুলৰ উপৰি পোছাক, পাঠ্যপুথি আৰু অন্যান্য সা-সামগ্ৰী ক্ৰয়ৰ বাবদ ব্যয় কৰা হয়। সম্প্ৰদায়ৰ লোকসকলে এপ্ৰিল মাহত বিহুৰ সময়তো ব্যয় কৰে। তদুপৰি ধানখেতিত যুক্তসকলে মে' মাহৰ পৰা জুলাইলৈকে বীজ সিঁচা আৰম্ভ হোৱাৰ সময়ত আৰু অক্টোবৰৰ পৰা ডিচেম্বৰলৈকে খেতি চপোৱা ঋতুত ব্যয় কৰে।

অক্টোবৰ-নৱেম্বৰ মাহবিলাকত গাঁওবাসীৰ ধান, তামোল, পশুধন বিক্ৰী আয়ৰ এক ভাল উৎস। যিসকলে নিকটৱৰ্তী চাহ বাগিচাবিলাকত দিন হাজিৰা কৰা শ্ৰমিক হিচাপে কাম কৰে তেওঁলোকে চাহপাত তোলাৰ শ্ৰেষ্ঠ ঋতু জুন-জুলাইত ভাল পৰিমাণৰ আয় কৰে।

সঞ্চয় আৰু ঋণ

অধিকাংশ ক্ষেত্ৰতে দেখা গৈছে, আয় বৃদ্ধিৰ লগে লগে সঞ্চয় বাঢ়ে। অধিকাংশ বাসিন্দাই প্ৰাতিষ্ঠানিক ক্ষেত্ৰত অৰ্থাৎ ডাকঘৰ আৰু বেংকত সঞ্চয় কৰে। দেখা গৈছে আন্তঃ-ঋণ গোষ্ঠী আৰু বাহিৰৰ সদস্যৰ মাজত ঋণৰ সুতৰ হাৰ পৃথক পৃথক।

কৃষিকাৰ্যত জড়িত থকাৰ ঋতুকালীনতা

শস্য	খেতি কৰা	চপোৱা
ধান	মে'-জুলাই	অক্টোবৰ-ডিচেম্বৰ

কৃষি বহিৰ্ভূত কাৰ্যত জড়িত থকাৰ ঋতুকালীনতা

জড়িত কাৰ্য	জড়িত থকাৰ সময়
দিন হাজিৰা শ্ৰমিক	এপ্ৰিল-আগষ্ট
ৰাজমিস্ত্ৰীৰ কাম	ছেপ্টেম্বৰ-মাৰ্চ
সৰু-সুৰা ব্যৱসায়	বছৰজুৰি
ৰাজমিস্ত্ৰী	আগষ্ট-মাৰ্চ
অন্যান্য ব্যক্তিগত সেৱা	বছৰজুৰি

গ) সামাজিক মানচিত্ৰায়ন

জে এফ এম চিৰ অন্তৰ্গত গাঁওবোৰৰ পৰিয়ালসমূহৰ আৰ্থ-সামাজিক অৱস্থা পৰ্যবেক্ষণৰ উদ্দেশ্যে সামাজিক মানচিত্ৰায়নৰ কাম-কাজ অনুষ্ঠিত কৰা হয়। এই মানচিত্ৰায়নত পৰিয়ালসমূহৰ আৱাসৰ ধৰণ, বিদ্যালয়ৰ পৰ্যাপ্ততা, সামাজিক আন্তঃগাঁথনি, ধৰ্ম আৰু সম্প্ৰদায়ৰ বিশ্বাস আদি চিহ্নিত কৰা হয়। সামাজিক মানচিত্ৰানৰ পূৰ্বে পি আৰ এত গাঁওবাসীক সমবেত কৰা উদ্দেশ্যে গাঁৰৰ ভিতৰতে এক সজাগতা শিবিৰ অনুষ্ঠিত কৰা হয়। পি আৰ এ কাম-কাজত গাঁওবাসীয়ে সক্ৰিয়ভাৱে অংশগ্ৰহণ কৰিছে। প্ৰাথমিক পৰ্যায়ত গাঁওবাসীক গাঁৰৰ প্ৰধান পথসমূহৰ মানচিত্ৰ আঁকিবলৈ কোৱা হয়। তাৰপিছত তেওঁলোকক তেওঁলোকৰ আৱাস, গুৰুত্বপূৰ্ণ সামাজিক স্থানবোৰ আৰু চৰকাৰী কাৰ্যালয়সমূহৰ অৱস্থান পি আৰ এ দলৰ সদস্যসকলৰ সহায়ত আঁকিবলৈ কোৱা হ য়। তেওঁলোকৰ ভিতৰত দুজনমানে স্বতঃস্ফূৰ্তভাৱে মানচিত্ৰ আঁকিবলৈ আগবাঢ়ি আহে। তেওঁলোকক গাঁৰৰ অন্যান্য বাসিন্দা আৰু দলৰ সদস্যসকলে সহায় কৰে।

তালিকা ৩.১ ঃ গাঁওসমূহৰ বিষয়ে তথ্য

	গাঁও	ছেলেংগুৰি	উভোতা
সামাজিক তথ্য	মুঠ জনসংখ্যা	১৬৯৭	১৪৩২
	পুৰুষ	৮৩৭	৭১৯
	মহিলা	৮৬০	৭৩৩
	মুঠ পৰিয়াল	৪৩০	
	অৰ্ধপকী ঘৰৰ সংখ্যা	৪০	২০
	পকী ঘৰৰ সংখ্যা		
	আই এ ৱাই ঘৰৰ সংখ্যা	৩২	
উল্লেখযোগ্য বিষয়	সেতু		
	জলধাৰা	নাই	
	নদী	নাই	
	চৰকাৰী স্বাস্থ্য কেন্দ্ৰ	কাৰ্যক্ষম নহয়	
	বিদ্যুৎ ট্ৰেন্সফৰ্মাৰ	-	-
	ৰাজহুৱা সভাঘৰ	১	

	প্ৰাথমিক বিদ্যালয়	২	২
	অংগনৱাড়ী কেন্দ্ৰ	৩	৩
	এম ই, হাইস্কুল আৰু কলেজ	১	

■ সামাজিক মানচিত্ৰায়নৰ অধীনত চলোৱা অধ্যয়নত মুঠ ১১৫টা পৰিয়াল চিনাক্ত কৰা হয়। ইয়াৰে ২৫টা ঘৰ পকী (ইটাৰ দেৱালৰ)।

■ পৰিয়ালসমূহৰ শ্ৰেণীভিত্তিক বিভাজনৰ বিপৰীতে গুৰুত্বপূৰ্ণ ঠাই যেনে ৰাজহুৱা সভাঘৰ, প্ৰাথমিক বিদ্যালয়, অংগনৱাড়ী কেন্দ্ৰ, খেলপথাৰ, ধৰ্মীয় অনুষ্ঠান আদি মানচিত্ৰত অংকিত কৰা হয়।

■ গাঁওবাসীৰ পানীৰ প্ৰধান উৎস হৈছে দমকল। খোৱা আৰু দৈনন্দিন ব্যৱহাৰৰ বাবে তেওঁলোকে এই পানীয়েই ব্যৱহাৰ কৰে।

■ গাঁৱত শিক্ষাৰ ব্যৱস্থা হিচাপে প্ৰাথমিক পৰ্যায়লৈকে সন্তোষজনক। দুখন গাঁৱত চাৰিখন প্ৰাথমিক বিদ্যালয় আৰু অংগনৱাড়ী কেন্দ্ৰ আছে। অৱশ্যে এম ই আৰু হাইস্কুলত পঢ়াৰ বাবে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে ৪-৫ কিঃমিঃ দূৰলৈ যাবলগীয়া হয়।

ঘ) জীৱিকা ক্ৰিয়াকলাপৰ ঋতুকালীন মানচিত্ৰায়ন ঃ

তথ্য সংগ্ৰহ আৰু বিপদ আৰু দুৰ্যোগৰ নিৰ্দিষ্ট সময়ক চিহ্নিত কৰাৰ বাবে ঋতুকালীন পঞ্জিকা তৈয়াৰ কৰা হৈছে। গাঁওবাসীৰ সৈতে আয়োজিত সমূহীয়া আলোচনাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত অগ্ৰাধিকাৰ স্থানাংক মেট্ৰিক্সত শিলগুটি অথবা বীজ ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে। উদাহৰণ হিচাপে সৰল ৰেখাচিত্ৰ অংকন কৰা হয় ঋতুকালীন প্ৰৱণতা বৃদ্ধি বা হ্ৰাস দেখুৱাবলৈ। বৰষুণ, শস্যক্ৰম, শ্ৰমিকৰ চাহিদা, মজুৰি আদায় দিয়া নিয়োগৰ পৰ্যাপ্ততা, বহিৰ্গমন, মানুহৰ ৰোগৰ ঘটনা, ব্যয়ৰ পৰ্যায় আদিৰ দৰে ঋতুকালীন পাৰ্থক্যবোৰ বিবেচনা কৰা হৈছে। তদুপৰি, উৎসৰসমূহৰ দৰে গুৰুত্বপূৰ্ণ সময়বিলাককো সামৰি লোৱা হৈছে।

ঋতুকালীনতা বিশ্লেষণৰ পৰা প্ৰাপ্ত তথ্য ঃ পৰিয়ালসমূহৰ উপাৰ্জন, ব্যয়, সঞ্চয় আৰু ঋণৰ অৱস্থা অনুসন্ধানৰ বাবে গুণগত আৰু পৰিমাণগত উভয় গৱেষণা আহিলা যেনে ঋতুকালীনতা বিশ্লেষণ জে এফ এম চিৰ গাঁওসমূহত সমূহীয়া আলোচনাৰ সময়ত অনুষ্ঠিত কৰা হৈছে। উপৰোক্ত বিষয়ত বিতং তথ্য **পৰিশিষ্ট-২**ত দিয়া হৈছে।

মুখ্য জ্ঞাত তথ্য ঃ

সমূহীয়া আলোচনা অনুষ্ঠিত কৰি পোৱা তথ্যত দেখা গৈছে যে জে এফ এম চিত জীৱিকাৰ ঘাই ঘাই উপায়বোৰ হৈছে কৃষি, চৰকাৰী আৰু বেচৰকাৰী চাকৰি, বয়ন, পশুপালন আৰু দিন হাজিৰা। সঁহাৰি দিওঁতাসকলে জনোৱামতে সাম্প্ৰতিক জীৱিকাৰ অন্যতম এক উপায় হৈছে বিগত ৩-৪ বছৰ ধৰি গাঁৱৰ কিছুসংখ্যক যুৱকে অটোৰিক্সা আৰু টাটা এচিৰ দৰে সৰু বাণিজ্যিক বাহনৰ গৰাকী হৈ তাক চলাই আছে।

কৃষি ঃ জে এফ এম চিটোত মানুহৰ প্ৰাথমিক জীৱিকা হৈছে কৃষি আৰু তেওঁলোকৰ প্ৰধান কৃষি শস্য হৈছে ধান, যিটো প্ৰধান খাদ্য। গাঁওবাসীয়ে ঘৰুৱা বাৰীত ঋতুকালীন পাচলিৰ খেতি কৰে আৰু এইবোৰ ঘাইকৈ নিজৰ ব্যৱহাৰৰ বাবে উৎপাদন কৰে। অৱশ্যে কিছু পৰিয়ালে বাণিজ্যিকভাৱেও পাচলি খেতি কৰে। পৰিয়ালসমূহ ঘাইকৈ শালিধানৰ খেতিৰ লগত জড়িত আৰু জুন মাহৰ পৰা নৱেম্বৰ-ডিচেম্বৰ মাহত খেতি চপোৱালৈকে তেওঁলোক এই কামতে ব্যস্ত থাকে।

কৃষিৰ প্ৰত্যাহ্বানসমূহ ঃ কৃষি উৎপাদন ঘাইকৈ মাটিৰ প্ৰকাৰ, অধিক উৎপাদনক্ষম বীজ আৰু সাৰ, মূলধন বিনিয়োগ আৰু লগতে চৰকাৰী বিভিন্ন আঁচনিৰ সৈতে সংযোগ আদিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। কিন্তু এই এলেকাত অধ্যয়ন

চলাই দেখা গৈছে যে গাঁওবাসীয়ে বিশেষভাৱে এই এলেকাত কৃষিৰ ক্ষেত্ৰত গুৰুতৰ সমস্যাৰ সন্মুখীন হোৱা বুলি অৱগত কৰাইছে। গাঁওবাসীয়ে জনোৱা কিছু সমস্যা তলত উল্লেখ কৰা হ'ল—

- খেতি চপোৱা ঋতুত ধাননি পথাৰত হাতীৰ উপদ্ৰৱ খেতিয়কসকলৰ বাবে অন্যতম ডাঙৰ সমস্যা। শস্য চপোৱাৰ চূড়ান্ত ঋতুত হাতীৰ দলে আক্ৰমণ চলায়, যাৰফলত খেতিয়কসকলে আকাংক্ষিত শস্য নাপায় আৰু ক্ষতিগ্ৰস্ত হয়।
- শোচনীয় জলসিঞ্চন ব্যৱস্থা এলেকাটোৰ আন এক সমস্যা। ভূগৰ্ভস্থ পানী হ্ৰাস, বৰষুণৰ কম পৰিমাণে ধানখেতিৰ বাবে পানীৰ সংকট সৃষ্টি কৰি আহিছে। সঁহাৰি দিওঁতাসকলে জনোৱামতে খেতিয়কসকলে কৃষিভূমিৰ বাবে নিজাকৈ জলসিঞ্চনৰ ব্যৱস্থা কৰে যদিও সেয়া পৰ্যাপ্ত নহয়।
- গাঁওবাসীয়ে নিজৰ বাৰীত বাণিজ্যিকভাৱে খেতি কৰিব বিচাৰে যদিও জলসিঞ্চনৰ অভাৱৰ বাবে সেয়াও নহয়গৈ।
- উন্নততৰ কৃষি উৎপাদশীলতা নিশ্চিত কৰিবলৈ গাঁওবাসীৰ বৈজ্ঞানিক কৃষি প্ৰযুক্তি প্ৰয়োগ আৰু কাৰিকৰী জ্ঞানৰো অভাৱ।

পশুপালন/মালিকানা ঃ জে এফ এম চিত অৰ্থনৈতিক বিকাশৰ ক্ষেত্ৰত পশুধন হৈছে প্ৰধান উপায়। গাঁৱৰ অধিকাংশ সদস্য ছাগলী, গাহৰি, হাঁহ-কুকুৰা আৰু গৰু প্ৰতিপালনত জড়িত।

পশুপালনৰ প্ৰত্যাহ্বানসমূহ ঃ

- অধিকাংশ ক্ষেত্ৰত গাঁওবাসীৰ বাবে চৰকাৰী পশু চিকিৎসা সেৱা উপলব্ধ নহয়। গাঁওবাসীয়ে বেচৰকাৰী পশু চিকিৎসা সেৱা গ্ৰহণ কৰিবলগা হয় আৰু এয়া তেওঁলোকৰ বাবে প্ৰা:ই ব্যয়বহুল। প্ৰতিবাৰে গাঁৱলৈ যাওঁতে চৰকাৰী চিকিৎসকসহ অন্য চিকিৎসকসকলেও উচ্চ হাৰত ৰোগ চোৱা মাচুল বিচাৰে। কিছু সঁহাৰি দিওঁতাই জনাইছে যে শোচনীয় পশু চিকিৎসা সেৱাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত তেওঁলোকে নিজে বেচৰকাৰী ক্লিনিকৰ পৰা প্ৰতিষেধক বেজী দিয়া শিকিছে আৰু নিজৰ পশুধনৰ চিকিৎসা নিজেই কৰি আহিছে। কিছু ঠাইত ক্ষুদ্ৰ আৰু মজলীয়া আকাৰৰ হাঁহ-কুকুৰা পাম আৰম্ভ কৰা লোকৰ বাবে কোনো কাৰিকৰী পথ প্ৰদৰ্শন আৰু চিকিৎসা ব্যৱস্থা নাই। যাৰফলত এইবোৰ কামত তেওঁলোক গুৰুতৰ সমস্যাৰ সন্মুখীন হয়।
- গাহৰি পালন অত্যন্ত লাভজনক। ব্যাপকভাৱে ৰোগ বিয়পি পৰাত বৃহৎ আকাৰত গাহৰি পালন কৰাটো গাঁওবাসীৰ বাবে কঠিন হৈ পৰিছে। ঋতু পৰিৱৰ্তনৰ সময়তে গাহৰিবোৰ ৰোগত আক্ৰান্ত হয়। আটাইতকৈ বেছি আক্ৰান্ত হোৱা ৰোগবোৰ হৈছে ছোৱাইন ফ্লু, ডায়েৰিয়া আৰু পক্ষাঘাত। আনকি হাঁহ-কুকুৰা পালনতো সঘনে এভিয়ান ফ্লু ৰোগ বিয়পি পৰা দেখা যায় আৰু এনেধৰণে ৰোগৰ আক্ৰমণৰ সময়তেই গাঁওবাসীয়ে তেওঁলোকৰ কুকুৰাবোৰ অত্যন্ত কম দামত বিক্ৰী কৰিবলগা হয়।
- **অনা-কৃষি জীৱিকাসমূহ** ঃ জে এফ এম চিত পৰ্যাপ্ত পৰিমাণে প্ৰশিক্ষণপ্ৰাপ্ত বা দক্ষ সম্পদ অত্যন্ত কমেই পোৱা গৈছে। গাঁওবাসীয়ে জনোৱামতে তেওঁলোকৰ মাজৰ কিছুসংখ্যকে বাঁহ আৰু বেতৰ কামৰ প্ৰশিক্ষণ লাভ কৰিছে যদিও এইবোৰ তেওঁলোকে জীৱিকাৰ উপায় হিচাপে গ্ৰহণ কৰিব পৰা নাই। গাঁওবাসী বয়ন, এম্ব্ৰইডাৰী, কোমল পুতলা নিৰ্মাণ, এল এম ভি প্ৰশিক্ষণ আৰু ফেব্ৰিক পেইণ্টিঙৰ প্ৰশিক্ষণ ল'বৰ বাবে আগ্ৰহী।

অনা-কৃষি ক্ৰিয়াকলাপৰ প্ৰতিবন্ধকতাসমূহ ঃ

- হস্তশিল্প আৰু অন্যান্য কামকাজত জড়িত গাঁওবাসীৰ উদ্যমিতা মনোভাৱ কম। ইয়াৰ কাৰণ, হস্তশিল্পীসকলৰ শিক্ষাৰ মান নিম্ন, উদ্যমিতাৰ জৰিয়তে উপাৰ্জন আৰু জীৱিকা সৃষ্টিৰ সম্ভাৱনা সম্পৰ্কে সজাগতা আৰু শিক্ষাৰ অভাৱ।
- জে এফ এম চিৰ গাঁওসমূহত অনা-কৃষি ক্ৰিয়াকলাপৰ বিকাশৰ ক্ষেত্ৰত আন এক প্ৰধান অন্তৰায় হৈছে সা-সঁজুলি আৰু যন্ত্ৰপাতিৰ অভাৱ।
- কেঁচামাল আৰু উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ মজুতকৰণ ব্যৱস্থাৰ অভাৱ।
- পৰ্যাপ্ত বজাৰ আৰু বিপণন যোগাযোগৰ অভাৱ।

সম্পদৰ স্থানাংক

সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ হিত চিহ্নিত কৰাৰ ক্ষেত্ৰত সম্পদৰ স্থানাংক বা হিতৰ স্থানাংকৰ বিষয়টো সংযুক্ত। নিম্নোক্ত তথ্যসমূহৰ সহায়ত পৰিয়ালবিলাকৰ বিষয়ে সম্পদৰ স্থানাংক নিৰ্ধাৰণ কৰা হৈছে।

ক) বৃত্তি/জীৱিকা

খ) ভূমি মালিকানা

গ) আৱাস গৃহৰ প্ৰকাৰ

ঘ) সম্পদৰ মালিকানা

দেখা গৈছে যে ৫৩.৪৮ শতাংশ লোক দাৰিদ্ৰ্য, প্ৰায় ৩৭.৪৪ শতাংশ লোক মধ্যবিত্ত শ্ৰেণীৰ আৰু প্ৰায় ৯.০৭ শতাংশ লোক হৈছে ধনী শ্ৰেণীৰ। দাৰিদ্ৰ্য লোকসকল ঘাইকৈ অনিয়মিত দিন হাজিৰা কৰা শ্ৰমিক আৰু অধিকাংশৰে খেতিমাটি বন্ধকত আছে। ধনী লোকসকল যথেষ্ট পৰিমাণে ধানখেতি আৰু চাহখেতিত জড়িত আৰু তেওঁলোকৰ যথেষ্ট পৰিমাণৰ কৃষিভূমি আছে। তেওঁলোকৰ টিভি, দুচকীয়া বাহন আৰু চাৰিচকীয়া বাহন আদিও আছে। মধ্যবিত্ত শ্ৰেণীৰ লোকে নিজৰ মাটিত ধানৰ উপৰি চাহ আৰু উদ্যানশস্যৰ খেতিও কৰে। এইদৰে বিশ্লেষণত সম্প্ৰদায়ৰ বিভিন্ন শ্ৰেণী পোৱা গৈছে। স্থানাংক নিৰ্ধাৰণে প্ৰকল্পৰ হিতাধিকাৰীসকলৰ আৰ্থ-সামাজিক স্তৰ নিৰ্ধাৰণৰ বিষয়ে জনাত মূল্যায়নকাৰীক সহায় কৰে আৰু স্থানীয় মানুহৰ সম্পদ-অৱস্থা আদিৰ সংজ্ঞা আৰু সূচক আৰু মাটি বন্ধকৰ অৱস্থা নিৰ্ধাৰণতো সহায় কৰে।

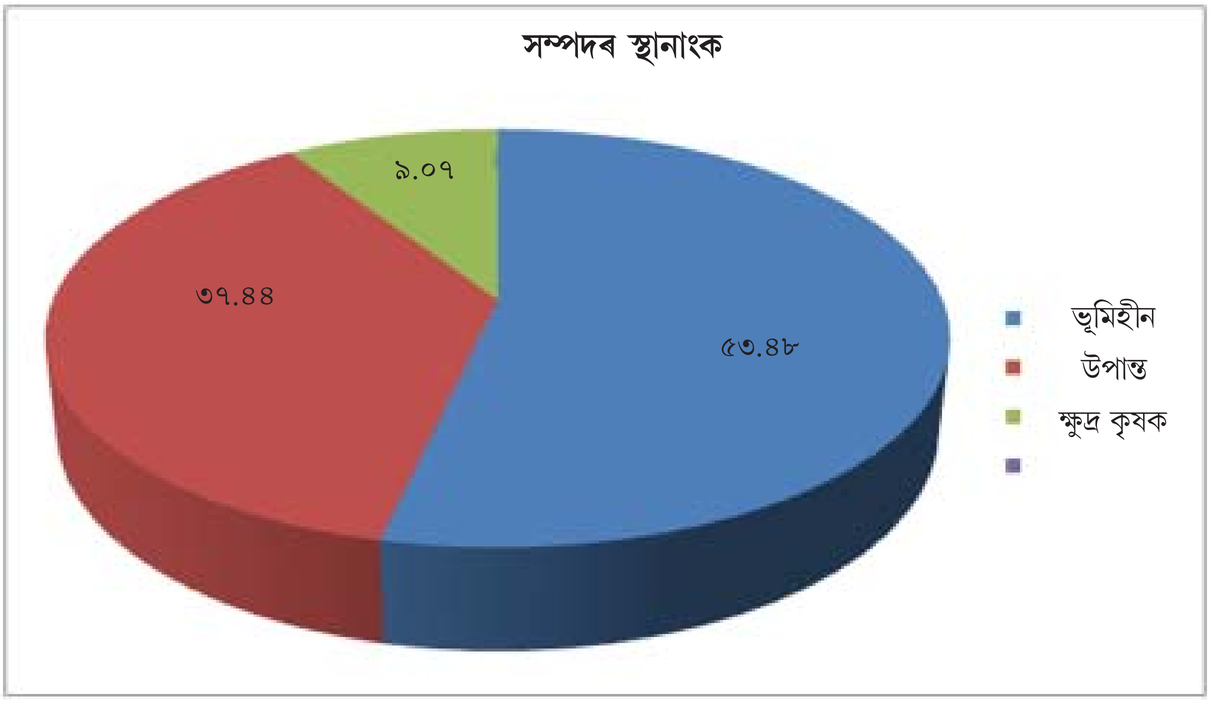

ভেন ডায়েগ্রাম

Police Station
Bank
LP School
Post office
Community Hall
Temple
ME School
PHE
Namghar
Anganbadi
High School
Collage

চাপাট্টি ডায়েগ্রাম

Primary School 0 Km
ME School 0 kms
High School 1 Kms
Health Centre 3 kms
College 7 km
Post Office 3 km
Bus Stand 3 km
Market 3 km
Bank 3 km
Police Station 3 km
Udito Suraj JFMC

অগ্ৰাধিকাৰ স্থানাংক-ই পি এ

প্ৰাৰম্ভিক কাৰ্যসূচীৰ কাৰণে উদিত সূৰুযৰ অগ্ৰাধিকাৰ মেট্ৰিক্স

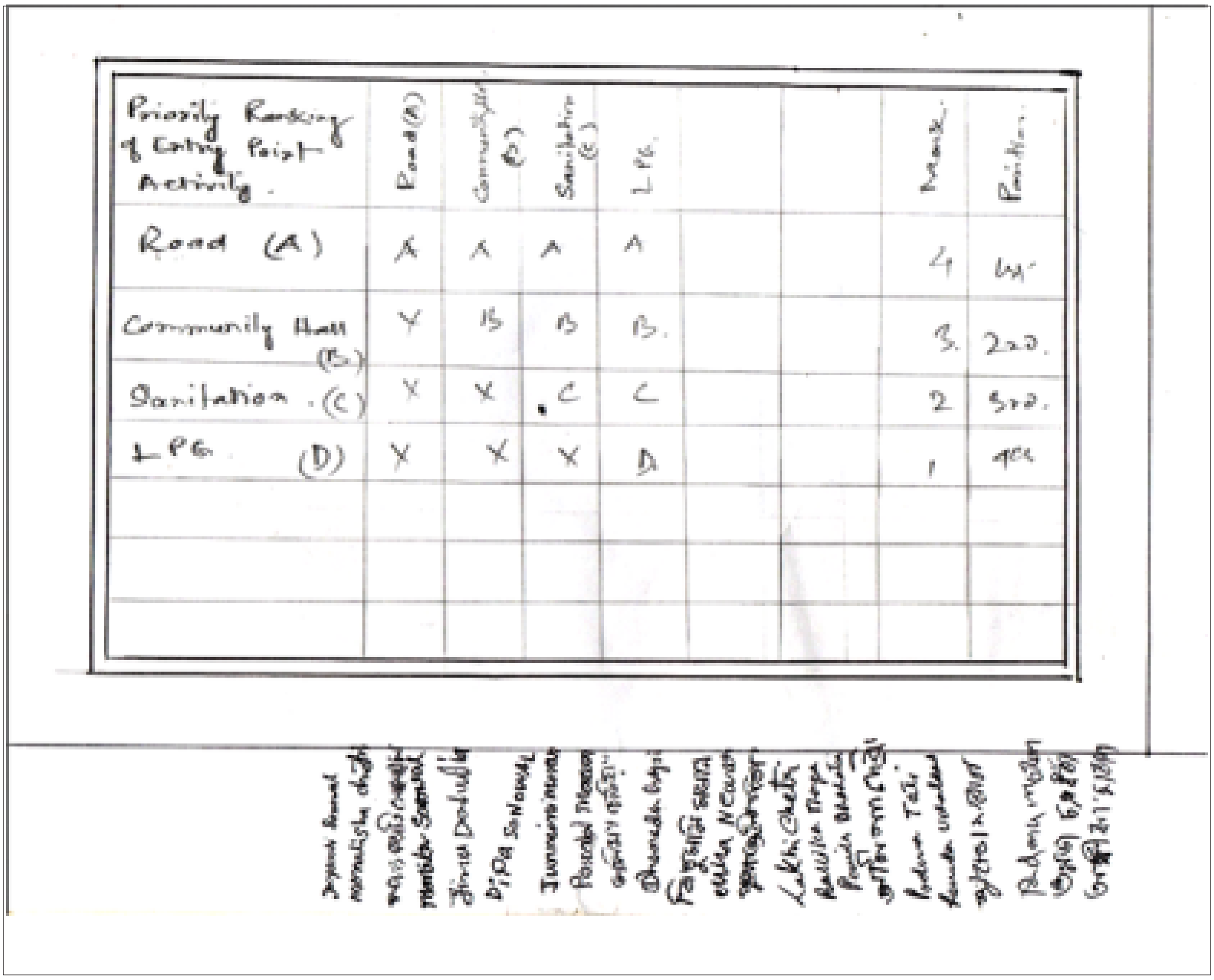

Priority Ranking of Entry Point Activity	Road (A)	Community Hall (B)	Sanitation (C)	LPG			Rank	Points
Road (A)	X	A	A	A			4	1st
Community Hall (B)	X	B	B	B.			3.	2nd.
Sanitation. (C)	X	X	C	C			2	3rd.
LPG. (D)	X	X	X	D			1	4th

অগ্ৰাধিকাৰ স্থানাংক-জীৱিকা কাৰ্যসূচী

সম্ভাৱনাপূৰ্ণ জীৱিকা কাৰ্যসূচীৰ কাৰণে উদিত সূত্ৰসমূহৰ অগ্ৰাধিকাৰ মেট্ৰিক্স

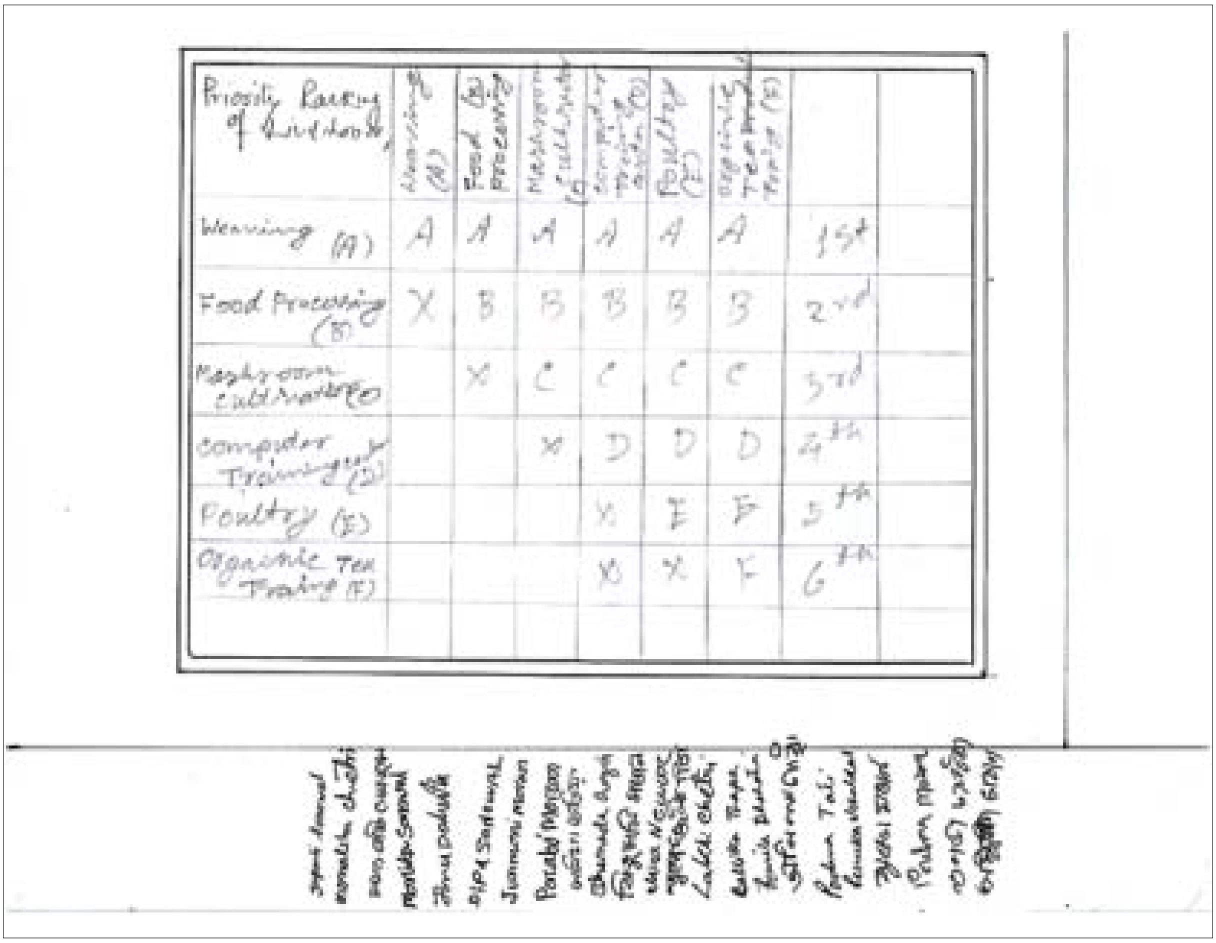

Priority Ranking of Livelihoods	Weaving (A)	Food Processing (B)	Mushroom Cultivation (C)	Computer Training (D)	Poultry (E)	Organic Tea Farming (F)	
Weaving (A)	A	A	A	A	A	A	1st
Food Processing (B)	X	B	B	B	B	B	2nd
Mushroom Cultivation (C)		X	C	C	C	C	3rd
Computer Training (D)			X	D	D	D	4th
Poultry (E)				X	E	E	5th
Organic Tea Farming (F)				X	X	F	6th

পৰিশিষ্ট-৩

আলোকচিত্ৰ

পৰিশিষ্ট ৪

জে এফ এম চি সদস্যৰ তালিকা

১। ৰাজু দত্ত — সভাপতি (৮৪৭৪৮৯৬৬০৪)

২। প্ৰবীণ মহন্ত— সম্পাদক (৯৯৫৪১৪২৫২৪)

৩। ৰিদিপ দত্ত — সদস্য

৪। সাবিত্ৰী চেতিয়া— সদস্য

৫। দিগন্ত চেতিয়া — সদস্য

৬। চন্দন বৰুৱা — সদস্য

৭। দীপক চুতীয়া — সদস্য

৮। সঞ্জীৱ বেজবৰুৱা — সদস্য

৯। ৰুবুল গগৈ — সদস্য

১০। চন্দন দহোতিয়া — সদস্য

পৰিশিষ্ট ৫

(তথ্য - I)

তালিকা-১ ঃ গাঁৱৰ প্ৰাথমিক তথ্য

তালিকা ঃ ২.১ উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ অধীনস্থ গাঁওসমূহৰ চমু বিৱৰণ

ক্ৰমিক নং	গাঁৱৰ নাম	পৰিয়ালসংখ্যা	জনসংখ্যা		
			মুঠ	পুৰুষ	মহিলা
১	ছেলেংগুৰি	২৬০	১৬৯৭	৮৩৭	৮৬০
২	উভোতা	১৭০	১৪৫২	৭১৯	৭৩৩
	মুঠ	**৪৩০**	**৩১৪৯**	**১৫৫৬**	**১৫৯৩**

তালিকা-২ ঃ জে এফ এম চিৰ গাঁওভিত্তিক জনসংখ্যাৰ তথ্য

গাঁৱৰ নাম	পৰিয়ালৰ সংখ্যা	এম অ' বি চি		অনুসূচিত জনজাতি		অ' বি চি		সাধাৰণ		মুঠ- সকলো শ্ৰেণী
		পুৰুষ	মহিলা	পুৰুষ	মহিলা	পুৰুষ	মহিলা	পুৰুষ	মহিলা	
ছেলেংগুৰি	২৬০	১৯৩	২১১	১৫৯	১৭৪	৪২৩	৪০৯	৬২	৬৬	১৬৯৭
উভোতা	১৭০	১৬৩	১৬৯	৮৫	৮৯	৪২২	৪২২	৪৯	৫৩	১৪৫২
মুঠ	৪৩০	৩৫৬	৩৮০	২৪৪	২৬৩	৮৪৫	৮৩১	১১১	১১৯	৩১৪৯

তালিকা- ৩ ঃ জে এফ এম চিৰ ভূমি মালিকানাৰ ভিত্তিত কৃষকসকলৰ শ্ৰেণী

ক্ৰমিক নং	গাঁৱৰ নাম	ভূমি মালিকানা অনুযায়ী কৃষকৰ শ্ৰেণীৰ ধৰণ				মুঠ
		ধনী কৃষক > ১০ হেক্টৰ	ক্ষুদ্ৰ কৃষক ২-১০ হেক্টৰ	উপান্ত কৃষক পৰিয়াল	ভূমিহীন পৰিয়াল	
১	**ছেলেংগুৰি**	৫	১৯	৯৯	১৩৭	২৬০
২	**উভোতা**	৪	১১	৬২	৯৩	১৭০
	মুঠ	**৯**	**৩০**	**১৬১**	**২৩০**	**৪৩০**

তালিকা- ৪ ঃ পশুধনৰ সংখ্যা

গাঁওভিত্তিক পশুধনৰ সংখ্যা বা প্ৰকাৰ							
জে এফ এম চি	গাই	ছাগলী	কুকুৰা	যাড়/বলধ	হাঁহ	গাহৰি	ঘোঁৰা
ছেলেংগুৰি	২৩১	২৬৩	১২০০	২৪০	১১৭৯	৫৫	
উভোতা	১৫৬	১৭২	১১২৯	১৮০	৮১৩	১১	
মুঠ	৩৮৭	৪৩৫	২৩২৯	৪২০	১৯৯২	৬৬	

তালিকা- ৫ ঃ গাঁও ভিত্তিক আন্তঃগাঁথনি

শিৰোনাম	বৰ্ণনা	অতিৰিক্ত তথ্য
প্ৰতিষ্ঠানৰ নাম	উদিত সূৰুয জে এফ এম চি	সভাপতি ৰুদুল মৰাণ (৯৭০৭৩৪২৮৮২) সদস্য সচিব প্ৰবীণ মহন্ত (৯৯৫৪১৪২৫২৪)
গঠনৰ বছৰ	জুন, ২০১৫-১৬	বন বিভাগ আৰু গাঁওবাসীৰ দ্বাৰা গঠন কৰা হয়
সংমণ্ডল	ডুমডুমা বন সংমণ্ডল	উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ পৰা পাঁচ কিলোমিটাৰ
আঞ্চলিক কাৰ্যালয়	কাঁকপথাৰ	উদিত সূৰুয জে এফ এম চিৰ পৰা চাৰি কিলোমিটাৰ
কাৰ্যকৰী সমিতিৰ সদস্য সংখ্যা	১০	পুৰুষ-৭, মহিলা-৩
জে এফ এম চিৰ অন্তৰ্গত ক্লাষ্টাৰ/গাঁও	দুখন গাঁও	উদিত সূৰুয
মুঠ পৰিয়াল	৪৩০	
সম্প্ৰদায়	আহোম, আদিবাসী, নেপালী, মৰাণ	
নিকটৱৰ্তী প্ৰাথমিক বিদ্যালয়	৪	০ কিলোমিটাৰ
গীৰ্জা, নামঘৰ, মন্দিৰ	এটা মন্দিৰ, ৩টা নামঘৰ	০ কিলোমিটাৰ
নিকটৱৰ্তী এম ই স্কুল	এটা মধ্য ইংৰাজী	জে এফ এম চিৰ পৰা ৭ কিলোমিটাৰ দূৰত
নিকটৱৰ্তী হাইস্কুল	এটা হাইস্কুল	জে এফ এম চিৰ পৰা ৭ কিলোমিটাৰ দূৰত
নিকটৱৰ্তী কলেজ	ডুমডুমা মহাবিদ্যালয় (৫ কিঃ মিঃ)	
নিকটৱৰ্তী চিকিৎসালয়	উপ-কেন্দ্ৰ (এক কিলোমিটাৰ) ডুমডুমা	জে এফ এম চিৰ পৰা ২০ কিলোমিটাৰ দূৰত
নিকটৱৰ্তী আৰক্ষী থানা	ডুমডুমা থানা	জে এফ এম চিৰ পৰা ১৫ কিলোমিটাৰ দূৰত
নিকটৱৰ্তী ডাকঘৰ	ডুমডুমা	জে এফ এম চিৰ পৰা ১৫ কিলোমিটাৰ দূৰত
নিকটৱৰ্তী বজাৰ	ডুমডুমা	জে এফ এম চিৰ পৰা ১৫ কিলোমিটাৰ
যাবপৰা পথ	ডুমডুমাৰ মাজেদি	১৫ কিলোমিটাৰ

তালিকা- ৬ ঃ জে এফ এম চিৰ কৃষিজাত শস্য

	বৰ্ষা নিৰ্ভৰ		জলসিঞ্চন	
	শস্যৰ নাম	এলেকা হেক্টৰ হিচাপত	শস্যৰ নাম	এলেকা হেক্টৰ হিচাপত
খাৰিফ	শালিধান	৫০.৫	পৰ্যাপ্ত নহয়	-
ৰবি	সৰিয়হ, শাক-পাচলি, আদা	ঘৰুৱা ব্যৱহাৰৰ বাবে	পৰ্যাপ্ত নহয়	-

তালিকা- ৭ ঃ জে এফ এম চিৰ উৎপাদন ৰূপৰেখা

শস্যৰ প্ৰকাৰ	মুঠ উৎপাদন (আনুমানিক) কুইণ্টল	উৎপাদন কৰা পৰিয়ালৰ সংখ্যা	গড় উৎপাদন (প্ৰতি হেক্টৰ/কুইণ্টল) আনুমানিক	শস্যৰ অন্তৰ্গত আনুমানিক এলেকা (হেঃ)
ধান		৩৯৬	২২.৪২	৩০.৫
চাহ		৩৯৬	৪.৯৮	১৬.০৫
পাচলি	২৮৮	৫৩	২২.৩২	১২.৯

তালিকা- ৮ ঃ জে এফ এম চিৰ পশু খাদ্যৰ পৰ্যাপ্ততা (জন্তু)

	১-৩ মাহ	৩-৬ মাহ	> ৬ মাহ
শস্যৰ অৱশিষ্ট	✓	—	—
গছৰ পৰা খাদ্য	—	—	✓
ঘাঁহ	✓	—	—
সেউজীয়া খাদ্য	—	✓	—
বনাঞ্চলত চাৰণ	✓	—	—

তালিকা- ৯ ঃ জে এফ এম চিত বজাৰৰ অৱস্থিতি

ক্ৰয়ৰ বাবে	অৱস্থিতি	যদি অন্য গাঁৱত, গাঁৱৰ পৰা দূৰত্ব (কিলোমিটাৰ)
গেলামাল	ছেলেংগুৰি	০
সাপ্তাহিক বজাৰ	কাঁকপথাৰ	৪
প্ৰধান বজাৰ	কাঁকপথাৰ	৪
বন নিগম বিক্ৰী বিভাগ	উপলব্ধ নহয়	
টেঙুপাট্টা পি এইচ এ ডি	উপলব্ধ নহয়	
মাছৰ বজাৰ	কাঁকপথাৰ	৪
ভেষজ উদ্ভিদ সংগ্ৰহ কেন্দ্ৰ	উপলব্ধ নহয়	
বন নিগম ভেষজ উদ্ভিদ সংগ্ৰহ কেন্দ্ৰ	উপলব্ধ নহয়	

তালিকা- ১০ ঃ জলসম্পদ ব্যৱস্থা

তালিকা ঃ ১০ গাঁৱৰ জলসম্পদ ব্যৱস্থাৰ তথ্য

পানীৰ উৎস	সংখ্যা	পানীৰ পৰ্যাপ্ততা	ব্যৱহাৰ
পানী সংগ্ৰহৰ গাঁথনি	উপলব্ধ নহয়		
হেণ্ডপাম্প	৪৩০	বছৰজুৰি	খোৱাপানী
নদী	১		
পুখুৰী		ঋতুকালীন	ধোৱা আৰু বাগিচাৰ বাবে

তালিকা- ১১ ঃ শক্তিৰ ব্যৱহাৰ

ইন্ধনৰ প্ৰকাৰ	নিৰ্ভৰশীল পৰিয়ালৰ সংখ্যা	নিৰ্ভৰশীল মাহৰ সংখ্যা	উৎস (স্থানীয় গাঁও, বন, অন্যান্য উৎস)	মুখ্য / গৌণ
কাঠখৰি	৪৩০	১২	বনাঞ্চল	মুখ্য
কেৰাচিন ষ্টভ	৪৩০	৪	বজাৰ	গৌণ
গোবৰ /জৈৱ গেছ	পৰ্যাপ্ত নহয়			
ৰন্ধন গেছ	৬৫	৩	বজাৰ	গৌণ
বৈদ্যুতিক হিটাৰ	পৰ্যাপ্ত নহয়			

অতিৰিক্ত তালিকা
তালিকা-১২ ঃ আয় বিতৰণ

তালিকা-১২ ঃ পৰিয়ালসমূহৰ আয় বিতৰণ

প্ৰকাৰ		প্ৰত্যেক প্ৰকাৰত পৰিয়ালৰ সংখ্যা
বি পি এল	২৫০০০ৰ তলত	২৩০
এ পি এল	২৫০০০-৫০০০০	১৬১
	৫০০০০ৰ ওপৰত	৩৯

তালিকা-১৩ঃ শিক্ষা অৱস্থা

শিক্ষাৰ স্তৰ	গাঁৱৰ নাম	
	ছেলেংগুৰি	উভোতা
অশিক্ষিত	২৭৫	১৮৯
১ম - ৪ৰ্থ	১১৫	৯৫
৫ম - ৭ম	১৫	২৫
৮ম - ১০ম	১৩৬	১২১
১১শ - ১২শ	১১০	৮০
স্নাতক	৮	২
স্নাতকোত্তৰ	—	—
মুঠ	**৬৫৯**	**৪১৮**

নথি-২

জীৱিকাৰ সুযোগ বিশ্লেষণ

তালিকা- ১২ ঃ কৃষি আৰু উদ্যান শস্য

তালিকা ঃ ১২- কৃষি আৰু উদ্যান শস্য অৱস্থা তলত উল্লেখ কৰা হ'ল ঃ

বাধা-বিপত্তি	কাৰণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কৰ্মসূচী
কম উৎপাদন / সংগ্ৰহ	▪ চাহ খেতিৰ ফলত ধাননি পথাৰৰ অৱক্ষয় ▪ জৈৱিক কৃষিৰ প্ৰতি অনীহা ▪ অধিক উৎপাদনশীল বীজ ব্যৱহাৰ নকৰা ▪ জলসিঞ্চন ব্যৱস্থাৰ অভাৱ। ▪ কৃষি আন্তঃগাঁথনি, আধুনিক সা-সঁজুলি আৰু যন্ত্ৰপাতি, যেনে পাৱাৰ টিলাৰ, ট্ৰেক্টৰ আদিৰ অভাৱ। ▪ বজাৰৰ চাহিদাৰ দ্বাৰা পৰিচালিত নোহোৱা	▪ জলসিঞ্চন ব্যৱস্থা আধুনিক যন্ত্ৰপাতিৰ ব্যৱহাৰেৰে পোনপটীয়াভাৱে উৎপাদন বৃদ্ধি কৰা। ▪ অধিক উৎপাদনশীল বীজ কৰ্মসূচীৰ ব্যৱহাৰ	▪ জৈৱিক কৃষিৰ প্ৰশিক্ষণ ▪ আধুনিক বীজ, যন্ত্ৰপাতি আদি প্ৰয়োগ সন্দৰ্ভত প্ৰশিক্ষণ প্ৰদান ▪ আধুনিক যন্ত্ৰপাতি ক্ৰয়ৰ বাবে ঋণৰ সুবিধা প্ৰদান
ভঁৰাল আৰু সংসাধন	▪ সমূহীয়া গুদাম বা ভঁৰাল ঘৰৰ অভাৱ। ▪ পৰ্যাপ্ত বিদ্যুৎ যোগান নথকা কাৰণে হিমঘৰ (ক'ল্ডষ্ট'ৰেজ) ব্যৱস্থাৰ অভাৱ।	▪ বিক্ৰী নোহোৱা সামগ্ৰী দীৰ্ঘকাল ধৰি সংৰক্ষিত ৰখাৰ সহায়ক।	
বিপণন	▪ উৎপাদিত সামগ্ৰী কঢ়িয়াই লৈ যাবলৈ পৰিবহণ ব্যৱস্থাৰ অভাৱ। ▪ বজাৰৰ সৈতে পোনপটীয়া যোগাযোগ কম আৰু মধ্যভোগীৰ ওপৰত অধিক নিৰ্ভৰতা। ▪ বিপণন কলা-কৌশল সম্পৰ্কে জ্ঞানৰ অভাৱ, বিক্ৰীৰ পৰম্পৰাগত পদ্ধতিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰতা।	▪ কৃষকসকলৰ উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ ওচৰৰ বজাৰলৈ কঢ়িয়াই নিয়াৰ ক্ষেত্ৰত ভাল পৰিবহণ ব্যৱস্থাই সহায় কৰিব। ▪ মধ্যভোগীক আঁতৰাই বজাৰ মূল্য সৰ্বোচ্চ হাৰত বৃদ্ধি কৰা। ▪ বৰ্তমান বজাৰৰ পৰিস্থিতি আৰু তেওঁলোকৰ উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ বৰ্তমান মূল্যৰ বিষয়ে অধিক জ্ঞান।	▪ ক্ৰেতা আৰু বিক্ৰেতাৰ বৈঠক।

তালিকা- ১৩ ঃ পশুধন

বাধাসমূহ	কাৰণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কৰ্মসূচী
চৰণীয়া ভূমি কম	■ প্ৰযোজ্য নহয়		
পশু খাদ্যৰ পৰ্যাপ্ততা	■ শোচনীয় বিত্তীয় অৱস্থাৰ কাৰণে বজাৰৰ পৰা ক্ৰয় কৰাৰ অক্ষমতা। ■ গছ-গছনিৰ পৰা পশুখাদ্য, শস্যৰ অৱশিষ্টাংশ কেৱল ৩-৬ মাহৰ বাবে পৰ্যাপ্ত। গোটেই বছৰ ধৰি সেউজ পশুখাদ্যও পৰ্যাপ্ত নহয়।	■ পশুধনৰ দ্ৰুততৰ বৃদ্ধি ■ পশু প্ৰজনন-পালনৰ জৰিয়তে অধিকতৰ উপাৰ্জন	
পশু চিকিৎসা ব্যৱস্থা	■ পশু চিকিৎসাৰ কোনো কেন্দ্ৰ নাই। ■ যথোপযুক্তভাৱে পশু পালন-প্ৰজনন সম্পৰ্কে জ্ঞানৰ অভাৱ।	■ ৰোগ নিয়ন্ত্ৰণ ■ গৃহপালিত পশুৰ জীৱনকাল (আয়ুস) বৃদ্ধি। ■ উপাৰ্জনৰ উদ্দেশ্যে পশুপালনত উৎসাহ প্ৰদান	
গাখীৰ উৎপাদন	■ পশু খাদ্যৰ কম পৰ্যাপ্ততা ■ গাখীৰ উৎপাদনৰ বৃদ্ধিৰ বাবে পশুপালন সম্পৰ্কীয় বৈজ্ঞানিক জ্ঞানৰ অভাৱ	■ দুগ্ধজাত সামগ্ৰীৰ উচ্চ চাহিদা ■ ‘মিল্ক বুষ্টাৰ, মিল্ক প্লাছ আদিৰ দৰে পৰ্যাপ্ত বিকল্প ব্যৱস্থাৰে এলেকাটোত গাখীৰ উৎপাদন বৃদ্ধি কৰাৰ সহায় কৰিব পাৰে।	
গাখীৰৰ বজাৰ	■ গাখীৰৰ বাবে বজাৰৰ সৈতে পোনপটীয়া সংযোগ কম ■ গাখীৰৰ পৰা উৎপাদিত বিভিন্ন প্ৰকাৰ সামগ্ৰীৰ বজাৰত থকা চাহিদা সম্পৰ্কে সজাগতাৰ অভাৱ	■ বজাৰত গাখীৰৰ বিপুল চাহিদা থকা কোকৰাঝাৰ জিলা সদৰ আৰু পশ্চিম বংগ ৰাজ্য জে এফ এম চিৰ পৰা যথেষ্ট দূৰৈত	

তালিকা- ১৪ ঃ এন ডব্লিউ এফ পি

বাধাসমূহ	কাৰণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কৰ্মসূচী
কম সংগ্ৰহ	■ এন ডব্লিউ এফ পি কম পৰ্যাপ্ততা	■ পৰ্যাপ্ত সাৰুৱা পতিত মাটি	■ খাদ্যৰ বাবে উদ্ভিদ, ভেষজ উদ্ভিদ আদি ৰোপণ
অস্থিতিশীল সংগ্ৰহ	প্ৰযোজ্য নহয়	■ পৰ্যাপ্ত সাৰুৱা পতিত মাটি	—
কম মূল্যৰ হাৰ	প্ৰযোজ্য নহয়		—
মূল্য সংযোজন	■ সংসাধন গোট নাই ■ প্ৰয়োজনীয় সম্পদ পৰ্যাপ্ত নহয় ■ কাৰিকৰী জ্ঞানৰ অভাৱ	—	—

তালিকা- ১৫ ঃ বিশেষীকৃত দক্ষতা

বাধাসমূহ	কাৰণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কৰ্মসূচী
কেঁচামালৰ পৰ্যাপ্ততা	■ ঢুকি পাব পৰা স্থানত কেঁচামাল পৰ্যাপ্ত নহয় ■ ভঁৰাল বা গুদামৰ ব্যৱস্থা নাই।	■ কেঁচা মাল মজুত ৰখাৰ বাবে উমৈহতীয়া স্থানৰ ব্যৱস্থা ■ বাণিজ্যিকীকৰণ সবল কৰা	■ কেঁচা মালৰ ভঁৰাল স্থাপন
উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ গুণগত মান	■ উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ গুণগত মান সম্পৰ্কে গৱেষণাৰ অভাৱ ■ উচ্চমানৰ সামগ্ৰীৰ নাটনি ■ পৰম্পৰাগত যন্ত্ৰৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীলতা । আধুনিক যন্ত্ৰ আৰু সঁজুলি ব্যৱহাৰ নকৰা। ■ টি কিউ এম প্ৰযুক্তিৰ অভাৱ ■ উৎপাদন উন্নয়নৰ উদ্ভাৱনৰ অভাৱ	■ উৎপাদনশীলতা বৃদ্ধি কৰা ■ মানৱ শক্তিৰ সৰ্বাধিক ব্যৱহাৰ ■ আধুনিক যন্ত্ৰ আৰু সঁজুলি ব্যৱহাৰ ■ মেলা/আলোচনাচক্ৰ/প্ৰদৰ্শনীত অন্যান্য হস্তশিল্পীৰ উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ সৈতে তুলনা কৰি সামগ্ৰীৰ গুণগত মান আৰু ডিজাইন উন্নত কৰা	■ আধুনিক যন্ত্ৰ আৰু সা-সঁজুলিৰ বিষয়ে প্ৰশিক্ষণ। ■ গাঁওবাসীসকলক আধুনিক প্ৰযুক্তি প্ৰদান।
বিপণনৰ সম্ভাৱনীয়তা	■ হস্তনিৰ্মীত সামগ্ৰীৰ বাবে উপযুক্ত বজাৰ নাই ■ মূল্য নীতি নাই ■ প্ৰাতিষ্ঠানিক ক্ৰেতাৰ সৈতে সংযোগ নাই	■ উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ বাবে উন্নততৰ মূল্য ■ বজাৰ সম্প্ৰসাৰণ	■ ক্ৰেতা আৰু বিক্ৰেতাৰ মাজত সংযোগ স্থাপন ■ ৰাষ্ট্ৰীয় আৰু আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় আলোচনাচক্ৰ-প্ৰদৰ্শনীত অংশগ্ৰহণৰ বাবে বিপণন ব্যৱস্থা ■ সামগ্ৰীৰ কেটেলগৰ বাবে বজাৰ উপদেষ্টাৰে সম্পৰ্কেৰে হস্তক্ষেপ

বাধাসমূহ	কাৰণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কৰ্মসূচী
ঋণৰ সুবিধা	■ বেংক বা ডাকঘৰৰ ছেভিং বেংকৰ সৈতে সংযোগ নাই ■ বেংক আৰু চৰকাৰৰ উন্নয়নমূলক আঁচনি সম্পৰ্কে সজাগতাৰ অভাৱ		■ ক্ষুদ্ৰ বিনিয়োগ, ম্যাদী ঋণ, কাৰ্যকৰী (চলিত) মূলধনৰ ব্যৱস্থা কৰা।
উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ বহুমুখীকৰণ	■ কোনো উৎপাদন বহুমুখীকৰণ বা নতুন উৎপাদন উন্নয়ন নাই ■ উৎপাদন বহুমুখীকৰণ ধাৰণাৰ অভাৱ	■ চাহিদা নিৰ্ভৰ উৎপাদন উন্নয়ন, আধুনিক বজাৰৰ প্ৰয়োজনীয়তা অনুসাৰে	■ নতুন উৎপাদন উন্নয়ন আৰু উৎপাদনমুখীকৰণৰ বাবে দক্ষতা উন্নয়ন আৰু প্ৰশিক্ষণ

তালিকা- ১৬ ঃ ঋণৰ সুবিধা

বাধাসমূহ	কাৰণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কৰ্মসূচী
ঋণগ্ৰস্ততা	■ নাই	■ নিকটৱৰ্তী এলেকাত আধুনিক বিত্তীয় প্ৰতিষ্ঠান স্থাপন	
সুতৰ হাৰ	■ ব্যক্তিগত ঋণ দাতাসকলৰ দ্বাৰা উচ্চ হাৰত সুত ধাৰ্য	■ ৰাজসাহায্যমূলক ঋণৰ ব্যৱস্থা	
ঋণৰ পৰ্যাপ্ততা	■ দায়িত্ব লোৱাত ভয় ■ নথিকৰণ সম্পৰ্কে ধাৰণা নাই	■ উদ্যমিতামূলক বিষয় আৰম্ভ	■ ক্ষুদ্ৰ বিনিয়োগ, টাৰ্ম লোণ, কাৰ্যকৰী মূলধনৰ ব্যৱস্থা

Divisional Forest Officer
Doomdooma Division
Doomdooma